

Надія Вархол — Анатолій Івченко

ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРОК
СХІДНОЇ СЛОВАЧЧИНИ

**Словацьке педагогічне видавництво
в Братіславі,
відділ української літератури
в Пряшеві
1990**

© Надія Вархол, Анатолій Івченко
Рецензенти: Доц. д-р Микола Дуйчак, кандидат наук
Доц. В. Д. Ужченко, кандидат наук
Обкладинка © Мілан Нагалка
Видання перше.

ISBN 80—08—00654—4

ФРАЗЕОЛОГІЯ В ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРКАХ СХІДНОЇ СЛОВАЧЧИНИ

За останнє десятиріччя слов'янська фразеологія стала вивчатися особливо інтенсивно у зв'язку із загальним інтересом до фразеологічної теорії та практики¹. З'явилося не лише чимало статей та книжок, спеціально присвячених цьому своєрідному шару мови, але й — що особливо важливо — фундаментальні словники російської, болгарської, сербськохорватської, польської та чеської мов, які містять надійний матеріал для міжслов'янських зіставлень.

Проте, при всьому багатстві такого матеріалу, досі залишається проблема діалектного опису фразеологічних систем окремих слов'янських мов. Без пильної уваги до фразеологічних діалектизмів неможливі ні впевнений діагноз «свого і чужого» в такій системі, ні об'єктивне уявлення про її національну специфіку.

Особливого значення набуває дослідження фразеології маргінальних слов'янських зон, які характеризуються скрещенням різних діалектних стихій. Таке дослідження може стати надійною перевіркою багатьох апріорно висловлюваних фразеологами тверджень. До деяких, — наприклад, тверджень про національну своєрідність, про яскраву самобутність фразеології тієї або іншої мови — постійно апелюють майже всі дослідники, хоча численні факти, виявлені порівняльним аналізом літературних мов, свідчать про змішаний характер фразеологічного фонду, про пронизаність його інтернаціоналізмами².

Звертання до фразеології маргінальних зон переконливо підтверджує таке свідчення, бо і фразеологічний рівень підвладний не меншим (а можливо, і більшим) впли-

¹ Див. серію бібліографічних покажчиків з фразеології, що видаються в Самаркандр, особливо останній випуск: Бушуй А. М. Бібліографический указатель литературы по вопросам фразеологии. Вып. V., Самарканд, 1979.

² Див. про це: Солодухо М. Проблемы интернационализации фразеологии. Казань, 1982.

вам контактуючих систем, ніж фонетика, морфологія або синтаксис.

Тому фразеологія лемківських говірок Східної Словаччини становить інтерес не лише для україністики або словакістики, але й для славістики взагалі. Для теоретика фразеології ці матеріали може привести за своєрідну модель фразеологічної взаємодії двох близькоспоріднених, але в той же час досить різних мовних систем.

Історичні долі лемків та їх діалекту, як відомо, надзвичайно складні. «Клиноподібне» входження цих українських говірок у польське та словацьке мовне середовище спричинилося до таких значних структурних та семантических трансформацій, що спонукало деяких дослідників до їх генетичного сполучення і з далматинськими хорватами, і з поляками, і з словаками. Проте чехословацький вчений І. Панькевич на основі аналізу писемних лемківських пам'яток XVI—XVIII століть підтверджив точку зору, що висловлювалася й раніше, щодо споконвічного українського характеру цих говірок³. При цьому досить ретельно демонструються незаперечні факти (переважно фонетичні та морфологічні) польського і словацького впливу на лемківські говірки — більш сильне ствердіння шиплячих ж, ш; відсутність вставного л після губних у формах теперішнього часу; закінчення -е замість -ое у називному відмінку однини прикметників середнього роду; короткі форми імперативу типу бер, берте у зв'язку з постійним наголосом на останньому складі та ін.

Своєрідність лемківських говірок, за спостереженнями І. Панькевича, пов'язана із впливом польської мови на прикордонні українські говірки Галицько-Волинського князівства в зоні між Прикарпаттям та Пршеворськом-Ржевошом (Ряшевом), звідки носії цих говірок у XIV столітті рушили на південний захід для освоєння Волоського права. Мовні явища польського походження, які зародилися на цій території, поглиблюються і

³ Панькевич І. До питання генези українських лемківських говорів. — У кн.: Славянская филология, вып. III. М., 1958, с. 164—199.

поширюються від часу утворення українського клину між польськими та словацькими говірками в Нижніх Карпатах, причому до XIV сторіччя становлення лемківського діалекту вже уявляється авторові завершеним.

Немає потреби піддавати сумніву генетичну гіпотезу, висловлену І. Панькевичем. Проте матеріали фразеологічного словника лемківських говірок Східної Словаччини А. Івченка та Н. Вархол свідчать, що зараз вплив словацького мовного середовища і культурної ситуації значно інтенсивіший, ніж первісний польський тренд. Фразеологія, як виявляється, при міжмовному контактуванні винятково мобільна і досить легко засвоюється говірками. На віть поверховий порівняльний аналіз цікавого матеріалу, що міститься в словнику, доводить це.

Разом з тим у сучасній лексиці і фразеології лемків, безперечно, широко відбита вся складна і суперечлива історія карпато-русинського багатолікого «язичія», зумовлена багатьма факторами, серед яких справедливо зазначають «діалектну роздрібність Закарпаття, його відмежованість від основної української діалектної території, склабкі культурні, релігійні та ін. контакти з Україною (за винятком Галичини) . . .; наявність розвинених культурно-мовних передтрадицій, які виступали у вигляді церковнослов'янської і книжної української літературної мови в місцевій формі . . .», та ін.⁴

Справді — з генетичного погляду фразеологія лемківських говірок уявляє з себе досить багатошаровий пиріг, замішаний, безсумнівно, на добротному слов'янському тісті. Тут чимало зворотів, що усіма своїми нитями ведуть до спільнослов'янського фразеологічного фонду: *мати материнске молоко на бороді (попуд носом); ляти як з відра; можеш кіл на голові тесати кому; не рыба, не мясо; жыти як рыба на сухым бережку; тлустый як бочка то-що.* Для реконструкції праپраслов'янської фразеології лемківські звороти можуть дати досить диференційований

⁴ Дуличенко А. Д. Славянские литературные микроязыки. Таллин, 1981, с. 94.

матеріал вже тому, що вони відбивають тонкі лексичні і семантичні варіанти спільнослов'янського образного фонду. Так, звороти *як за ніхтъом бруду* та *як черного за ніхтъом «дуже мало»* становлять відображення праслов'янізму, реконструйованого М. І. Толстим як єгипт (єгиптъ) подъѣ і досі ще недостатньо засвідченого саме в східнослов'янській зоні.⁵ Отже, перехідний характер лемківських говірок забезпечує збереження в них як архаїчних слов'янських елементів, так і прийняття інновацій.

Безсумнівна також значна спільносхіднослов'янська або спеціально українська основа, що виявляється як в образному мотивуванні, так і в структурно-семантичному типі: *коли веръба ябко зродить «ніколи», як на горі рак свисне «ніколи», рости як веръба при воді «дуже швидко», як бы вилами по воді написане было «невідомо чи відбудеться чи ні», лем кість а скора (кожа) «дуже худий», курити як бы волы продав «дуже багато курити», мусин вельо галушок поїсти «не скоро відбудеться що-небудь», сам як палец «зовсім самотній», виціцкати з пальца «говорити не спираючись на факти», ани пришыти ани приватати «недоладу сказати або зробити що-небудь» тощо.* Такі ареально окреслені фразеологізми показують, що східнослов'янські джерела лемківських говірок — реальність.

Разом з тим матеріал словника — перекопливе свідчення тривалого і постійного впливу словацької мови і — ширше — чехословацького культурно-історичного впливу на лемків Східної Словаччини. Словацькі «інтуїї» в лемківську фразеологічну систему настільки прозорі, що їх нема потреби спеціально аргументувати або обумовлювати: *по вісті по лопаті — povedať po lopate, мащеньй вишиткыми мастями — mazaný všetkými maštami, вийти на мізіну — prísť na mizínu, зима як в псинці — zima ako v psincí; взяти ноги на плечі, велика риба, піти гу Абрагамові, гвари-*

⁵ Толстой Н. И. К реконструкции праславянской фразеологии. — У кн.: Славянское языкознание. VII Международный съезд славистов. Варшава, 1973. Доклады советской делегации. М., 1973, с. 272—293.

ті од Адама, знати як свої перші бочкоры, здоровый як бук, рости як з воды, богу день окрасти, робити си добрый день з кого, смедный як Паньків коцур, на едной коньто, бишідувати (лябдати) што слина на язык принесе тощо.

На подібних, строго фразеологічних відповідниках сліди впливу словацької стихії на лемківську далеко не вичерпуються. Фразеологія тим і цікава, що крізь її призму проглядаються характеристики всіх інших мовних рівнів. Ось чому пропонований словник може багато дати славістові і при вивченні фонетичної, морфологічної, синтаксичної та лексичної лемківсько-словацької інтерференції. Такі лексеми, наприклад, як *стром*, *тромф*, *шунка*, *цимпер-цампер*, *бочкоры*, *кобылка*, *коруна* відбивають не лише зображення лексичного фонду українського діалекту, але й системну адаптацію цих лексем у конкретному східнослов'янському діалектному середовищі. Показові й випадки семантико-синтаксичної адаптації цих лексем у конкретному східнослов'янському діалектному середовищі, а також адаптації типу *стойт як пес о п'яту ногу* або *прити о разум*. Тут простежується взаємодія, а не однобічний вплив.

Мовознавців, який вивчає механіку міжмовного контактування, важливо оцінити цю взаємодію і в соціологічній, екстраглігвістичній площині. Більшість з наведених фразеологічних інтерференцій відбувають, безперечно, проникнення найактивнішого і найчастотнішого ядра словацької фразеології в лемківську. У цьому, мабуть, можна вбачити вплив засобів масової інформації на зображення лексичного і фразеологічного фонду сучасних діалектів. В наш час, як видно, це зображення здійснюється перш за все культурологічними каналами — друк, радіо, телебачення, кіно. Ось чому, як здається, чимала кількість зафікованих у словнику фразеологізмів нагадує кальки з літературної словацької мови: словацьких діалектизмів тут значно менше. Правда, слід відзначити і деякі просторічно-розмовні звороти, ще не «обкатані» в достатній мірі літературною словацькою мовою, але вже скалькова-

ні в лемківському узусі. Такий, наприклад, зворот *выбітый як поїстки* — *увітú ако поистky*, який відображає реалії нашої сучасності — доби електрофікації.

При всьому зазначеному «ухилі» в напрямку літературної мови, сама тканина лемківської фразеології вібрє, настроюючись на характерні для конкретних говорок фонетичні, морфологічні або лексичні обертони. Звісі чимало діалектизмів, зареєстрованих укладачами: *як вувца, достати гомбічку през ушка, веселый як другд, добитий як кюнь, як студеный грис, жити як рибы в добрій калубані, гарити як кебы са надрагулі наїв тощо*. Дивує при цьому незначна кількість лексичних і фразеологічних мадяризмів і германізмів (пор. *знати як свої боканчі і як у бочці гарингів*) — традиційно дослідники лексики даного регіону оцінюють їх квоту набагато вище. Показова, проте, деяка фразеологічна стилізація під мадяризм у жартівливому звороті *за Ференц Йожка* «дуже давно», де оксюморон (сполучення несумісного) ґрунтуються на етимологічній неможливості існування одного правителя з угорським ім'ям і словацьким прізвищем (пор. *за царя Панька, за царя Тимка* в даному словнику, які мають чисто українське походження).

Оцінюючи структурно-мовні якості поданого в словнику фразеологічного матеріалу, можна відзначити, що особливу увагу укладачі приділили постійним порівнянням, що цілком віправдано і чехословацькою фразеологічною традицією.⁶

Вражає яскравість і влучність порівнянь, вихоплених авторами з горна народної мови: *у одно бердо ткані «однакові», пропасті як бlyха у попілю «безслідно пропасти», крутити шия як веретено «неспокійно поводити себе», здравый як хробачный оріх «хворий», правда як воши кашле «брехня», добрі як мачці в упалаці «дуже добре живеться», ніс як огурок «дуже здоровий ніс», залюбений як сомар до копы шіна «сильно закоханий», треба як пса до*

⁶ Пор. Slovník české frazeologie a idiomatiky. Přirovnání. Praha, 1983.

церкви «зовсім непотрібний» тощо. Добре відбиті в словнику й інші структурно-семантичні типи фразеології — дієслівні, іномінативні, ад'ективні й адвербіальні звороти, хоча порівняльні конструкції помітно переважають інші.

Показове і розмаїття фразеологічних синонімів, зафікованих цим значним словником. Так, лише для характеристики часового вектора «ніколи» лемки використовують різnobарвну гірлянду жартівливих зворотів, побудованих на «формулі неможливості» оксюморонного типу: *коли веръба ябко зродить, коли вода догоры са оберне, коли з ялиці лист одпаде, коли на долони волос выросте, коли каміньчик корінь пустить, коли са вгору вода вберне, коли я увиджу свою потилицу, на сятого нігда, на судній день, дати на штиридцятого мая, як вода горі селом по-тече, як зозуля на новий рік закукат, як на горі рак свисне, як на моїй рукі веръба выросне, як море высхне, як на носі выросте веръба, як са горі валалом вода вберне, як са мертвый з гробу збудить, як твой дідо з гробу встане, як шия камінь у воді оберне і т. п.*

Фразеологія привертає увагу не лише лінгвістів, але й етнографів, фольклористів, істориків культури і багатьох шанувальників живого народного слова. Лемківська фразеологія що до цього може також дати велику і змістовну інформацію. У стаїх зворотах знаходять відображення не лише естетичні цінності української народності даного регіону, але й досить влучні та яскраві уявлення про навколо-лишній світ і духовну культуру. У дзеркалі фразеології відбитий як реальний світ, побачений очима лемків (*як на буку листя, высокий (выроснутый) як веръба, необрубаний граб, позерати як вывірка, позерати як вовк із гавры, як у кобылі кышок, глупый як цап*), так і міфологічні уявлення (*волосы як кебы перун стрілил до кефы, тріскати як перун до березы, в чипчатах са народити, выріхтывать са як чорт на Русаля, бояти ия як чорт шваченой воды*). Чимало зворотів — зразки соковитого народного гумору: *правда як бы з мотыкы стрілил «брехня», мудрый як Соломоновы ногавиці «дурний», завісити зубы на клинец «голодувати»*. Немало у складі лемківських фра-

зелогізмів і слів реалій, що характеризують словацький культурно-економічний вплив на життєвий уклад тутешнього населення — наприклад, назви грошових одиниць: *граїцарь, дутка, пінкай, коруна, філер*.

Словник, що пропонується читачам, хоча і перший, але досить розмащистий і впевнений крок на шляху систематизації багатої та ціної для славістики фразеології лемківських говорок Пряшівщини. Адже незважаючи на досить значну кількість чисто лінгвістичних досліджень з цієї проблематики (праці В. Гнатюка, Й. Шеленця, І. Панькевича, В. Латти, З. Ганудель, Ю. Муличака, М. Штеця, М. Дуйчака та інших) фразеологія цього регіону практично описана не була. Але неможна сказати, що цей крок був несподіваний: йому передувала сумлінна практична і теоретична розробка фразеологічного матеріалу, невтомно накопичуваного З. Ганудель.⁷

Дана книжкова публікація містить біля 2300 фразеологізмів, розташованих за стержневим принципом і всебічно описаних. Це — абсолютно самостійний, ретельно зібраний шляхом анкетування й опитування мешканців 58 сіл Пряшівщини. Цінність його, між іншим, і в тому, що Словник — перше книжкове видання не лише лемківської фразеології Східної Словаччини, але і взагалі — перше книжкове видання діалектної української фразеології.⁸ Його ретельно паспартизований матеріал може прислужитися не лише українським діалектологам, але й багатьом дослідникам народної фразеології усієї Східної Славії та її діалектів у сусідніх регіонах. Зрозуміло, що найбільше значення цей Словник має перш за все для українського насе-

⁷ Зузана Ганудель: До структурної та семантичної класифікації фразеологізмів села Піхонь. Народний календар, СПВ ВУЛ Пряшів, 1985, с. 106—108; її ж: Генетична класифікація фразеологізмів говорок сіл Піхонь і Видрані. Народний календар, СПВ ВУЛ Пряшів, 1986, с. 33—36.

⁸ Подібні публікації на матеріалі окремих українських діалектів досі включалися лише до спеціальних лінгвістичних збірників типу «Вопросы фразеологии», вып. VII. Самарканд, 1975, де вміщено матеріали з подільської (М. Т. Доленка), буковинської (Н. Д. Бабич), житомирської (П. П. Гринченка) та південно-карпатської (В. І. Лавера) фразеології.

лення ЧССР, оскільки ідіоматичні скарби не «приховані», а навпаки, — відкриті в ньому для широкого огляду, будуть стимулювати і майстрів слова, і вчителів, і шанувальників народної словесності, і численних шукачів свіжого образу. Маємо надію, що Словник сприятиме вдосконаленню культури мови українців, прищепить їм ще більшу любов до рідної мови.

Зрозуміло, що й після публікації Словника фразеологія лемків має великі перспективи теоретичного вивчення і лексикографічного опису. Треба, зокрема, приступити до систематичного збирання матеріалу з Польської Лемківщини та його співставлення з надрукованою тут фразеологією Пряшівщини. Чекає на дослідників детальне «глибинне» обстеження лемківської фразеології на фоні фразеологічних систем інших слов'янських діалектних зон. Крок до цього вже зроблено у кандидатській дисертації одного з авторів, який аналізуючи серболужицьку фразеологію дотримано використовує й лемківську ідіоматику.⁹

«Далекобійнішим» завданням є етимологічний коментар лемківських фразеологізмів, але одночасно надзвичайно вдачним і незвичайно захоплюючим. Чимало їх становить дуже цінний матеріал для розкриття внутрішньої форми як східнослов'янської, так і західнослов'янської фразеології. Так, порівняння *перестти як фінанс козу* «одурити кого-небудь» вкладається в широке етимологічне тлумачення російського звороту *набить как Сидорову козу*¹⁰, а фіксація саме на цьому ареалі фразеологічного словакізма *зустати на писсій трицаток* «зубожіти» і *положыти на писсій трицаток* «довести до бідності» ще раз підтверджує, що він походить з угорського джерела — *vyjsť na psí tridsiatok*.¹¹

⁹ Ивченко А. А.: Идеографическое и ареальное описание фразеологии верхнелужицкого языка. Ленинград, 1987.

¹⁰ Див. докладніше про зв'язок цього звороту з західнослов'янськими ста-ліми порівняннями: Мокиценко В. М. Дратъ как Сидорову козу. Русская речь, 1977, № 1, с. 93—99.

¹¹ Див. Мокиценко В. М.: Из истории словацкой фразеологии (еще раз о выражении *psí tridsiatok*) — У кн.: Славянская филология, вып. IV, Л., 1979, с. 115—122.

Словом, пропоноване увазі читачів зібрання лемківської ідіоматики — цінний внесок у вивчення мови і культури українців Східної Словаччини. Хочеться побажати авторам цього словника, щоб їх колекція росла як з води, збагачуючи українську і славістику.

*Валерій Михайлович МОКІЄНКО,
професор Ленінградського університету*

Від авторів

Словник, який ми пропонуємо читачам, створювався на основі укладеного авторами питальника, що складається з трьохсот питань розташованих за ідеографічним принципом. Фразеологічний матеріал збирався протягом 1982—1987 рр. у 58 населених пунктах на території Східної Словаччини. Найповніше представлені матеріали з Гуменського та Свидницького округів. Автори також використали матеріали збірника Юрія Цигри та Іллі Легдана «Народ скаже — як зав'яже» (СПВ ВУЛ Пряшів 1964) — в тексті словника вони позначаються зірочкою* та архівні матеріали із фондів Свидницького музею української культури. Особливо треба відзначити надзвичайно цінні матеріали з Остружниці, зібрани Юрієм Харитуном (більш ніж 1000 одиниць). В історії української фразеології більшу кількість фразеологізмів з одного села подав лише Іван Франко у «Галицько-руських народних приповідках» (це записи, зроблені у Нагуєвичах). Усього в словнику біля 2300 фразеологізмів.

Фразеологізми тлумачаться переважно на перший за рахунок іменник у називному відмінку однини. Якщо іменник у складі фразеологізму відсутній, то тлумачення подається на іншу частину мови у зазначеному порядку: прикметник, дієслово, займенник, числівник, прислівник. Відсидання зроблено на усі іменники, що входять до складу фразеологізму.

Фразеологізми подаються у спрощеній фонетичній транскрипції. До словника додаються список обстежених пунктів та словничок малозрозумілих слів.

Анатолій ІВЧЕНКО, кандидат філологічних наук, Харківський університет

Надія ВАРХОЛ, Свидницький музей української культури

СПИСОК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Округ БАРДІЙ

Б. — Бехерів	Он. — Ондавка
Біл. — Біловежа	Ряш. — Ряшів
М. — Микулашова	Х. — Хмельова

Округ ВОРОНІВ

Вав. — Вавринець

Округ ГУМЕННЕ

Вел. П. — Велика Поляна	Оль. — Олька
Вид. — Видрань	Остр. — Остружниця
Д. — Дара	Пих. — Пихні
Зб. — Збійне	Р. н. Л. — Радвань над Лаборцем
З. Біл. — Збудська Біла	Русь. — Руське
З. Рок. — Збудський Рокитів	
Зуб. — Зубне	См. — Смульник
Кл. — Кленова	Ст. — Старина
Кол. — Колбасів	Стащ. — Стащин
Кр. Б. — Красний Брід	Стриг. — Стриговець
Н. П. — Нехваль-Полянка	Т. — Тополя
Нов. — Новоселиця	У. — Улич
	Я. — Ялова

Округ МИХАЙЛІВЦІ

Р. Гр. — Руський Грабовець

Округ СВІДНИК

Бел. — Белейвці	В. Ор. — Вишній Орлик
Ваг. — Вагринець	Гав. — Гавай

В. Ком. — Вишній Комарник	Гр. — Грабівчик
В. Мир. — Вишній Мирошів	Кал. — Калішова
Кеч. — Кечківці	Мир. — Мироля
Кор. — Корейці	Н. Ор. — Нижній Орлик
Кр. — Кружльова	П. — Пстріна
Кур. — Куримка	Св. — Свидник
Лад. — Ладомирова	

Округ СПИСЬКА НОВА ВЕС

Зав. — Завадка
 Н. Р. — Нижній Репаші
 Тор. — Ториски

Округ СТАРА ЛЮБОВНЯ

Кам. — Кам'яника
 Лит. — Литманова
 Ор. — Орябина
 Стар. — Старина
 Як. — Якуб'янини

А

А

Абрагам

Піті Абрагамбі кóзы пасті. Померти (Вав.).

Піті гу Абрагáмові. Померти (Зб.).

Автобус

В автобусі мбже лісткы діркувати. Сильно замерзнути.
(Остр.).

Адам

Гварити за Адама. Починати розповідь здалека (Русь.).

Гварйті од Адама. Починати розповідь здалека (Вав.).

Зустати як Адам. Залишитися без майна (Остр.).

Америка

Піті як до Америки. Дуже довго не вертатися.*

Амінь

На вікі віков амінь. Див. Вік.

Ангел

Бог (ангел) за плечіма стойти кому. Див. Бог.

Жыти як ангэлы. Дружно жити (Св.).

Невійный як ангел. Зовсім безвинний (Русь.).

Андрій

Як Андрій з Писаной. Дуже дурний (Св.).

Б

Б

Баба

Баба як кóмин. Дуже товста жінка (Б.).

Вериутніся як з іного світа моя бáба. Див. Світ.

За бáбы Тéркы. Дуже давно (Остр.).

Захтіти ша як стáрый бáб'ї тéрок. Закортілося неможливого (Ор.).

Лепотіва як стáра бáба. Дуже балакуча (З. Біл.).

Твоя бáба і моя бáба были бáбы. Далекий родич (Остр.).

Як забагліва бáба. Дуже вередливий (Русь.).

Бабця

Твуй дідо мбюй бáбці носів вбду (істи) в шапці. Див. Дідо.

Бавусы

Бавусы си повтирати. Не отримати нічого (Остр.).

Баго

Стойти за піпку діму (бáга). Див. Пипка.

Багов

Ані як бáгов. Незначна людина (З. Біл.).

Не стойти ані за бáгов. Нічого не бути вартим.*

Продавати за бáгов. Дуже дешево продавати (Св.).

Бандурка

Як страшок до бандúрок. Див. Страшок.

Банка

Нéсти са як п'ять кóрун до бáнки. Див. Коруна.

Банковка.

Як банкóвка. Дуже товста жінка (Кр. Б.).

Бант

Ходити скóро спáти як кóрка на бáнти. Див. Курка.

Банюр

До баниóра вбду лáти. Робити даремну роботу (Х.).

Баран

Бráти як бáран на рóгы. Брати багато, нахабно (Св.).

Вывалити óчі як бáран. Див. Око.

Втечí як Шалáйбовы бáраны. Безлідно зникнути (Ст.).

Жéбы і вовк был сýтый і бáран цýлый. Див. Вовк.

Шти як Панчáків бáран. Безслідно зникнути (В. Мир.).

Унéртый як бáран. Дуже упертий (Кр. Б.).

Батíг

Хlop як з клóча бáтíг. Див. Хlop.

Як бы батóгом пóкнул (швýгнул). Дуже швидко (Біл.).

Батíшча

Мáти як бíлый Івáнко батíшчáт. Див. Іванко.

Баюс

На баю́сы бráти. Позичати без застави (Б.).

Не пíд баюс. Не до вподоби (Св.).

Бе

Не знати ánі бе ánі ме. Зовсім нічого не знати (Св.).

Бензин

Лляти на вгинь бénзин. Див. Вгинь.

Бердо

Бýти з такóго бéрда як і мы. Однакові (Як.).

Мішаної бéрдо. Некрасива людина (Стац.).
На нашум берді ткáный. Рідний, близький (Остр.).
Пышної бéрдо. Чеспурна людина (Стац.).
Стáрой бéрдо. Зайва, непотрібна людина (Остр.).
У єдно бéрдо ткáні. Однакові.*

Бережок

Берéжок з трáвом зáрос к о м у. Хто-небудь збіднів (Св.).
Высхнуты як гусячка на берéжку. Див. Гусячка.
Жыті як рыба на сúхым берéжку. Див. Рыба.
Як се тягал по берéжку дерев'янóго конíка. Був у дитячому віці (В. Мир.).

Береза

Тріскати як пéрун до берéзы. Див. Перун.
Шя вытягнүти як гад на берéзу. Див. Гад.

Бык

Дустáне (выпросить) і од быкá молокá. Людина визначних здібностей (Остр.).

Рычáти як бык. Дуже голосно кричати (Остр.).
Стрыкuv бык. Дурна людина (Остр.).
Як кыбы крásні быкý запряг. Дружно жити (Д.).

Быцок

Пýти на быцкý. Пити на дурняк (Остр.).

Быча

Позерáти як бычá на дўйнича. Тупо, не розуміючи дивитися (Остр.).

Стрыковой бычá. Дурна людина (Остр.).
Як бычá са напýти. Сильно напитися (Остр.).

Біб

Тréба кóрец бóбу зéсти. Див. Корец.

Бібка

Мáти рéчі як кóза бібкíв. Див. Реч.

Біблія

Знáти як біблію. Дуже добре знати (Остр.).

Біда

Бідá б'є кого. Дуже бідний (Русь.).
Біда наїлася кого. Бідував, жив бідно (Мир.).
Бідов спрýженый. Несчастна, невезуча людина (З. Біл.).
Выйти на бідý. Збідніти (Остр.).

Жыти як бідá з невбльов. Недружно жити (Зб.).

Зыйти на біду. Збідніти (Св.).

Пхáти бідú. Бідувати, жити бідно (Остр.).

Тéрти бідú. Бідувати, жити бідно (З. Біл.).

Як злой бідý. Дуже багато про що-небудь неприємне (Русь.).

Бідоњка

Бідоњка побíвать когб. Дуже бідний (Остр.).

Бік

Áни ббком не попозéратъ. Зовсім не звертати уваги (Зб.).

Білый

Аній бблýй аній чбрный. Нерішучий (Остр.).

Бісіда

Мáти бісіды як кóза бобýрьок. Дуже балакучий (Кр. Б.).

Бланаръ

Посходíти шя як лíшки до бланáря. Див. Лишка.

Блеск

Пуйтý як шамыдлénýй блеск. Швидко втекти (Остр.).

Блыха

Істи як блыха. Істи понад міру (Остр.).

Пропасти як блыха у пóпілю. Безслідно пропасті.*

Як блыха. Дуже в'їдливий (Кр. Б.).

Боб

Хлоп як боб. Див. Хлоп.

Бобирька

Мáти бісіды як кóза бобýрьок. Див. Бісіда.

Бог

Бог (áнгел) за плечýма стóйти кому. Заможно живе (Оль.).

Бог не жéгнать кого. Нешасливий (Оль.).

Бог стрáтив мíру з кого. Дуже високий.*

Бóга в сérцю не має. Безсоромний (Остр.).

Бóгу день вкráсти. Байдикувати, нічого не робити (Зав.).

Бóгу дúха дáти. Померти (Як.).

Дrúгого бóга взýвать. Чужа, стороння людина (Остр.).

Жыти свóim бóгом. Незалежно жити (Остр.).

За старóго бóга. Дуже давно було, відбувалося що-небудь (Вав.).

Забытый бóгом. Дуже бідний (Остр.).

Махáти рукáми як бог над Чабинáми. Див. Рука.

Махнúти рóков як бог на Тáтры. Див. Рука.

Пíти бóгу на оффáру. Безслíдно зникнути.*

Свóїм бóгом пíти. У своїх справах пíти (П.).

Узя́в бы ай з бóга рýзы. Дуже зухвалий злодíй (Зуб.).

Як бог приказáв. Дружно жити (Остр.).

Богатство

Богáтства як у жáбы сéрсти у кого. Дуже бідний.*

За богáтство жýвот дась. Дуже скupий (Остр.).

Бодрог

Пуйтý за Бодróг a прийтý на téраз рок. Дуже довго не вертатися (Вел. П.).

Божíчко

Божíчко стрáтил мýру з кого. Дуже високий (Кур.).

Боканчí

Знáти як свóї боканчí. Дуже добре знати (Н. Ор.).

Бокорван

Дустáти бокорванá. Нічого не отримати (Остр.).

Болото

Збýті на болóто кого. Дуже сильно побити (Вав.).

Ляпнúти як кýйом о болóто. Див. Кýй.

Помуглý з болóта кому. Допомогти вибратися з біди (Остр.).

Як болóта. Дуже багато (Зб. Р.).

Як по болóті. Дуже повільно (Остр.).

Бомба

П'яный як бомба. Сильно п'яний (Св.).

Борода

Борóду тýгиути за соббв. Відставати (Остр.).

Бráти на жýдовску борбdu. Позичати без застави (Русь.).

Вже не ма́ти молокó на борбdi. Див. Молоко.

Істи, аж борода скáче (са трясé) кому. Дуже жадібно істи (Остр.).

Маснý борбdu ма́ти. Активно, наполегливо залицятися (Остр.).

Мáти матерýнске молóко на борбdi. Див. Молоко.

Молóко по борбdi тéкло кому. Див. Молоко.

Пес борбду ліже к ому. Див. **Пес.**

Сыр на борбді масти. Див. **Сыр.**

Як єдну дати, та са жыд з борбдов прив'ячть кому. Див. **Жыд.**

Борозда

Без борбзы. Дуже бідний (Остр.).

Борбду переврести. Зробити прикрість (Остр.).

Бочка

Бочку чыгру мүшіш ж'єсти. Не швидко відбудеться (Як.).

Лем до бочки на сыйтый веҷур одложыті. Дуже мало чого-небудь (Вав.).

Моц бочки капусты треба ж'єсти. Не швидко відбудеться (Ор.).

Глустый як бочка. Дуже товстий (Н. Ор.).

Як у бочці гарйнгів. Дуже тісно (Кр. Б.).

Як бы слёды до бочки ваклал. Див. **След.**

Бочкір

Глупый як бочкір. Дуже дурий (Кр. Б.).

Знайти як свої пёрші бочкобры. Дуже добре знати (Р. Гр.).

Брат

Анё свата, анё брата. Див. **Сват.**

Боцанув брат. Висока людина (Остр.).

Ни нянька, ни мамы, ни брата, ни лявы. Див. **Нянько.**

Серенчлівого брат. Щаслива людина (Остр.).

Сомарув брат. Наївна, простодушна людина (Остр.).

Чортув брат. Бездушна, безсердечна людина (Остр.).

Юдашув брат. Підла людина (Остр.).

Брітва

Язик як брітва. Див. **Язик.**

Брытва

Оголити без брытвы кого. Обдерти, обголити, обікрасити.*

Брытвов

Брытвов трéба купити кому. Став дорослим (Остр.).

До роботы як брытвов. Див. **Робота.**

Бріх

Бріх вытрясти а бчі напасты. Зголодніти й нічого не купити на ярмарку, в магазинах (Х.).

Бріх з плóта выламáти. Істи понад міру (Х.).

Бріх збгніл од пшеничных галúшок. Дуже багато зерна (Вав.).

Уж жебráце по брісі хбдять кому. Див. Жебрак.

Бруд

Як за ніхтъом брúду. Див. Ніхоть.

Брюх

Знáти шо до брюха, шо пуд брюх. Стати дорослим (Остр.).

Мáти побный брюх. Насититися, вдовольнити свої потреби (Остр.).

Цигáне в брюсі гра́вутъ кому. Див. Циган.

Бубен

Іти з бубном на зáці. Передчасно виказувати потайні наміри.*

Як валáльський бубен. Пліткар (Кр. Б.).

Бувак

Розумýти са як бувáк до кóча. Зовсім не розумітися на чому-небудь (Русь.).

Бугíляр

Діráвый бугíляр. Нема грошей (В. Мир.).

Бужня

Гучати як жýди г бужні. Див. Жыд.

Бук

Áни в тот бук не попозéратъ. Зовсім не звертати увагу (Остр.).

Бýтый з кáждого бóку. Дуже бідний (Остр.).

З дру́гого бóку. Чужий, сторонній (Остр.).

Позéратъ бóком. Неприязно ставиться (Остр.).

Пóкы засáдить росáду, на дру́гум бóці капúста вýросте. Див. Росада.

Бук

Здорóвый як бук. Цілком здоровий (Русь.).

Як на бóку лýстя. Дуже багато (Кр. Б.).

Буковы

З буковýми пáлят (тóпят). Дуже тепла погода (Св.).

Бунчи

Істи, аж ма́ти бунчи за угáми. Жадібно істи (Зав.).

Буря

Як перéд бúрьов. Дуже тихо (Остр.).

Бутор

Бúтор ламáти. Бешкетувати в стані оп'яніння (Остр.).

Бутрош

Як бúтрош. Вайлуватий, мішкуватий (Кл.).

Бучок

Гырьовáтый бúчок. Вперта людина (Остр.).

Здорбýвый як бúчок. Здоровий, кріпкий (Остр.).

Красный як шмигувáтый бúчок. Дуже красивий (Біл.).

Пóза бúчки, пóза пняк. 1. Потаємо, непрямо. 2. Підступно, з ворожим задумом (Остр.).

Буяк

Ай од буйка молбка бы дostaл. Визначних здібностей (Св.).

B

Вага

Брати на легкú вáгу. Недооцінювати, легковажити (Остр.).

Вагон

До вагóна. Дуже багато (про яблука) (Д.).

Ніс як на польським вагоні гак. Див. Ніс.

Вагоник

Годити якби вагонíки напред сéбе тýскат. Дуже важко пересуватися (Зав.).

Вайцо

Годити ани вайцо пud сéбom не розпúчи. Дуже пихатий (Зав.).

Валал

Взятí ключ з валáлу. Див. Ключ.

За корóну буде долé валáлом жáбу гнáти. Див. Коруна.

За корóну валáл вобíг бы. Див. Коруна.

Запéрті валал. Останнім вийти на роботу (Вав.).

Мибgo вбды черéz валáл перетечé. Див. Вода.

Як са горí валáлом вóда вбéрне. Ніколи (Остр.).

Вальок

Циганський вальбк. Лініва людина (Остр.).

Варений

Не варений, не машенький. М'яка людина (Остр.).

Варіха

Як бы з варіхом зчёрпал кому. Пішов геть, (Вав.).

Вата

Жыти як у ваті. Гарно, заможно жити (Остр.).

Ватраль

Сидіти як ватраль на піцу. Нічого не робити.*

Вгинь

Гасіти вгинь. Мирити сварку (Остр.).

Згоріти без вогні. Засоромитися (Остр.).

Зробіти вгинь на стрілі. 1. Погніватися. 2. Посваритися (Остр.).

Із вогнівом загравати са. Поводитися необережно, ризиковано (Остр.).

Лляти влій до вогні. Див. Влій.

Лляти на вгинь бензин. Загострювати неприязні стосунки (Русь.).

Лляти на вгинь воду. Лагодити сварку (Русь.).

На вогні не згоріть. Дуже хитрий (Кл.).

Прибігти як вогні вхопити. Дуже поспішати.*

Пхати пальці до вогні. Див. Палец.

Схопити са як з вогні. Миттєво, раптом зникнути (Русь.).

Як бы на вгинь шмарив. Швидко зробити що-небудь (Русь.).

Як вгинь. Дуже працьовитий (Русь.).

Велигдень

Наїстися як сирохмайн на велигдень. Див. Сирохман.

Опіцся як сирота на велигдень. Див. Сирота.

Вербина

Рості як вербина. Швидко рости (Остр.).

Верблюд

Высокий як верблюд. Дуже високий (Русь.).

Веретено

Втікати як веретено. Дуже швидко бігти (Ор.).

Крутіти шя як веретено. Неспокійно поводити себе (Кеч.).

Ходити як Маря з веретенами. Див. **Маря.**

Як веретено. 1. Дуже стрункий (Остр.). 2. Дуже спритний (В. Ор.).

Верх

Дáблу верх зрыват. Див. **Дябол.**

Як пíде вóда гóрі вéрхом (грýном). Див. **Вода.**

Верьба

Высóкий (выроснýтýй) як вéрьба. Дуже високий (Русь., З. Біл.).

Колí вéрьба ябко зродить. Ніколи (Зв.).

Пíд вéрьбом пришíгали. Живуть без офіційного шлюбу (В. Ор.).

Рóсти як вéрьба при вóді. Дуже швидко рости (Р. н. Л.).

Як на мóїй рóкі вéрьба вырбсне. Див. **Рука.**

Як на нóсі вырбсне вéрьба. Див. **Ніс.**

Вечеря

Позерáти як кéбы'м вечéрю жíл кому. Недоброзичливо дивитися на кого-небудь (Кур.).

Вздух

Вже лем вздух юмати. Про хворобливу людину (Остр.).

Взяти

Бісідувати не возьмí (ни взятí), не полож (ни положыти).

Говорити дурниці (Русь.).

Не дáти, не взяти. Див. **Дати.**

Вывíрка

Позерáти як выvíрка. Дуже уважно дивитися (Русь.).

Выгоріти.

Як кыбы выгоріло. Нікого нема (Остр.).

Видіти

Вíдно са черéз ньбго. Дуже хворобливий (Остр.).

Выдумати

Шо недочúс то выдумать. Див. **Недочути.**

Выжерка

Добра выжерка. П'яніця (Остр.).

Выкрасти

Як кыбы выкрали. Зовсім порожньо (Остр.).

Вили

Сидіти як на вілах. Неспокійно себе поводити (Остр.).
Як бы вилами по воді написане бýло. Сумнівно, чи здійсниться.*

Вымальовати

Зробити як бы вымальованав. Див. Зробити.

Выметсти

Як выметено. Зовсім нікого нема (П.).

Выр

До вырâ вóду лляти. Робити даремну роботу (Русь.).

Вівця

Як блûдна вівця. Ходити без мети, безпорядно (В. Ор.).

Відро

Дірâвой відро. Плаксива людина (Остр.).

Лїс як з відра. Дуже сильний (про дощ) (Б.).

Віз

Áни колок до вóза не закréше. Див. Колок.

Не знáти áни кланицу до вóза зробити. Див. Кланица.

П'яте колéсо г вóжі. Див. Колесо.

Трéба як на вóжі п'яте колéсо. Зовсім непотрібне (Н. Ор.).

Шыкбна як опálка за вóзом. Див. Опалка.

Як зайдá за вóзом. Див. Зайда.

Як кéбы віз тýгал. Дуже повільно говорити (Біл.).

Вік

На вíкы вікóв áмінь. Навічно, назавжди (Остр.).

Од ийні до вíку. Назавжди (Пих.).

Віл

Курýти як бы вóлы продáв. Дуже багато курити.*

Вілица

Істи, аж вілиці тріщáть кому. Дуже жадібно їсти (Русь.).

Вінец

Пасе як на свіню вінéц. Див. Свіня.

Стратýти вінец. Втратити дівоцтво (Св.).

Увýти вінéц кому. Довести до смерті кого-небудь (Остр.).

Вітор

Бýвино, шо лем са вітор вгáнять. Зовсім порожньо (Кл.).

Біжати (лекіти) як вітор. Дуже швидко бігти (Св.).
Бісідувати як до вітру. Безрезультатно говорити (Кр. Б.).
Вісідуваті як вітор до ух зафікат кому. Говорити не за-
мислюючись (Вав.).

В голові вітор дує кому. Див. Голов.

Взяти в зубы як вітор солому. Див. Зуб.

Вітор задує та впаде. Дуже слабкий, хворобливий (Остр.).

Вітор хапати. Нічого не зауважувати навколо (З. Біл.).

Газдувати як вітор з пір'ям. Бути марнотратним (Кр. Б.).

Де вітор задує. Податися в невідомому напрямку (З. Біл.).

З вітрами пуйті (за вітром). Податися геть (Остр.).

Зубы як кебы їх вітор повалял. Див. Зуб.

Лем вітор в туй голові має. Дурний (Остр.).

Нігда теплий вітор на задул на кого. Живе бідно хто-
небудь (В. Ком.).

Пуйті за вітром. Податися в невідомому напрямку
(Остр.).

Як бы вітром вхопило кого. Безслідно зникнути.*

Як вітор піті. Дуже швидко піти (З. Біл.).

Віхтя

Ани віхтя не зустало. Зовсім нічого нема (Д.).

Віщор

Хитрый як віщбр. Дуже хитрий (Кл.).

Влак

Вигіти з влаку кого. Знати погано що-небудь (Св.).

Власной

Як його власной. Небайдуже (Остр.).

Влій

Лляти влій до вогня. Загострювати неприязні стосунки
(Русь.).

Вмирати

Як кыбы вмирів. Наполегливо домагатися (Остр.).

Вобід

Позерати як кебім вобід іззів кому. Недоброзичливо
дивитися на кого-небудь (Русь.).

Вобраз

На божий вобраз. Гарно, якісно (Остр.).

Вобразча

Як вóобразча. Гарно, якісно зробити (Остр.).

Вовад

Пуйтý як кыбы вóвады кусáли кого. Швидко втекти (Остр.).

Вовк

Бýти як вóвка. Дуже сильно бити (Остр.).

Бýтýй як вовк на свáдьбї. Сильно побитий (Ст.).

Выскакáти на вóвка. Потрапити в складне становище.*

Голбдýй як вовк. Дуже голодний (Св.).

Жéбы і вовк был сýтýй і бáран цýлýй. Вирішти що-небудь так, щоб були спокійні обидві сторони (Св.).

Лінівýй як вовк. Дуже лінівий (У.).

Позерáти са як вовк на кóзу. Ласо дивитися (Русь.).

Позерáти як вовк із гáвры. Недоброзичливо дивитися (Русь.).

Розумýтisя як вовк (мéдвíдь) на звéдах. Зовсім не розумітися на чому-небудь.*

Вовкораб

Позерáти як вовкорáб. Неприязно дивитися (Стац.).

Вовтарь

Вкраv бы ай з вовтарья з щéрквы. Дуже зухвалий злодій (Д.).

Вода

Áни вóды са не нап'є. Про людину з довгим носом (Остр.).

Áни тéльо як до лóжки вóди. Див. Ложка.

Áni на солéну вóду не мати. Зовсім не мати грошей (Гр.).

Бýти прýтом по вóді. Див. Прут.

Бóяти са як жáба великой вóды. Див. Жаба.

Бóяти шя як чорт швáченої вóды. Див. Чорт.

В лóжci вóды бы втопíв к ого. Див. Ложка.

В решéti вóду носítи. Див. Решето.

Вéльо вóды потечé. Не швидко відбудеться що-небудь (Русь.).

Вóду до Дунáя лáти. Робити непотрібну роботу (Р. н. Л.).

Вóду коломутýти. Заводити сварку (Б.).

До банира вóду лáти. Див. Баниор.

До вырá вóду лляти. Див. Выр.

До гáти вóду лáти. Див. Гать.

До горячої вбди скочити. Бути завантаженим роботою (Св.).

Добрый як тёпла (тиха, ширя) вбда. Дуже добрий (Русь.).

Достати з вбды скірку. Нічого не отримати (В. Ком.).

Жыти як рыба у вбді. Див. Рыба.

Зо сухої онучки бы вбду водкрутів. Див. Онучка.

Зустати як серед вбды. Залишитися без будь-якого майна (Русь.).

Коли вбда добрь са оберне. Ніколи (Зб.).

Коли горі Руським вбда потече. Ніколи (Русь.).

Коли са вгору вбда вберне. Ніколи (Вел. П.).

Летіти як вбда на потбці. Дуже швидко відбуватися (Кор.).

Лляти на вгинь вбду. Див. Вгинь.

Ляти вбду до мбря (студні). Робити даремну роботу (Св.).

Мати шя як на решеті вбда. Див. Решето.

Мибго вбды через валал перетече. Не швидко відбудеться (Кл.).

Незаробити ани на солену вбду. Дуже мало заробити (В. Ор.)

Немало потече вбды з колоды. Не швидко відбудеться (Д.)

Пити як гуска вбду. Див. Гуска.

Поки прииде та вытече вбды пів колоды. Дуже повільний, вайлуватий.*

Правды як в решеті вбды. Див. Правда.

Пропасти як камінь у вбді. Див. Камінь.

Пуйти як вода. Безслідно пропасті (Русь.).

Пуйти як суль у вбді. Див. Суль.

Рости як верьба при вбді. Див. Верьба.

Рости як з вбды. Дуже швидко рости (Св.)

Са хоче робити, як псови вбду хлептати. Див. Пес.

Твуй дідо мбюй бабці носів вбду (істи) в шапці. Див. Дідо.

Тиха вбда. Тиха, спокійна людина (Русь.).

Тілько, же вбду з німа мож гратити. Дуже багато.*

Умити ша, а на решеті вбда остане. Див. Решето.

Шитко ішло долов вбдов кому. Збіднів (Зав.).

Ші вельо тады вбды потече (перейде). Не швидко відбудеться*. (Остр.)

Шідити, як бы маля вбду в гамбі. Мовчки сидіти (Ор.).

Як бы вилáми по вóді напíсане бýло. Див. **Вили.**

Як бы вóду пálил. Дуже погано, помалу йде справа (Св.).

Як бы иса без вóду прéгнал. Див. **Пес.**

Як вóда góрі потéшье. Ніколи (Зб.)

Як вóда góрі сéлом потéче. Ніколи (М.)

Як г лítí вóда на потóці. Дуже повільно тягнеться (про час) (Біл.)

Як góрі ярком вóда пíдє. Див. **Ярок.**

Як з гúску вóда. Див. **Гуска.**

Як кыбы до вóдзы плюнуv. Дуже мало (Остр.).

Як пíде вóда góрі вéрхом (грýном). Ніколи (Біл.).

Як са горí валáлом вóда вбérне. Див. **Валал.**

Як ся вóда góрі Гавáйом обéрне. Ніколи (Гав.).

Як шя кámінь у вóді обéрне. Див. **Камінь.**

Як черчáча вóда. Дуже балакучий (Біл.).

Водпust

Не зайдé аин до Почві на вóдпust. Див. **Почва.**

Возарня

Зýмно як у возárni. Дуже холодно (Кр. Б.).

Як у возárni. Зовсім порожньо (Остр.).

Война

Зберáти шя як Márko на вóйну. Див. **Марко.**

Набýти шя як Márko на вóйні. Див. **Марко.**

Стáре як плíт по вóйні. Див. **Пліт.**

Вокó

Аж са вóчі пótять. Дуже жарко (Остр.).

Аж са змéрькло перéд вóчáми кому. Сильно злякатися (Остр.).

Áне до вóка не мáти. Зовсім нічого не мати.*

Áни вóчі не трéба. Гарно видно (Остр.).

Áни до вóка. Дуже мало (Остр.).

Áни з вóчí дóброй не позéратъ кому. Дуже злий (Русь.).

Бáбины вóчі. Підсліуватий (Остр.).

Бýти тéрњом вóчí кому. Див. **Терен.**

Вымítáти на вóчí кому. Сваритися.*

Вóко бы выбраv кому. Дуже злий.*

Вóчами бы проколóв кого. Злісно дивитися (Остр.).

Вóчáми бы з'їв що, кого. Жадібно дивитися (Остр.).

- Вóчі вхабítти на кому. Пильно дивитися (Остр.).
 Вóчі не має. Необережний, необачний (Остр.).
 Вóчі не спу́тнить з кого. Пильно дивитися (Остр.).
 Вóчі си вýпозерать. Пильно дивитися (Остр.).
 Вéагды вóчі мати. Уважно роздивлятися (Остр.).
 Де двí вóчі повéдуть. Без певного напрямку (Р. Гр.).
 До вóчéй повéсти. Прямо, відверто сказати (Кл.).
 До вóчéй циганýти. Безсоромно брехати (Кл.).
 Єдén бы другому до вóка впав. Дуже темно (Сташ.).
 Зимá, аж вóчі тíгать. Див. Зима.
 Кады вóчí, тады рóзум. Дуже легковажний (Русь.).
 Любítи як сíль у вóці. Див. Сíль.
 Не спuš्यáти з вóчéй. Стежити за ким-небудь (Кл.).
 Перéд вóчíма мати кого. Завжди думати про кого-небудь (Остр.).
 Повéсти прáмо до вóчéй. Прямо, відверто говорити (Кл.).
 Позерáти вóвчíм вóком. Неприязно дивитися (Остр.).
 Позерáти, мало вóчí не вýвалив на кого. Дуже пильно дивитися (Русь.).
 Позерáти мýдрýм вóком. Уважно дивитися (Остр.).
 Позерáти тим вóком, що на пса на кого. Неприязно дивитися (Остр.).
 Проколóти вóчáми кого. Пронизливо дивитися (Остр.).
 Свít за вóчíма. Див. Свít.
 Смíшнí вóчí. Жартун (Остр.).
 Хоч бы вóчí вýбрav. Дуже темно (Русь.).
 Хоч бы до вóка пáлец вuпхáv. Дуже темно (Д.).
 Чистýй як вócko. Зовсíм невинний (Русь.).
 Шо до вúха, то до вóчéй. Див. Вухo.
 Як бы вóчí вýколov. Дуже темно (Остр.).
 Як бы за вóчí гmív. Дуже темно (Кл.).
 Як з вóka вýпалo. Дуже схожe.*
 Волос
 Ане са вólos на гóловí не скрýвить кому. Не зробити щонайменшої кривdi.*
 Ани острugáni вólos до зáдку не вóйде. Дуже пихатий (Зав.).

Волбсы як кёбы пёрун стрéлил до кёфы. Рідковолосий (В. Ор.).

Волбся мати, як кіль бы град збив кому. Рідковолосий (Кр. Б.).

Волося на голові кунцом стáло кому. Хто-небудь раптово злякався (Д.).

Волбся на собі рвáти. Бути у відчай (Остр.).

Застругáний волос до задку не волхаш кому. Дуже пихатий (Остр.).

Коли на долони волос вýросте. Див. Долонь.

Кушчíчко за волосы притягнүте. Перебільшена звістка (В. Ор.).

Пінязей як на долони волуйса. Дв. Пінязі.

Піті волуйса садити. Робити непотрібну справу.*

Унавéный, аж волося на голові рослó. Дуже втомлений (Русь.).

Ші вéльо волбся з головы вýпаде. Не швидко відбудеться (Остр.).

Ворга

Вóргы натíгáти. Кокетувати (Остр.).

Ворел

Позерáти як ворéл. Уважно дивитися (Остр.).

Воробель

Мáти свáлы (сíлу) як жenáтый ворóбель (кóгут). Див. Свал.

Ворожыля

Мýдрый як ворожыля. Дуже розумний (Кр. Б.).

Ворона

Вкáзувати на плóті бýлы ворóны кому. Див. Плут.

Ворóна мóже на ибсí сидити кому. Про людину з довгим носом (Остр.).

Ворóны Імáть. Нічого не зауважити навколо (Остр.).

Ворóну на плóті хказувáти кому. Говорити про загальновідомі речі (Кур.).

Піті зогнáти ворóну з плóта. Нічого не робити.*

Позерáти кáды ворóны лítáвуть. Бути науважним (Русь.).

Позырáти ворóны по дáши. Бути неуважним. (Ор.).

Ворота

Гáмба як ворбта у кого. Див. Гáмба.

Запéрти ворóта. Замокнути (Остр.).

Призерáти шя як тéля на ибвы (мальовáны) ворóта. Див. Теля.

Вортíвка

Нíс як вортíвка у кого. Див. Нíс.

Восенов

Мáхнути рúков як чорт на Вóсенов. Див. Рука.

Восел

Áни вослá, áни послá. Нíкого нема (См.).

Вострогоvка

Як вострогоvка. Дуже стрункий (Остр.).

Воціль

Твердýй як вóціль. Здоровий, кріпкий (Остр.).

Вош

За другого вóшы. Безпричинно посваритися (Остр.).

Злýй як вош. Дуже злий (Р. Гр.).

Злýй як польска вош. Дуже злий.*

Купítи за вóшы. Дешево купити (Остр.).

Лíнівый як вош. Дуже лінівий (Б.).

Надутýй як вош. Дуже пихатýй.*

Правда як вош кáшле. Див. Правда.

Враг

Вáдити са як два вráгы. Недружно жити, постíйно сваритися (У.).

Временя

Бýти із шýрбкого вréменя. Походити з численної сíм'ї (Сташ.).

Врізати

Як кыбы одрізати (врізати, одрубáти). Див. Одрізати.

Вріх

Твердýй вріх. Загартована людина (Остр.).

Встати

Шí не встав, а вже лíгать. Рано лягати спати (Остр.).

Втікати

Втікати, лем са кўрило за ким. Швидко втікати (Остр.).

Вувца

Дұмати як мотилічна вұвца. Дуже замислитись над чим-небудь (Русь.).

Як вұвца. Тихий, спокійний (про людину) (Русь.).

Вугол

Аж вұгла прásкавуть. Дуже холодно. (Русь.).

Вужовка

Як вужбвка. Загартований (Кл.).

Вуз

Ані до вóза, ані до кóча. Зайвий, непотрібний (Остр.).

Выросты, як на вóзі жýдовой телý. Дуже швидко вирости (Ст.).

Вуз без дýшля. Вільна людина (Стащ.).

Вуз без колéс. Непотрібна людина (Остр.).

I до кóча, i до вóза. Див. **Коч**.

Лем до телíги (до вóза) запрячí. Див. **Теліга**.

На два вóзы. Дуже багато (Остр.).

Не знати áни сторожку до вóза зробити. Див. **Сторожка**.

Необграбаный вуз. Незграбна, неакуратна людина (Кл.).

П'ятой кólесо до вóза. Див. **Колесо**.

Як з масла вуз. Див. **Масло**.

Вул

З комарá зробити сомарá (слóна, волá). Див. **Комар**.

Як кыбы́ вóлы продáв, а пінýзі стрáтив. Дуже сумний (Остр.).

Вулий

Гучати як пчóлы у вúлию. Див. **Пчола**.

Вульха

Ай вúльха рóдить кому. Багатий (Остр.).

Вухо

Ані вúха не трéба кому. Дуже дурний (Остр.).

Выпив бы i мертвому з вúха. Див. **Мертвый**.

Бýлио за вúхом. Дуже багато (Остр.).

Істи, аж вúха пýкаютъ. Жадібно істи.*

Лежítъ (сидítъ) на вúхах (на вýci). Глухуватий (Остр.).

Лем вúха стырчать кому. Дуже худий (Остр.).

Лем вúхом потýгне. Дуже уважно дивитися (Остр.).

Мáло за вúха тýгали кого. Дуже низъкий (Остр.).

Мáти вúха як слон. Мати довгі, великі вуха (Остр.).

Мáти рот од вúха по вúху. Див. Рот.

Пóнад вúха. Дуже багато (Остр.).

Шентáти си до вúха. Сміятися (Остр.).

Шо до вúха, то до вочéй. Простодушний (Кл.).

В'язы

Добрí в'язы (ибги) не поламáв. Дуже швидко побігти (Кл.).

Г

Г

Гавай

Як ся вóда гóрі Гавáйом обéрне. Див. Вода.

Гад

Лінь як гад на сбíці. Дуже лінивий (Вав.).

Позерáти як кўрка на гáда на кого. Див. Курка.

Шыкбýвый як гад. Умілий, вправний (Кр. Б.).

Шя вытягиúти як гад на берéзу. ірон. Вирядитися, старанно причепуритися (В. Мир.).

Гайшник

Знáти як гáйшник на гáчок. Дуже добре знати (Остр.).

Гак

Ніс як на польским вагбñі гак у кого. Див. Ніс.

Нус як миисáрушув гак у кого. Див. Нус.

Галер

Не стóйти за гáлер (за гráйцарь). Нічого не варте (Остр.).

Галушка

Брíх зогийє од пшеничных галúшок. Див. Бріх.

Грóлі читáти до круп і на галúшки. Див. Груля.

Мýсиш вéльо галúшок пойсти. Не швидко відбудеться щонебудь (Зав.).

Гаман

Бýти як гáмана. Сильно бити (Русь.).

Робýти (дрáти) як гáман. Тяжко працювати (Остр.).

Гамати

І сам не гам і тобí не дам. Скупий (Остр.).

Ганьба

Трапáти без гáньбы. Безсоромно брехати (З. Біл.).

Гаримпин

Ай гаримпин, Зонсім нічого не мати (Р. Гр.).

Гарипаш

Ай до гарипаша не майти, Зонсім нічого нема (Біл.).

Гарем

Як в гаремі, Гарю, бет турбот жити (Остр.).

Гаринг

Нитысканы як гарингы, Дуже тісно (Св.).

Як у ббочі гарингів, Див. Бочки.

Гарло

Воңчай гарло, 1. Глянця. 2. Ненажерлива людина (Остр.).

Істи, вж в гыртаниң (гáрлі) прásкат кому. Див. Гыртанки.

Гартань

Дрівна гартаңь, Глянця (Остр.).

Гать

До гáти вóду лáти. Робити испотрібну роботу (Б.).

Забытги са як Бблъмниув пес на гáти. Див. Пес.

Гача

Грызти шя як гачати на лúці. Недружно жити, постійно спаритися (Св.).

Дурний як гача, Дуже дурний (Кр. Б.).

І в кобылі гача замéрзло. Див. Кобыла.

Гачок

Поїмáтися як рýба на гачок. Див. Рýба.

Гвара

Ане гвары, ане пáры. Нетямуций, туний.*

Гварити

Гварити як кыбá гиали кого. Дуже швидко говорити (Остр.).

Гвоздик

Шити собóв як на гвоздику. Неспокійно поводити себе (Русь.).

Гев

Ай з ним гев, иий там. Безволний, пí до чого не здатний (Зб.).

Ані́ ня гев, ані́ ня там. Нема можливості зробити що-небудь (Остр.).

Герличка

Весéла як герлýчка. Дуже весела (Русь.).

Гыртанка

Істи, аж в гыртáнці (гárлі) прásкат кому. Дуже жадібно істи (Ор.).

Гыря

Істи, аж за ухáми гырі рбснуть кому. Див. Ухо.

Твердý гыря. Вперта людина (Остр.).

Чортова гыря. Тверда натура (Остр.).

Гла

Не было міста ани де глі віасти. Див. Місто.

Глина

Мусíлі на іх глыны шмарйті, де са псы кусалі. Недружно жити (Вав.).

Як глина. Неповороткий, незgrabний (Остр.).

Глон

Глон за петь грайцáри. Незgrabна людина (Зав.).

Глон за корўну пейдéсат. Незgrabна людина (Зав.).

Глуний

Сміяти са як глúпый зо сыра. Безпричинно сміятися (Остр.).

Глуност

Достáти зáпал кбети од глупости. Див. Запал.

Глухий

І глúхый бы чув. Дуже голосно (Остр.).

Глушка

Бішідувáти (плести) як на глúшку. Говорити дурниці (Бел.; Русь.).

Глúшка шыбыла на кого. Божевільний (Св.).

Лопотіти на глúшку. Говорити нісенітницю (Остр.).

Глушкания

Гвáркти як на глушкáню. Говорити дурниці (Р. Гр.).

Глядило

Відіти як у глядýлі. Наскрізь бачити (Русь.).

Шумный як глядýло. Дуже красивий (Остр.).

Гнес

Він ту лем на гнес, на зáран. Залишилось жити недовго.
 (Вав.).

Гніздо

Вýвів са в мнягkúм гніздí. Про людину благородного походження (Остр.).

Жýти як голубы в єдиúм гніздí. Див. Голуб.

Жýти як у гніздí. Дружно жити (Остр.).

Як пbtята в гніздí. Див. Потя.

Гнй

Хпáти до бабскóго гибю. ірон. Довго не вертатися, забаритися (В. Мир.).

Гнуй

Розтігáти са як когут на гибю. Див. Когут.

Годнина

В нещаслýву годину са нарóдив. Несчастливий (Стащ.).

Єднóй слóво не повéсть ай за годину. Див. Слово.

Годника

Як годинка. Регулярно робити що-небудь. (Русь.).

Голýй

Мáти са як голýй у téрию. Погано жити (Русь.).

Остáти як голýй х téрию. Залишитися без будь-якого майна (Св.).

Голич

Мáти рéчі як голич в субботу. Див. Реч.

Голов

Баранича голов. Дурна людина (Остр.).

В голові вéтор дýс к ому. Дурний (Остр.).

В голові конячкы мати. Бути дурним (Русь.).

Выпарýти са з головы кому. Забути (Остр.).

Волóся на голові куцом стáло. Див. Волос.

Голов без кáлата. Недосконала людина (Остр.).

Голов си ламáти. Напружену думати (Остр.).

Дыняна голов. Дурна людина (Остр.).

До хмар голов дусягне. Див. Хмара.

Доббра голов (головка). Розумна людина (Остр.).

Єдиý кóліща мénше (веце) має в голові. Див. Коліща.

Задирáти голов горí. Поводити себе пихато (Русь.).

Замерзнути од голови до нуг. Сильно злякатися (Русь.).
Коруна з голови впала кому. Див. Коруна.
Коруна ти з голови не впаде. Див. Коруна.
Кунська голова. Дурна людина (Остр.).
Лем вітор в туй голові має. Див. Вітор.
Мати полбву в голові. Див. Полова.
Міряти од голови до нуг кого. Пильно дивитися (Остр.).
На голов виав. Дуже дурний (Остр.).
Наструмголов. Дуже швидко побігти (Т.).
На таку голову калап не треба. Розумний чоловік (Остр.).
Пиловина (полбва) в голові у кого. Див. Пиловина.
Січка в голові. Див. Січка.
Унавений, аж волося на голові рослоб. Див. Волос.
Ші вельо волося з голови випаде. Див. Волос.

Голова

Аж над голбву. Дуже багато (Стар.).
Аж през голбву. Дуже багато (Гр.).
Анє са вблос на голові на скрівить кому. Див. Волос.
Ани з кыйом по голові бы не дал. Див. Кый.
В голові свистить кому. Дуже дурний.*
Голова повыше кірчу ходить. Дуже високий (Д.).
Голову положыти. Померти (З. Біл.).
Голову собі сушыти. Напружено думати.*
З головы утечі. Забути (З. Біл.).
Колічка в голові поперескаковали кому. Див. Колічко.
Мати аж поверх голбвы. Дуже багато, занадто (Біл.).
Мати в голові черепіну. Бути дурним (В. Мир.).
Мати голбву на плечох. Розумно поводити себе (Св.).
Мати отруби в голові. Див. Отруби.
Мати у голові. Бути п'яним (Пих.).
Маті уж выше голови кого. Дуже набрид хто-небудь (Вав.).
Можеш кіл на голові тесати кому. Див. Кіл.
Не дати собі по голові бродити. Бути непоступливим, принциповим.*
Нести гబю голову як порбжній кблос. Поводити себе пихато (З. Біл.).
Носити (мати) калап на голові. Див. Калап.

Пара́дні хбдить, же аи́ бы яйце з гóловы не впа́ло кому.
Див. Яйце.

Розвиднýти са в голóві кому. Стало зрозумілим (Гр.).
Хпáсти з пéца на голóву. Див. Пец.

Шобы ай яйце з гóловы не впа́ло. Див. Яйце.
Як з пéца на голóву. Див. Пец.

Головенка

Жы́ти як головéнка за стóвпом. Погано, бідно жити (Р. Гр.).

Головка

Добра гóлов (гóловка). Див. Голов.

Як в голóвці ма́ку. Дуже багато (Остр.).

Голоден

Рыхтува́тися як голóден на зáход. Дуже повільно збирати-ся (П.).

Голос

Голос як стáрый тóрнец у кого. Про людину із старе-чим, негарним голосом (Кам.).

Голуб

Жы́ти як голубы в єди́ум гнізді. Дружно жити (Остр.).

Жы́ти як два голубы. Дружно жити (Русь.).

Гонор

Мáти гонбрó по очí. Бути занадто пихатим. (Б.).

Гоп

Або гоп, або троп. Ризикуючи досягти бажаного або все втратити.*

Гора

Гбру на гбру кла́сти. Говорити нісенітницю (З. Біл.).

Дотрапéный, як кéбым Маковицкú гбру перевéриул. Дуже втомлений (В. Ор.).

За горáми, за долáми. Дуже далеко (Остр.).

Колí са горá з горóв зыйде. Ніколи (Кл.).

Світ за горы. Див. Світ.

Як на горí рак свýсне. Ніколи.*

Горіти

Як кыбý горíло. 1. Наполегливо домагатися. 2. Дуже швидко побігти (Остр.).

Як кыбý не горíло. Байдуже (Остр.).

Горнец

Гблос як старый горнец у кого. Див. Голос.

Пропасти як жыдўскій горнёц. Безслідно зникнути (Р. Гр.).

Стратитися як пара над грыцом. Див. Пара.

Горнець

Выповісти як з немытого горця. Сказати дурницю (Зб.).

Горох

Горох сяти. Плакати (Остр.).

Мати ся як горох при путь. Погано, бідно жити (Русь.).

Метати до стіни горох. Див. Стіна.

Переберати горох. Оцінювати, обговорювати (Остр.).

Як бы горох на цькіну метати. Даремно, безрезультатно говорити (Н. Ор.).

Як тот горох при дражі. Беззахисний (Біл.).

Граб

Необрубанный граб. Неохайна людина (Р. Гр.).

Граблі

Вже має кулок до грабель. Див. Кулок.

Вызверять як граблі. Дуже худий. (З. Біл.).

Мати руки як граблі. Див. Рука.

Град

Волбся мати, як кіль бы град збив кому. Див. Волос.

Гребсти

Пуд себе гребети. Бути жадібним, захланним (Русь.).

Гриб

Пуд гриб са схфвать. Дуже низенький. (Остр.).

Рості як грыбы по доджі. Дуже швидко рости (Русь.).

Стара як гриб. Дуже стара (Стащ.).

Шалены грыбы поів. Божевільний. (Остр.).

Гринка

Натіскані як гринкы. Дуже тісно (Русь.).

Гріб

Як бы з гробу стал. Дуже виснажений (В. Ор.).

Грім

Як грім (перун) з ясного неба. Неждано, раптово. (Св.).

Гріти

Може і дві грівуть. Дуже жарко. (Русь.).

Громада

Нéма шýткых по громáді. Дурний. (Ор.).

Гроши

Гróшэй як полóвы у кого. Дуже багатий.*

Груб

Помочí до грóбу. Довести до смерті. (Остр.).

Як са мертвый з грóбу збúдить. Див. **Мертвый.**

Як твой дíдо з грóбу встáне. Див. **Дíдо.**

Груда

Дóбра грúда сýра. Товста людина (Остр.).

Грудка

Дóбра грúдка сýра. Хороша, приваблива дівчина. (Остр.).

Грун

Як пíде вóда góri véрхом (грúном). Див. **Вода.**

Грушка

Імýти на грúшках кого. Спíмати на місці злочину. (Остр.).

Меджí собóв грúшки грýзти. Сваритися. (Русь.).

Ходýти на дру́гы грúшки. Зраджувати, порушувати подружню вірність (Остр.).

Гряда

Нетесáна грýда. Неповоротка, незграбна людина. (Остр.).

Губа

Шалéных губ шя наїсти. Говорити дурниці. (М.).

Гужов

Як гúжов. Дуже кмítливий. (Остр.).

Гунцут

Áни гýнцута фíлера. Зовсім нема. (Кл.).

Гурду-бурду

Зробíти гýрdu-бýrdu. Зробити абияк, неякісно. (Зав.).

Гурка

Хýдый як o єдну гýрку. Дуже худий (Р. н. Л.).

Гуска

Бíла гýска. Гарно вбрана дівчина (Остр.).

Глýпый як гýска. Дуже дурний (Кр. Б.).

Пýти як гýска вóду. Надмíрно пiti (Св.).

Пýти як Катаникбóвы гýскы. Безслíдно пропасти (Біл.).

Як з гýскы вóда. Безсовісний.*

Як на гусці вода. Байдуже (Остр.).

Гуслі

На пέрши гуслі грáти. Вести перед в якій-небудь справі (Остр.).

Гусячка

Высхиúти як гусячка на берéжку. Збідніти (Р. н. Л.).

Г

Г

Гавра

Позерáти як вовк із гáвры. Див. **Вовк.**

Гамба

Гáмба як ворóта у кого. Дуже балакучий (Св.).

Замкнúти гáмбу на колóтку кому. Примусити замокнути кого-небудь (Св.)

Обдúлити гáмбы. Бути незадоволеним (Пих.).

Слухáти, аж рожéвіти гáмбу. Дуже уважно слухати (Ор.).

Шырбóкы гáмбы має. Хто-небудь сміється (Остр.).

Шíдти як бы ма́ла вóду в гáмбі. Див. **Вода.**

Як раз до гáмбы. Дуже мало (Біл.).

Гарик

Як Тóмаш Гáрик Масáриком быв. Див. **Томаш.**

Гафор

Выпарýти шя як гáфор. Безслідно зникнути (Н. Ор.).

Гачі

Гáчі прилячí кому. Пізно встati (Р. Гр.).

Знáти як гáйшник на гáчох. Див. **Гайшник.**

Мýдрый як Соломонóвы ногавíці (гáчі). Див. **Ногавиці.**

Гвинт

Зýйти на пші гвинт. Збіднiti (Св.).

Герок

Лем гéрок вéсить на кому. Дуже худий (Остр.).

Гершля

Як выблóта гéршля. Змучений, безсилий (Св.).

Гіра

Достáти з колáча гíру. Див. **Колач.**

Достáти з перéца гíру. Див. **Перець.**

Гнес

Пам'ятати як гнес. Дуже добре пам'ятати (Св.).

Голомбус

Мудрый як Голомбус. Дуже розумний (Н. Ор.).

Гомбічка

Достати гомбічку през ушка. Нічого не отримати (Зав.).

Гонт

Аж гонти на даху праскяють. Дуже холодно (Ор.).

Грайцар

Глоп за петь грайцари. Див. Глоп.

Знайти як стари грайцар. Дуже добре знати кого-небудь (Зав.).

Познайти як сторобчий грайцар. Дуже добре знати кого-небудь (Вав.).

Грайцарь

За грайцарь си дась до коліна вертіти. Дуже скупий (Остр.).

Знайти як підлій грайцарь. Дуже добре знати кого-небудь (З. Біл.).

Не стояти за галер (за грайцарь). Див. Галер.

Грис

Як студений грис. Без настрою (Св.).

Гроф

Добрі як грофови у шанці кому. Бути п'яним (Пих.).

Груля

Грулі читати до круп і на галушки. Дуже мало картоплі (Зав.).

Мусин моц ж'єсти груль. Не швидко відбудеться (Лит.).

Грут

До грунту. Повністю знищити (Остр.).

Гуломет

Як гуломёт. Дуже швидко говорити (Остр.).

Д

Д

Дати

І сам не гам, і тобі не дам. Див. Гамати.

Не дати, не взяти. Ані одним способом ані іншим.*

Дах

Аж гóнты на дáху праскают. Див. Гонт.
Позырати ворбны по дáшыі. Див. Ворона.

Двері

Давáти пáльці мéджі чуджí двéрі. Див. Палец.
Же двéрі не втвóриш. Дуже тісно (Остр.).
За кáждым фалáтком хлíба двéрі отворáті. Див. Фалаток.
Забыти за соббóв двéрі запéрти. Втекти (Остр.).
Запéрти двéрі за ким. Поховати (Остр.).
Кыбы́ шы ёдён пришбóв та двéрі не зáпреш. Дуже тісно (Остр.).
Копытами двéрі пудпéрти. Див. Кошто.
Папóлю мати як двéрі. Див. Папуля.
Під дверями. Дуже близько (В. Мир.).

Двір

Двір зáріс кому. Збіднів (Б.).
Як два когуты на єднім двбрі. Див. Когут.

Дебря

Высбýкий як дéбря. Дуже високий (Вел. П.).

Дедына

Дедыну на колóтку замкиúти. Йти пізно на роботу (Лит.).

Ден

Як вчерашній ден. Без настрою (Б.).

День

Бóгу день вкráсти. Див. Бог.

Гледáти вчерашній день. Робити що-небудь недоцільно (Зав.).

День збыва́ті. Нічого не робити, байдикувати (Вав.).
Здогадáти шя аж трéтій день по смéрти. Дуже пізно здогадатися (Св.).

I на недéлю, і на кáждый день. Див. Неділя.

Іти як кідь бы три дні не ів. Дуже повільно рухатися (Кр. Б.).

На сúдній день. Ніколи (Зав.).

Прийтí на трéтій день тóтку вітáти. Із великим запізненням зробити що-небудь.*

Прийтí трéтій день по рéстві. Із великим запізненням зробити що-небудь.*

Пропасти як вчерáшній день. Безслідно зникнути (Русь.).
Робыti си добрый день з кого. Насміхатися з кого-небудь (В. Мир.).

Розправляти як кéбы три дны не ёв. Дуже тихо розмовляти (Ор.).

Тварыti са як два днi по смéрти. Бути в поганому настрої (Гр.).

Языk як у Яні день у кого. Див. **Язык.**

Як бы не ёв дас два дни. Дуже тихо говорити (Слащ.).

Дерево

Ани не кый, ани не дёрево. Див. **Кый.**

Затвердлый як крýве дерéво. Дуже впертий (Вав.).

Йти як смbla по дерéві. Див. **Смола.**

П'янýй як дерéво. Дуже п'янний (Кл.).

Сидіти як слóта на дерéві. Див. **Слота.**

Як дерéво (з дерéва). Невмілій, недотепний (Гр.).

Детва

Як вытрясéна Детва. Змучений, безсилий (Кур.).

Джад

Мам ráда як псы джáда. Див. **Пес.**

Джмуркнутi

Анý не джмúркне. Дуже уважно дивитися (Остр.).

Дзвiн

З єдним дзвóном дзвонíти. Ховати (Остр.).

З-пíд єдного дзвóна. Односельці (В. Ком.).

Дзвонок

Пасýє як псу дзвóнок. Див. **Пес.**

Дзеркало

Як у дзéркалі. Дуже гарно, чітко видно що-небудь (Русь.).

Дзецко

Захцéтi са, як циганскóму дзéцку эгод на сáтый вéчур. Закортіти неможливого (Вав.).

Дика

Летéти як дíка. Дуже швидко бігти (Лит.).

Дикий

Як дíккий. Дуже голосно кричати (Остр.).

Як скóра із дíкого. Див. **Скора.**

Дим

Стойти за піпку дýму (бáга). Див. Пипка.

Дым

Дым а чáра. Дуже швидко побігти (Остр.).

Пітý як з комíна дым. Див. Комин.

Пітý як з пúшки дым. Див. Пушка.

Пуйтý як дым. Швидко минутися (Русь.).

Дыня

Додж пáдає як мадáрськы дýні. Див. Додж.

Шўниа як погнýта дыня. Дуже потворна.*

Дынянка

Дынянку варýти. Вести порожні розмови (Остр.).

Дых

Áни слýху, áни дýху. Див. Слых.

Дихати

Слухáти ай не дýхати. Див. Слухати.

Дичка

Як на пéйці (дýчкі). Див. Псінка.

Дышель

Вуз без дýшля. Див. Вуз.

Лем са дýшля трýмать. Слабенький (Остр.).

Дідо

Дїдо бы са мав чим пудперáти. Довгоносий (Остр.).

Дрімáти як сторóчный дїдо. Міцно дрімати (Лит.).

За мóгого дїда. Дуже давно (Остр.).

Пуйтý дїдові по дøгáн. Померти (Остр.).

Пуйтý за дїдом. Померти (Остр.).

Слідом за дїдом. Податися геть (Остр.).

Твуй дїдо мбюй бáбцí носíв воду (*їсти*) в шáпцí. Дуже далекий родич (Остр.).

Як його дїдо. Традиційно, по старому (Остр.).

Як твуй дїдо з грóбу встáне. Ніколи (Остр.).

Дýйник

Піти як бы дýйник мéджі нóгы дáли кому. Довго не врататися (Біл.).

Діл

За горáми, за долáми. Див. Гора.

Діра

Впхáти са до мышáчой дíры. Сильно засоромитися (Остр.).

Достáти з обарýнца дíру. Див. **Обарянець**.

Достáти з пéца дíру. Див. **Пець**.

Затáгти са до мышáчой дíры. Нікого нема (Остр.).

Тéмно як у дíрі. Дуже темно (Кр. Б.).

Як у вóвчай дíрі. Недружно жити (Остр.).

Дíрка

Як в мышáчої дíрці. Дуже тісно (Остр.).

Як до мышáчої дíрки. Дуже мало (Остр.).

Як на решéті дíробк. Див. **Решето**.

Дíтвак

Як малóму дíтвакбí (про малóго дíтвакá). Зрозуміло говорити, пояснювати (Остр.).

Дíтина

Акуráт вéльо дíтей мáє. Дуже бідний (Остр.).

Дíтей як лóму у кого. Багатодітний (У.).

Дíтей як у рушáнського Ябчáнки у кого. Багатодітний (Вел. П.).

Зозúлины дíти. Діти, які не мають догляду (Остр.).

Як цигáнська дíтйна в зýмі ягоды. Бажати неможливого (Остр.).

Як у бíдного (худóбного) дíтей. Дуже багато (Остр.).

Днесъ

Істи не на днесъ, не на завтра. Помалу їсти (Русь.).

Як бы то днесъ было. Добре запам'ятати (Остр.).

Дно

Без дна. Ненажерливий (Н. Ор.).

Істи як бы дно вылетéло з кого. Дуже багато їсти (Біл.).

Не мáти дна. Бути ненажерливим (Б.).

Не мáти дна в чéреві. Бути ненажерливим, надмíрно їсти (Р. Гр.).

Рад позéрат на дно погарýка. П'яниця (Кур.).

Стрáтил дно. Ненажерливий (Н. Ор.).

Добrый

Із добrого плáкой зrобить. Невмíлий (Остр.).

Добро

Тучний як бы обклáв добрóm кого. Дуже товстий (Вел. П.).

Довг

Взяти як чорт на стáрый довг. Див. Чорт.

Довге

В Дóвгим са нарóдив. Дуже високий (Остр.).

Доган

Анý на догáн. Зовсíм нема (Остр.).

Анý пíпку догáну не вýкурив. Див. Пíпка.

За пíпку догáну. Див. Пíпка.

Пуйтý дéдові по догáн. Див. Дíдо.

Додж

Велíкий як бы нíгда додж не пáдав на кого. Дуже маленький на зrіст.*

Додж пáдає як мадáрськы дýні. Дуже сильний дощ.*

Долонь

Колý на долоні волос вýросте. Ніколи (Русь.).

Купýти за п'ять пáльцу а шéсту долонь. Див. Палец.

Пінязей як на долоні вóлуйся. Див. Пінязі.

Як на долоні. Дуже гарно, чітко видно що-небудь (Русь.).

Шýтко трéба аж на долонь дáти кому. Нетямущий (Біл.).

Доля

Як злóї дблí. Дуже багато чого-небудь непотрібного (Русь.).

Дома

Не мáє вшýткых дóма. Дурний (Русь.).

Донатко

Махáти рукáми як Донáтко на Себéску рóвенъ. Див. Рука.

Доч

Вытягнúти шя як смáркель на доч. Див. Смаркель.

До ибса доч напáдать кому. Див. Нус.

Доч пáдатъ. Хто-небудь плаче (Остр.).

Ростý як грибы по доджѣ. Див. Гриб.

Ходíв помеджí доч а на нýбого не пáдав. Дуже маленький на зrіст (Стац.).

Ходіти поме́джі доч. Бути спритним, пронозуватим (Св.).
Чека́ти як кáня на доч. Див. Каня.

Дочка

До скончáной дóчки любíти. Дуже міцно любити.*

Суковáта дóчка. Загартована людина (Остр.).

Дошь

Дóшшу не бýло як ріс. Дуже маленький на зріст (Зб.).

Дошь не пáдав на кого. Дуже маленький на зріст (Р. Гр.).

Як дошь на сухóй сíно. Рацово, несподівано (Кл.).

Дош

Вытягнúти шя як жáба на дош. Див. Жаба.

Драбина

Вже лем драбíну трéба, жéбы са дустáв до нéба кому.

Дуже скупий (Остр.).

Высóкий як драбíна. Дуже високий (Б.).

Драга

Зыйти з дráги. Збожеволіти (З. Біл.).

Не вýйде на єдну дráгу з ким. Впертий (П.).

Як tot горох при дráжі. Див. Горох.

Дранга

Висóки як дра́нга. Дуже високий (Зав.).

Дріжді

Іти як рак з дріждáми. Див. Рак.

Рóсти як на дріждьох. Дуже швидко рости (Св.).

Дрізол

Висóки як дрізол. Дуже високий (Зав.).

Дрімота

Ходíти як дрімóта коло плóта. Дуже повільно ходити (Остр.).

Дровно

Носýти до лéса дýрва. Див. Ліс.

Як дрýв. Дуже багато (Кр. Б.).

Як з кýйом, так з дробниом. Див. Кый.

Дружді

Пуйтý як рак за дру́ждями. Див. Рак.

Друзд

Весéльй як друзд. Дуже веселий (Русь.).

Друк

Выйти на іси друк. Збіднити, зубожіти (Зав.).

П'яній як друк. Дуже п'яній (Остр.).

Як друк. Нестямущий, тупий (Св.).

Дручок

Богатий, що на сéмий дрúчок онúчки вéшат, а шість по-рóжних. Середняк (Вав.).

Вýшло як на пшíм дрúчку. Зовсíм немає чого-небудь (Св.).

Шти як на пшíм дрúчку. Отримати відмову (Св.).

Дуг

Спустítі дúга. Померти (Зав.).

Дуга

Пýти як дúга. Надмíрно пити (Кур.).

Дуган

Не стояти анé за пíпку дугáну. Див. **Пíпка**.

Дуйничa

Позерáти як бýчá на дуйничa. Див. **Бýчa**.

Дунай

Вóду до Дунáя лáти. Див. **Вода**.

Пíшол за Дунай та о нíм не дúмай. Довго не вертається (Х.).

Дутка

Вывалíті очí як три дутки. Див. **Око**.

Дух

Áni єдén твáрний дух. Зовсíм нíкого нема (Стриг.).

Áni жывóго дúха. Зовсíм нíкого нема (П.).

Áni твáрного дúха. Зовсíм нíкого нема (Р. Гр.).

Бóгу дúха дáти. Див. **Бог**.

Дух спустítі. Померти (Вел. П.).

Дúха дáти кому. Побити (Д.).

Нечистýй дух у кому. Неспокíйний (Оль.).

Шептáти як дух. Дуже тихо говорити (З. Біл.).

Душа

Áni жýвой дúши. Зовсíм нíкого нема (Н. Ор.).

Бíжáті, дóбрí дúша не вýйде з кого. Дуже швидко бігти (Вав.).

Вíдіти аж до душы. Наскрíзь бачити (Русь.).

Дұша хóдит спáти до кого. Слабкий, дуже хворий (Св.).
Душú бы дав кому. Дуже добрий (Остр.).

Жýти як дўша у пíрю. Гарно, заможно жити (Зуб.).

Лéтит як без дўши. Із страху, тривоги швидко біжть (В. Ор.).

На пíнязи як чорт на грíшину дўшу. Див. Пíнязи.

Позерáти як дýбол на грíшину дўшу. Див. Дýбол.

Пуйтý як чорт з грíшибв душбв. Див. Чорт.

Пхáти са як грíшина дўша до нéба. Напрошуватись кудись, де тебе не хочутъ (Зуб.).

Тráсти са як чорт за грíшибв душбв. Див. Чорт.

Чортбва дўша. Зрадлива, погана людина (Б.).

Шьорти дўшу взяли кому. Див. Шьорт.

Дюгов

Став на дюгов. П'яний (Остр.).

Дýбол

Дýбла послухати. Сваритися, недружно жити (Остр.).

Дýбли вжáли кого. Хто-небудь пíшов геть (Лит.).

Дýблу верх зрыват. Шибеник, бешкетник (Кур.).

З дýбла обнóга. Шибеник, бешкетник (Кур.; Н. Ор.).

З дýбла скóра. Пíдла людина (Остр.).

З дýблами нараблять. Дуже неспокíйний (Остр.).

Мáти пíнязи як дýбол плéви. Див. Пíнязи.

Позерáти як дýбол на грíшину дўшу. Неприязно дивитися (Р. н. Л.).

Дýк

Як у Хýрьови дýкý. Див. Хýрьов.

Дýка

Як маé дýку. Зрідка, інколи (Остр.).

E

E

Ера

За стáрей éри. Дуже давно (Зав.).

Ж

Ж

Жаба

Богáтства як у жáбы сéрсти у кого. Див. Богатство.

Бояти ся як жаба великої води. Зовсім не боятися (З. Біл.).

Вытягнути шия як жаба на дощ. Дуже легко, невідповідно до погоди вдягнитися (Х.).

Жаби добра дусити. Байдикувати, нічого не робити (Русь.).

Жабі по коліна. Дуже маленький на зріст.*

Жабі по пупок. Дуже маленький на зріст.*

Жабу буде гнати до Праги за коруну. Дуже скупий (Остр.).

За коруну буде долі валалом жабу гнати. Див. Коруна.

Правда як у козы (жабы) хвоста. Див. Правда.

Шо жаба доскочить. Дуже близько (Остр.).

Жалудок

Аж до жалудка іти кому. Набридати, докучати (Русь.).

Аж жалудок заболів. Сильно злякатися (Кл.).

Вічістити жалудок кому. Сильно вилаяти, дорікати (Остр.).

Кінський жалудок. Ненажерлива людина (Б.).

Помастити жалудок. Отримати допомогу (Остр.).

Свінський жалудок. Ненажерлива людина (Остр.).

Жаль

Ай як мачачого жалю. Зовсім нема чого-небудь (Русь.).

Жебрак

За свої пінязі си жебрака купити. Див. Пінязі.

Уж жебраче по брісі ходять кому. Дуже голодний.*

Жыве

Допікати до жывого кому. Сильно вражати, дошкуляти (Русь.).

Зарізати (затяти) до жывого кому. Доторкнутися в розмові чутливого місця (Остр.).

Жывот

За богатство жывот дасть. Див. Богатство.

Щлай жывот. Дуже довго не бачити кого-небудь (Вел. П.).

Жыд

Бігати як жыд по порбжнім склєпі. Занадто метушитися.*

Бояти шия як жыд креста. Дуже боятися (Н. Ор.).

Боятися як жыд солонійни. Дуже боятися (Кр. Б.).

Гучати як жыды г бўжні. Галасувати, гамірно поводити себе (Х.).

Крутіти шя як жыд по ярмаку. Неспокійно поводити себе (Св.).

Мáти піняжі як жыд свинь. Див. Піняжі.

Перекладати як жыдбове сято. Постійно змінювати що-небудь.*

Пінязей як у жыда пáцят у кого. Див. Пінязі.

Упéртый як жыд у танци. Дуже впертий (Кр. Б.).

Як єдну дам та са жыд з борбдов привéдить кому. Сильно вдарити.*

Жылетка

До роботы як жылётка. Див. Робота.

Жыто

Бýтый як кóпа жыта. Див. Копа.

Жыти як свíнý в жыті. Див. Свіня.

Збýти як зелéне жыто кого. Дуже сильно побити (Ор.).

Збýти як сніп жыта кого. Див. Сніп.

Змолотýти як жыто кого. Дуже сильно побити (Гр.; Кл.).

Мáти шя пáця в жыті. Див. Паця.

Жовч

Жовч кипýть у кому. Дуже злий (Остр.).

Жовч прásне кому. Дуже злий (Остр.).

Жовч ятрити кому. Допікати, дошкуляти (Остр.).

3

Забыти

Забыли зашыти кого. Ненажерливий (Остр.).

Забитый

Спáти як забитый. Дуже міцно спати (Н. Ор.).

Завадити

Нíхто о нýбог не завáдить. Не значний, нікому непотрібний чоловíк (Остр.).

Завтра

Істи не на днесъ, не на завтра. Див. Диесь.

Задница

Ані са зáдница не стíгать кому. Надмíрно пiti, їсти (Остр.).

Вже має пóвну зáдницу. Повністю вдовольнити свої потреби (Остр.).

Задок

Áни остругáни вóлос до зáдку не вóйде. Див. Волос.

Бісідуваті áні на колíно, áні на зáдок. Див. Колíно.

Вертíти шя як кéбы сбли до зáдку нáпхал кому. Див. Сíль.

Вертíти шя як кéбы швáйку до зáдку вóпхал кому. Див. Швайка.

Втікати áни ноги на зáдок не доставáю кому. Див. Нога.

Застругáный вóлос до зáдку не вóпхаш кому. Див. Волос.

Заць

Ітý з бúбном на зáці. Див. Бубен.

Чéсти як у зáця хвóста у кого. Див. Чéсть.

Зайда

Як зáйда за вóзом. Зовсíм непотрíбний (Біл.).

Закон

За стáрым зáконом. Традицíйно робити що-небудь (Остр.).

Шí за стáрого зáкона. Здавна, за традицíєю робиться що-небудь (З. Біл.).

Закурити са

Лем са закúрило за ким. Дуже швидко побігти, втекти (Остр.).

Запал

Достáти зáпал кóсти од глупбести. Симулювати (Н. Ор.).

Захворіти на зáпал швýндлів. Симулювати.*

Запсі

Зробítи зáпсі. Зробити невмíло, недотепно (Русь.).

Зап'ятка

Зáп'ятки потráтити. Втекти (Остр.).

Заран

Він ту лем на гнес, на зáран. Див. Гнес.

Зарва

Пся зарва. Дуже злий (Остр.).

Засолити

Ходіти як бы засоліли кому. Мотатися з одного місця на друге (П.).

Затяти

Як кібі затятій. Рішуче зробити або сказати (З. Біл.).

Заход

Рыхтуватися як голобен на заход. Див. Го..

Споро як мертвому на заході. Див. Мертвий.

Зачати

Анізачаті, ані скончити. Нема можливості зробити що-небудь (Остр.).

Ші не зачав а вже скончив. Невмілий (Остр.).

Звізда

Злату звізду на чалі хотіти. Мріяти про що-небудь нездійснене (Остр.).

Розумітися як вовк (медвід) на звіздах. Див. Вовк.

Як на небі звіздох. Див. Небо.

Як єдну дам, та вшытки звізды неба ввиши. Сильно вдарили.*

Звіря

Великої звіря. Впливова людина (Остр.).

Згоріти

Не згоріть ані не згніє. Навічно, назавжди робиться (Остр.).

Здига

Молода як о Здигі ягода. Дуже стара (Св.).

Земля

Аж са земля загынати. Сильно брехати (Остр.).

Ані са землі не дотикати. Втекти (Остр.).

Ані са ноги землі не тикають. Див. Нога.

Врості до землі. Зменшуватися від глибокої старості (Остр.).

За царя Тимка, як (коли) бýла земля мняхкá. Див. Цар.

Земля не може тримати кого. Дуже багатий (Русь.).

Лінівий, аж земля під ним плáче. Дуже лінівий.*

Піти до чорної землі. Померти (Стар.).

Пуд зéмлю пропáсти (сховáти са). Сильно засоромитися (Остр.).

Скóро на зéмлю впасти. Сильно злякатися (Остр.).

Хвáлы до повáлы а кýлы по зéмлю. Див. Хвала.

Щазнúти як бы са зéмля з: ёгla за ким. Безслідно пропасти (Гр.).

Як з-пud зéмлі. Дуже тих говорити (Остр.).

Як кыбы са пропáв п/д зéмлю. Безслідно пропасти (Остр.).

Зерно

Найтý як слíпа кýрка зéрно. Див. Курка.

Не вýдiti за мáковой зéрно. Зовсім нічого не бачити (Русь.).

Тráфитися як слíпі кýрці зéрно. Див. Курка.

Зима

Зýма, аж вóчі тíгать. Дуже холодно.*

Зýма як в пýинці. Дуже холодно (П.).

Зимá як у ледбвни. Дуже холодно (У.).

Як цигáнська дітýна в зýмі ягоды. Див. Дітина.

Злато

Ай з нбса злáто вýдобать. Див. Нус.

Рукáми на злáто обéртать. Див. Рука.

Змиркати

Циганýти аж са змíркать. Безсоромно брехати (Остр.).

Змокнутýй

Здýнка змокнутýй (змóкнув). П'яний.*

Знак

Нít аи́ знак. Зовсім нічого нема (Р. и. Л.).

Зносок

Мáлый як зибсок. Дуже маленький на зrist (Кр. Б.).

Зозуля

Зозúля закýкат кого. Дуже завантажений роботою (Н. Ор.).

Як зозúля на Нóвый рíк закýкат. Ніколи (Вав.).

Зробити

Зробíти як бы вýмальовав. Зроблено гарно, якісно (Р. Гр.).

Зуб

Аж по зубы. Дуже багато (Зб.).

Áни за зуб. Зовсім нема чого-небудь (Б.).

Áни зуб на зуб не доста́не. Сильно змерзнути (Зав.).

Áни зубы выдоба́ти ныт з чим. Зовсім нічого нема (Ор.).

Áни мёджы зубы ныт. Зовсім нічого нема (Ор.).

Áни на єден зуб. Зовсім нема чого-небудь. (Вав.).

Бісідува́ти черéз зубы. Неохоче, сердито говорити (Остр.).

Взя́ти в зубы як вітор солому. Обмовляти кого-небудь (Зб.).

Взятí до зуб кого. Обмовляти кого-небудь (Русь.).

Взятí меджі зубы кого. Обмовляти кого-небудь (Сташ.).

Выжгыря́ти зубы. Сильно сміятися (Ор.).

Вычистити зубы. Видалити (Остр.).

Вкáзувати зубы. Сильно сміятися (Остр.).

Вбóвчíй зуб. Зла людина (Остр.).

Вострýти сóбі зубы на що. Прагнути оволодіти, опанувати.*

Завісити зубы на клíнец. Голодувати.*

Затятí зубы. 1. Мовчати (Остр.). 2. Померти (Кл.).

Зуб зуба са не дотýлить. Дуже холодно (Остр.).

Зуб на зуб не трафít кому. Дуже холодно (Св.).

Зубы дзелéнчат кому. Дуже холодно (Св.).

Зубы дзенка́ют кому. Дуже холодно (Св.).

Зубы дббат (чи́стит) з ким. Обмовляти кого-небудь (Біл.).

Зубы церко́ять (церкóчутъ) кому. Дуже холодно (Р. Гр.).

Зубы цоркóчуть кому. Дуже холодно (У.).

Зубы як кéбы вітор повáлял у кого. Рідкозубий (Св.).

Клепáти зубáми. Сильно замерзнути (Гр.).

Мáє лем зубы. Дуже бідний (Остр.).

Мáти зуб на кого. Бути ображеним на кого-небудь.*

На єден зуб. Трохи (про щось істівне).*

Наклепáти зубы кому. Побити (Остр.).

Не бýти на зúбы кому. Не подобатися (Остр.).
Полічти зúбы кому. Побити (Остр.).
Попозерáти на зúбы кому. Докладно щось або когось спостерігати (Остр.).
Стýснути зúби. Замовкинути (Зав.).
Сушыти зúбы. Сильно сміятися (Ор.).
Тримáти язык за зúбами. Див. Язык.
Шкірýти зúбы. Сильно сміятися (Русь.).

И

Ігла
Гледáти як йглу в кóпí шíна. Безрезультатно шукати (Св.).
Іти
Йти як бы імáли к ого. Дуже швидко йти (Гр.).

I

Іван
Масnýй Івáн. Людина благородного походження (Остр.).
Цí до Івáна, цí до пáна. Однаково (З. Біл.).
Цундрáвýй Івáн. Бідна людина (Остр.).

Ігла
Вýзерать як бы йглу зíв. Дуже худий (З. Біл.).
І йглу бы нашол. Дуже гарно видно (Вав.).

Іскра
Свíжýй як цигáнська іскра. Дуже жвавий.*
Ісус
Махнúти рóков як Ісус на Стропкóвы. Див. Рука.
Іти
Ітý як бысь не ів. Дуже повільно йти (З. Біл.).

Ї

Івáнко
Мáти як бéльй Івáнко батішчáт. Дуже багато чого-небудь (Пих.).
Ігла
Впхáти йглú пуд нúхоть. Допікати (Остр.).

Ї

Догаздовати на їглú. Зубожіти.*

Іглý бы зберáв. Дуже гарно видно (Русь.).

На їглáх сидíти. Неспокійно поводити себе (Остр.).

Тісно, шо бы анí їглú не пропхáв. Дуже тісно (Р. Гр.).

Худýй як кебы їглú із єв. Дуже худий (Р. Гр.).

Іж

Йті як ѯж. Дуже повільно йти (Вав.).

Іжак

Стáти як ѯжáк. Обуритися (Остр.).

Істи

Істи, аж ся дусить. Дуже жадібно істи (Р. н. Л.).

Істи добrі не задáвить са. Дуже жадібно істи (Кл.).

Як кыбы не їв. Дуже повільно говорити (Остр.).

Й

Йожко

За Фéренц Йóжка. Див. Ференц.

Йти

Йти як кыбы вчéra не їв. Дуже повільно йти (Остр.).

Йти як кыбы не гермéло (не пáдало). Дуже повільно йти (Остр.).

Йысти

Йысти як бы нýгда не йыв. Дуже жадібно істи (Лит.).

К

Кабат

Попрáвiti фáлды на кáбаті кому. Див. Фалда.

Кадило

Боятися як чорт кадíла. Див. Чорт.

Помóже як мертвому кадíло. Див. Мертвый.

Казання

Повідáти як пуп на кáзанні. Див. Пуп.

Калап

Вже пíрко за кáлапом. Див. Пíрко.

Гóлов без кáлапа. Див. Гóлов.

Кáлап тримáти. Верховодити в родині (Н. Ор.).

На таку голову кáлап не трéба. Див. Голов.

Носити (мáти) кáлап на голобві. Мати владу в домі (М.; В. Мир.).

Попрáвiti кáлап на кому. Отримати відмову на шлюб від хлопця (Д.; Остр.; Р. Гр.; Ст.).

Як в шáленого кáлапу. Дуже багато (Остр.).

Калубаня

Жýти як рýбы в добрíй калубáні. Див. Рýба.

Камарат

Камарáт із пóгариком. П'яниця (Остр.).

Камінець

Камінець дýти. Пліткувати.*

Камінь

З камéньом бы дошмáрил. Дуже близько (Св.).

Не зоставйти áни кáмінь на кáмени. Зовсім нічого не залишити, знищити повністю (Зб.).

Пропасти як кáмінь у вóді. Безслідно зникнути (ОН.).

Щезиúти як кáмінь у вóді. Безслідно пропасти (Ряш.).

Як шя кáмінь у вóді обéрне. Ніколи (Н. Ор.).

Каміньчик

Колý кáміньчик кóрінь пустить. Ніколи (Зв.).

Камфора

Пропасти як камфóра. Безслідно зникнути (Р. н. Л.).

Каон

Вýстрíлити як з каонія. Сказати дурницю.*

Глúхýй як кáон. Зовсім глухий (Св.).

Каня

Чекáти як кáня доч. Сильно прагнути чого-небудь (Кр. Б.).

Капуста

Вызера́ти як страшóк до капусты. Див. Страшок.

Моц бóчки капúсты трéба жýсти. Див. Бóчка.

Пóкы засáдить рóсаду, на дрóгум бóці капúста вýросте. Див. Рóсада.

Скýснúта капúста. Плаксива людина (Русь.).

Смотрítí до капúсты. Бути короткозорим (Вав.).

Ходýти до чúджой капúсты. Порушувати подружню вірність (Б.).

Як пуджак до капусты. Див. Пуджак.

Карпаты

Мáхнути рукбó як Христóс на Карпáты. Див. Рука.

Карты

Як бы карты грáти. Добре жити (Кл.).

Катафíй

Сятýй катафíй. Невíруючий, безбожний (Остр.).

Кача

Пропáсти як Да́диковы кáчата. Безслíдно пропасти (Остр.).

Пуйтý як Фéзеровы кáчата. Безслíдно пропасти (Рус.).

Каша

Горíчу кáшу хлýпнати. Поводитися необережно, ризиковано (Остр.).

Кáшу не загúстиш з ким. Невмíлий, недотепний.*

Ходítи як колó горíчой кáши. Обминати суть справи, церемонитися (Остр.).

Шýлом кáшу ёсти. Див. Шýло.

Квапка

Выжерти до послíдной квáпки. Зéсти все, нічого не залишти (Остр.).

Квас

Як квас. Бути в поганому настрою (Св.).

Квітка

Красна як квітка. Дуже красива (про дíвчину) (У.).

Квока

Сидíти як квбка на яйцох. Довго, непорушно сидíти на одному місці (Св.).

Кертина

Із-за кертíны не вýдно кого. Дуже маленький на зrist (Остр.).

Мáлый як кертíна. Дуже маленький на зrist (Вел. П.).

Кефа

Волбсы як кéбы пéрун стрéлил до кéфы. Див. Волос.

Кидля

Знáти як стáру кíдлю. Дуже добре знати (Зав.).

Кýй

Ани з кýйом по голбví бы не дал. Дуже скupий (Кур.).

Ані не кый, ани не дέрево. Зайва, непотрібна людина (Кл.).

Ляшнүти як кыйом о болото. Сказати дурницю (Лит.).

Як з кыйом, так з дробном. Однаково (Св.).

Кылы

Хвалы до повалы а кылы по землю. Див. Хвала.

Кынь

Як парадный кынь. Дуже пихатий (Ор.).

Кишеня

Набыти кишени. Збагатитися (Остр.).

Ножик са в кишёне втвáрять кому. Див. Ножик.

Піп до кишени взяв кого. Див. Піп.

Кышка

В собі не мат лем єдиу кышку. Дуже худий (Біл.).

Як у кобылі кышок. Див. Кобыла.

Кіл

Можеш кіл на голові тесати кому. Тихий, покірний.*

Стояти як кіл в плоті. Мовчати, не брати участі в бесіді (Кур.).

Як кіл х плоті. Самотній (Св.).

Кінь

Ане сто коней не догнить кого. Швидко біжить.*

Пишиться, як кіль бы сидів на сто коньох. Дуже пихатий.*

Піти як крадені коні. Довго не вертатися (Св.).

Пропасти як куца ластівка і краджені коні. Див. Ластівка.

Тікати як із краденіма кіні. Дуже швидко втікати (Кр. Б.).

Тримати як коні в лицах кого. Строго ставитися до кого-небудь.*

Сміяти са як кінь. Сильно сміятися (З. Біл.).

Кістка

Аж по кістки. Дуже багато (Вав.).

Кістя

Кістя зложыти. Померти (З. Біл.).

Кість

Достати запал кости од глупости. Див. Запал.

Лем кість а скобра (кожа). Дуже худий (Н. Ор.).

Кіт

Крутити шя як кіт г міху. Потрапити в складне становище (Х.).

Кішена

В кішенні сховав бы кого. Дуже маленький на згіст (Кр. Б.).

Знáти як свою кішено. Дуже добре знати (З. Біл.).

Кланица

Не зна́ти ани кланицу до вóза зробити. Невмілий, недотепний (Біл.).

Клапка

Мáти клáпки на óчах. Мати обмежений погляд на життя (М.).

Клат

Згнýтий клат. Лінива людина (Остр.).

Клинец

Дерев'яный клинец. Слаба людина (Остр.).

Забýти клинец до п'ýты. Зробити прикрість (Остр.).

Завісýти зúбы на клинець. Див. Зуб.

Кліпнути

Áни не кліпнути. Дуже уважно слухати, дивитися (Остр.).

Кліщ

Тримáти шя як кліщ. Міцно триматися чого-небудь (Б.).

Клісі

Тréба слóво з клішáми тягáті. Див. Слово.

Клоча

Пудпалýти клóча к о м у. Зробити капость (Остр.).

Хлоп як з клóча бáтіг. Див. Хлоп.

Шí вéльо клóча попрядéш. Не швидко відбудеться (Остр.).

Клубы

Мáти язы́к по клўбы. Див. Язык.

Ключ

Взятý ключ з валáлу. Йти пізно на роботу (Д.).

Датý Петрýв ключ к о м у. Вбити (Остр.).

Ключка

Дráти як з клóчками. Наполегливо вимагати (Остр.).

Книжка

Вклáдну книжку в корчмарý має. П'яниця (Остр.).

Кобаса

Ніс як кобаса у кого. Див. **Ніс.**

Кобыла

Видіти шывіта як кобыла шыліпа. Див. **Шывіт.**

Ганьбіти шя, як кобыла кед санкы перевёрне. Зовсім не соромитися (Св.).

I в кобылі гача замерзло. Дуже холодно (Русь.).

Реготати са як кобыла. Сильно сміятися (З. Біл.).

Як у кобылі кышок. Дуже багато (Русь.).

Кобылка

Достати шя на кобылку. Зрозуміти сутність чого-небудь (Св.).

Кобіца

Букова кобіца. Товста людина (Остр.).

Ковпак

Поправити ковпак на кому. Отримати відмову на шлюб від хлопця (Р. Гр.).

Когут

Вже когуты про тутó співауть. Кожний про це знає (Остр.).

Когуты одспівали кого. Замість бажаного хлопчика народиться дівчинка (В. Ком.).

Мати свалы (сíлу) як женатый воробель (кобгут). Див. **Свал.**

Нескоро когут шипіват кому. Про людину, яка любить поспати (Кур.).

Пустити червеного когута. Підпалити.*

Розкокошыти са як когут. Розсердитися (Остр.).

Розтігати са як когут на гибо. Надуватися, бундючитися (Остр.).

Стяті са як когуты. Запекло битися (Русь.).

Як два когуты на єднім двобрі. Постійно сваритися.*

Кожа

Лем кість а скбра (кожа). Див. **Кість.**

Коза

Аж са козы смівуть. Сильно брехати (Остр.).

Бухнута як коза до копы шіна. Сильно закохана (Н. Ор.).

Де козы кувиуть. Дуже далеко (Остр.).

- Кóзу драти.** Кричати, сваритися на кого-небудь (Остр.).
Мáти бісéды як кóза бобíрьок. Див. Бісіда.
Мáти рéчі як кóза бíбків. Див. Реч.
Наштвáный як фíнанц на кóзу. Див. Фінанц.
Перевéсті як фíнанс кóзу. Див. Фінанс.
Шти як Сíдорова кóза. Безслідно зникнути (В. Мир.).
Шtі Абрағáмові кóзы пáсті. Див. Абрағам.
Позерáти са як вовк на кóзу. Див. Вовк.
Правда як кóза за корúну. Див. Правда.
Правда як у кóзы (жáбы) хвоста. Див. Правда.
Як кыбы кóзу драли. Дуже голосно кричати (Остр.).
- Колач**
Достáти з колáча гíру. Нічого не отримати (П.).
- Колеско**
Éдно колéско хýбить кому. Дуже дурний (Р. и. Л.).
- Колесо**
Вуз без кóлес. Див. Вуз.
Позéрати і на зáдні кóлеса. Бути обережним (Остр.).
П'яте колéсо г вóжі. Непотрібна людина (Св.).
П'ятої кóлесо до вóзя. Непотрібна людина (Русь.).
Тréба як на вóжі п'яте колéсо. Див. Віз.
- Колечко**
Мáти о єдно колéчко вéцей (мéпeй) в голóві. Дуже дурний (Зав.).
- Колик**
Áни кóлик не знати затесáти. Невмілий, недотепний (Зб.).
Выйтігáти кóлики. Сваритися між собою (Остр.).
Кблики тесáти на голóві. Знущатися (Остр.).
- Колыска**
Вýпасти з колýскы. Подорослішати (Остр.).
Од колýскы. З дитячих літ відбувається що-небудь (Остр.).
Ші в колýсці са колýсав. 1. У дитячому віці. 2. Дуже давно (Остр.).
- Колімажь**
Йти як колімажь. Дуже повільно йти (Св.).
- Колімазь**
Шыкóвный як мóха в колімáзі. Див. Муха.

Коліно

Бісідуваті юні на коліно, юні на задок. Говорити нісенітницю (Вав.).

Внасти на коліна. 1. Покоритися. 2. Визнати себе переможеним (Остр.).

Жабі по коліна. Див. Жаба.

За грайцарь си дась до коліна вертіти. Див. Грайцарь.

За коруну би си ай коліно дал вертати. Див. Коруна.

Родина по коліна. Див. Родина.

Колічко

Колічка в голові поперескаковали кому. Дуже дурний.*

Коліща

Єдної коліща менше (віце) має (в голові). Дуже дурний (Русь.).

Коллера

Худий як коллера. Дуже худий (Вел. П.; У.; Русь.).

Колода

Немало потече води з колоды. Див. Вода.

Поки прийде та витече води пів колоды. Див. Вода.

Стара колода. Лінива людина (Остр.).

Колок

Ані до плужніт колок не затеши. Див. Плужніта.

Ані колок до воза не закрёши. Невмілий, недотепний (Ор.).

Коломазарь

Влічі са як коломазарь. Дуже повільно рухатися (З. Біл.).

Коломазь

Іті як з коломазьов. Дуже повільно йти.*

Розляти са на коломазь. Настояти на своєму (Остр.).

Колос

Нести горі голбову як порожній колос. Див. Голова.

Колотка

Дедыну на колотку замкиути. Див. Дедина.

Замкиути гамбу на колотку кому. Див. Гамба.

Кольша

Кольшята потратити. Збожеволіти (Остр.).

Комар

З комара зробити сомара (слбна, вола). Сильно перебіль-

шувати що-небудь (Остр.).

Комин

Бáба як кóмни. Див. Баба.

Пíти як з комýна дым. Безслідно зникнути.*

Тréба бéлов крýйдов до кóмнина написáти. Див. Крийда.

Конарь

З дру́гого конаря плáнкы. Далека рíдня (Остр.).

Конаті

Бісідувати як бы кóнал. Дуже тихо говорити (Вав.).

Конец

Не вýдіти собí (на) конéц нóса. Пишатися, бути про себе високої думки (Н. Ор.).

Тíгáти за єден кóнец (мотúзок). Робити спíльну справу.*

Конзерва

Грубýй як стокілбва конzéрва. Дуже товстий (Р. Гр.).

Коник

Як єс тýгал по берéжку дерев'янóго конíка. Див. Бережок.

Конина

Стрілýти конíну. Сказати дурницю (Гр.).

Коноплі

Выроснýтый як коноплі. Дуже високий (З. Біл.).

Готóвый до конопéль. Неохайнýй, неакуратно вбраний (Остр.).

Не знати як з конопель. Потрапити у важку ситуацію (Б.).

Пуджák до конопéль. Див. Пуджак.

Ховáти са до конопéль. Соромитися (Остр.).

Як стрáшок до конопель. Див. Страшок.

Конячка

В голóві конячкы мáти. Див. Голов.

Кова

Бýтый як кóва жýта. Сильно побитий.*

Бухнýта як кóза до кóпы шíна. Див. Коза.

Гледáти як іглу в кóпі шíна. Див. Игла.

Залюбéный як сóмар до кóпы шíна. Див. Сомар.

Розумíти шя як сóмар до кóпы шíна. Див. Сомар.

Копач

Вынёсли пíд Копач кого. Помер (Пих.).

Копачки

Дáти копáчки. Відмовити тому, хто сватається (Ор.).

Копито

Стрепáти з копитáми. Померти (Зав.).

Копыто

Вýстерти копýта. Померти (Остр.).

Дáбловой копýто. Підла людина (Остр.).

З копытáми лупнúти. Померти (Св.).

Копýта выставýти. Померти (Св.).

Копытами двéрі пудpéрти. Померти (Остр.).

На єдиный копýто. Однакове, шаблонне (Русь.).

Твердой копýто. Вперта людина (Остр.).

Корец

Кóрец ма́ку трéба ж'їсти. Не швидко відбудеться (Ор.).

Кóрец стирáнки муси́ш ж'їсти. Не швидко відбудеться (Зав.).

Тréба корец боббу зéсти. Не швидко відбудеться (Гав.).

Корыто

Достáти шя гу коры́ту. Отримати гарну посаду (Св.).

Прийти о коры́то. Втратити посаду (Св.).

Корінь

До корéня. Повністю, цілком згоріти, знищити тощо (Зав.; Ор.; Св.).

Колí камíньчик корінь пустить. Див. Каміньчик.

Прийтí на корінь. Дуже докладно розтлумачити, дослідити суть справи (Остр.).

Корова

Би вицíдал і з ялвой корóви тéля. Хитрий, досвідчений (Зав.).

Парадítися як корóва в ярмí. ірон. Занадто пишатися без будь-яких причин.*

Рýмбати як корóва. Сильно плакати (Остр.).

Тréба слóво тягáти як од ялвой корóвы тéля. Див. Слово.

Язы́к як у корóвы хвуст у кого. Див. Язык.

Коруна

Ай купíв бы, і корóну шкода. Дуже скупий (Остр.).

Глов як корóну пейдéсат. Див. Глов.

Друбнá корóна. Дуже бідна людина (Остр.).
Жáбу бúде гнáти до Прáгы за корóну. Див. Жаба.
За кáждой слóво трéба датí корóну к б м у. Див. Слово.
За корóну би си ай колíно дал вертáти. Дуже скupий (Зав.).
За корóну бúде долí валáлом жáбу гнáти. Дуже скupий (Остр.).

За корóну валáл вобíг бы. Дуже скupий (Русь.).
Корóну два раз в rýci вбérne. Дуже скupий (Остр.).
Мáйстер як за корóну нбжык. Див. Майстер.
Нéсти са як п'ять кóрун до бáнкы. Пихато поводити себе (Гр.).
Правда, як кóза за корóну. Див. Правда.
Тýскать, (вбérтать) корóну. Бути скupим (Остр.).

Коруна

Корóна з гóловы впáла к б м у. Пропала бувша слава (Остр.).
Корóна з гóловы не впáде к о м у. Не втратити авторитет, гідність (Остр.).

Корч

Гóлова повýше кóрчу хбдить. Див. Голова.

Корчма

Як у кóрчмí. Дуже шумно, гамірно (У.).

Корчмарь

Вклáдну книжку в корчмаря має. Див. Книжка.

Коса

Вже мóже кóсу вострýти. Став дорослим, виріс (Остр.).

Кóсу клепáти. Сильно дрижати від холоду (Остр.).

Наклепáти кóсу к о м у. Побити (Остр.).

Космачка

Мáлый як космáчка. Дуже маленький на зrіст (Вав.).

Котел

Тéпло як в пекéльнум котлí. Дуже жарко (Остр.).

Котя

Аж котята мérзнуть. Дуже холодно (Русь.).

Коцур

Весéлый коцúр. Весела людина (Остр.).

Смéдный як Пáньків коцур. Сильно спрагливий (Ваг.).

Як старóму коцурóvi на пíдскíні. Добре живеться (Св.).

Як бы кóцур наплáкал. Дуже мало (Б.).

Коч

Анý до вóза, анý до кóча. Див. **Вуз.**

До роббты як пес до кóча. Див. **Робота.**

Злáтый коч хотíти. Мріяти про що-небудь нездíйсненене (Остр.).

I до кóча, i до вóза. Із всіх боків добра (про дівчину) (Русь.).

Розумýти са як бувák до кóча до чбого. Див. **Бувак.**

Кочан

Як кочáн. Сильно замерз (Остр.).

Кочерга

Тíчный, же мóже на кочéрзі летíти. Дуже худий.*

Кошарик

В кошáрику колысáный. Простого походження (Остр.).

Кошик

Кóшики плéсти. Вести порожні балочки (Остр.).

Кошуля

Ткаáна кошóля. Людина простого (селянського) походження (З. Біл.).

Шí втогдý в добгуй сорбчí (кошóлі) ходíв. Див. **Сорочка.**

Краль

За Мáтяш кráля. Див. **Матяш.**

Мúдрый як Салáмун краль. Див. **Саламун.**

Крампач

Híc як кráмпач у кого. Див. **Híc.**

Красный

Кráсный як бы намальовáв. Дуже красивий (Вел. П.).

Крест

Бóяти шя як жыд кréста. Див. **Жыд.**

Як бы з кréста (крýжа) зняли кого. Замучений, виснажений (Кр. Б.).

Кривулька

Не рóбить кривúльky. Прямий, відвертий (Остр.).

Криж

Анý солóму на криж не перелóжить. Див. **Солома.**

Криж бóжый маé. Дуже бідний (Остр.).

Шмарýти криж (хвíст) на роббту. Перестати робити.*

Як бы з крёста (крýжа) зняли кого. Див. Крест.

Крижі

Рéдкий в крýкох. Безсилний.*

Крижмо

Не в єдину крýжку охрещéні. Недружно жити (Д.).

Крийда

Тréба бéлов крýдов до кóмни написáти. Зрідка, інколи зробиться щось виняткове, незвичайне (Остр.).

Крик

Гавráнній крик. Сварка між братами (Остр.).

Крилко

Крýлка обрізати кому. Зробити покíрним кого-небудь (Св.).

Крыло

Анý як мýсі на крыло. Див. Муха.

I мýха крылом б'є кого. Див. Муха.

Крýла нарослý кому. Подорослішав (Остр.).

Пристрігтý крыла кому. Зробити покíрним кого-небудь (Остр.).

Кричати

Кричáти як кыбы дрáли (дéрли) кого. Дуже голосно, сильно кричати (Остр.).

Кров

З пáльца бы кýрве дав. Див. Палец.

Кýрвé са не дорíжеш кому. Дуже переляканий (Остр.).

Кров пýти кому. Непокоїти, допíкати (В. Ор.).

Нáша кров. Рідна, близька людина (М.).

Пáнська кров. Людина благородного походження (З. Біл.).

Плáна кров. Зла, недобра людина (Св.).

Свóя кров. Рідна, близька людина (Зб.).

Крок

З крóка на крок. Дуже повільно (йти) (Остр.).

На єдén крок. Дуже близько (Остр.).

Три крóкы. Дуже близько (Д.).

Кросна

Хóдить як нýчілницí на крóснах. Див. Ничілниці.

Крупа

Грулі читати до крут і на галушки. Див. Груля.

Дві полівки єдна крупа. Див. Поливка.

Кузня

В єдній кузни кованы. Рідна, близька людина (Остр.).

В кузни кованый (викованый). Загартований, кріпкий (про людину) (Остр.).

Кук

Сліпий кук. Підсліпувата людина (Остр.).

Кул

Ані кілом не доб'єш кого. Здоровий (Русь.).

Сам як кул в плоті. Зовсім самотній (Остр.).

Кулок

Вже має кулок до грабель. Став дорослим, виріс (про хлопця) (Остр.).

Куля

Летіти (пуйти) як куля. Швидко бігти, втекти (Кр. Б.; Остр.).

Кум

Быків кум. Наївна, простодушна людина (Остр.).

Кұма

Свашына кұма. Далека рідня (Вав.).

Кунець

Волося на голови кунцом стало. Див. Волос.

До кунця світа. Навічно, назавжди (Остр.).

Іміти за тонший кунець. Приступати до чого-небудь з неправильного боку (Остр.).

На дрігум кунці світа. Дуже далеко (Д.).

На кунці світа. Дуже далеко (Остр.).

Кунь

Кунь божий. 1. Наївна, простодушна людина. 2. Дурна людина (Остр.).

Полетіти як на сто конюх. Швидко втекти (Остр.).

Полосний кунь. Запальна людина (Остр.).

Реготати са як кунь. Сильно сміятися (Вел. П.).

Робутний як кунь. Дуже працьовитий (Остр.).

Купити

Купити бы не їміли кого. Вкрасти (Остр.).

Купіти за дякуву. Брати на борг (Остр.).

Лáцно купити. Вкрасти (Остр.).

Курка

Ани кúрку не подóйтъ. Невмíлий, недотепний (Остр.).

Голóдныи як млинарека кúрка. Зовсíм истолодний (Св.).

Жыти як млинарьбы кúркы. Гарно, заможно жити (Остр.).

Кúркы дойті. 1. Надовго зникнути. 2. Марнувати час (Остр.).

Лігáти спáти із куркáми. Дуже рано лягати спати (Русь.).

Модзьóк із кúркы. Див. **Модзьóк**.

Мóже кúркы дойті. Невмíлий, недотепний (Остр.).

Найті як слíпа кúрка зéрно. Випадково потрапити на що-небудь (Остр.).

Писáти як кúрка з лáбков. Незрозуміло писати (Остр.).

Позерáти як кúрка на тáда на кого. Неприязно дивитися (Зуб.).

Пóкы вýповіши, то кúрка яйце знéсе. Дуже повільно говорити (Остр.).

Рóзум як у кúркы у кого. Див. **Розум**.

Розуміти шя як кúрка до пýва. Зовсíм не розумітися на чо-му-небудь (Св.).

Трафитися як слíпі кúрці зéрно. Випадково потрапити на що-небудь (Кр. Б.).

Ходítи скóро спáти як кúрка на бáнтын. Дуже рано лягати спати (Лит.).

Як змокнúта кúрка. Змучений, безсилій (Русь.).

Курятко

Як змокнúте курятко. Дуже п'яній (Гав.).

Кус

Купити за кус страхý. Вкрасти (Остр.).

Кусть

Нарýнати кúстя кому. Побити (Остр.).

Твердá кусть. Загартована, кріпка людина (Остр.).

Кут

Вымítати кúты. Жебрасти (Остр.).

Кюнь

Добйти як кюнь. Дуже втомлений (Зав.).

Думати як старі кюнь. Напружену думати (Зав.).

Л

Лаба

Старти шя як пес о п'я у лабу. Див. **Пес.**

Облизати лабу. Нічого і не одержати (Остр.).

Лабка

Писати як курка з лабков. Див. **Курка.**

Лава

Ни нянька, ни мами, ни брата, ни лавы. Див. **Нянько.**

Лавка

Іти як по лавці. Без перешкод, легко відбувається (Русь.).

Лавков стати кому. Принижуватися перед ким-небудь (Русь.).

Ладан

Боятися як чорт ладану. Див. **Чорт.**

Лазиво

Високий як лазиво. Дуже високий (Вел. П.).

З того буде доброй лазиво про мухи. Неякісно зроблена річ (Остр.).

Лампа

Згасла лампа кому. Помер (Остр.).

Як пуд лампов. Гарно видно (Остр.).

Лампаш

Ане вдень з лампашом не найдеш кого. Дуже важко кого-небудь або що-небудь знайти.*

Ланцок

Ланцком зв'язаны. Дружно жити (Остр.).

Ласка

Ласку зломити. Зробити прикрість (Остр.).

Ластівка

Пропасти як куца ластівка і краджені книжки. Безслідно пропасти.*

Ластовка

Путити за ластовками. Податися геть (Остр.).

Лата

Сáма лáта. Дуже бідна людина (Остр.).

Лашынка

Забráти до лашынкы. Відібрati увесь одяг (Русь.).

Левеш

П'яный як лéвеш. Дуже п'яний (Р. Гр.).

Ледовня

Зимá як у ледовні. Див. Зима.

Лелия

Шумна як лелíя. Дуже красива (про дівчину) (Св.).

Ливча

Высбýкий як лíвча. Дуже високий (Остр.).

Лигати

Анý не лíгать. Жадібно їсти (Остр.).

Липа

Гóлый як лíпа. Дуже бідний (Русь.).

Зберáти са пуд либу. Недовго залишилось жити (Остр.).

Нéсти пуд лíпу. Ховати (Остр.).

Лист

Колý з ялицí лист одпáде. Див. Ялица.

Як лíстя на стрóмі. Дуже багато (У.).

Листок

Анý листóк не шелéснув. Дуже тихо (Русь.).

Анí з лíстком не гне. Дуже тихо (Вав.).

Листок

В автобúсі мóже лíстки дíрковáти. Див. Автобус.

Лишка

Лíшки брéшуть за ким (на кого). Недовго залишилось жити (Остр.).

Одпáсти лíшки од хвóста. Стати дорослим (Кр.).

Позерáти як лíшка. Уважно роздивлятися (Остр.).

Посходíлн шя як лíшки до бланáря. Багато людей посходилося докупи (Св.).

Стáра лíшка. Хитра людина (Остр.).

Хвáлить са як лíшка з хвóстом. Занадто хвастливий (З. Біл.).

Хýтрый як лíшка. Дуже хитрий (Б.; Русь.).

Лігати

Ші не встав а вже лігать. Див. Встati.

Ліс

Носити до ліса дырва. Робити даремну роботу (М.).

Літа

Выроснуті з паскудных літ. Стати дорослим (Вав.).

Літо

Голодной літо. Ненажерливий (Стащ.).

Йти як г літі на санкох. Дуже повільно, погано йде яка-небудь справа (Св.).

Ліці

Тримати як коні в ліцах кого. Див. Кінь.

Ложка

Ані до ложки. Зовсім нічого нема (Остр.).

Ани тельо як до ложки вбди. Зовсім нічого нема (Зав.).

В ложці води бы втопів кого. Не любити когось, не бажати добра кому-небудь (Остр.).

Лой

Шя бюю, як мачка лобю. Див. Мачка.

Лом

Дітей як лому у кого. Див. Дітина.

Лопата

Достал з лопатом. Ховають кого-небудь (В. Мир.).

Повісти по лопаті. Розтлумачити, докладно пояснити (Б.).

Як кыбы лопатов по нбсі дустаў. З дуже малим носом (Остр.).

Луй

Пуйті луй копати. Померти (Остр.).

Лука

Выпасеный як лука госеини. Дуже худий (Кур.).

Грызти шя як гачата на луці. Див. Гача.

Лукоть

Кедъ са за лукоть вкусиш. Ніколи (Русь.).

На два лукті. Дуже близько (Остр.).

Шыробы лукті. Пробивна людина (Остр.).

Язык як по лукоть рука у кого. Див. Язык.

Луціпер

Злый як Луціпер (Луціфер). Дуже злий (У.).

Луціфер

Злый як Луціпер (Луціфер). Див. Луціпер.

Люде

Áни муха бы са не дустала меджі людёй. Див. Муха.

Жыти як люде. Дружно жити (Остр.).

Пóкы люде на світі бúдуть. Завжди, вічно (Остр.).

Як у людёй. Гарно, якісно зроблено (Остр.).

Лютеран

Пхáти шя як лютéран до нéба. Зухвало штовхатися (Н. Ор.).

Лябда

Стáра лябда. Балакуча людина.*

М

М

Мадрегуля

Мадрегúлі наївся. Божевільний.*

Май

Дáти на штиридцáтого мяя. Ніколи.*

Майстер

Мáйстер на шытки рўкы. Вміла людина (Б.).

Майстер як за корўну нóжык. Невміла людина (М.).

Мак

Áни за мак не достáти. Нічого не отримати (З. Біл.).

Áни за марнýй мак. Дуже мало (Остр.).

Áни мяка. Зовсім нічого не мати (Д.).

Áни марнýй мак не вхабítти. Забрати все (Остр.).

Зберáтися як рак на мак. Див. Рак.

Кóрец мяку трéба ж'сти. Див. Корец.

Мак навéце. Трохи більше ніж треба (З. Біл.).

На марнýй мак. Розбити на дрібні шматочки (Остр.).

Так шобы і мак зберáти. Дуже світло (Д.; Кл.).

Тíхо як бы мак сíяв. Дуже тихо (Р. н. Л.).

Як едéн мак. Дуже мало (У.).

Як мяку. Дуже багато (Св.).

Маковіння

Спáти як кідь бы са маковіння напив. Дуже кріпко спати.*

Мама

Ни нянька, ни мамы, ни брата, ни лавы. Див. **Нянько.**

Марангель

Як маранглі. Дружно робити (Остр.).

Марія

За Марії Терезії. Дуже давно (Русь.).

Марко

Зберати шя як Марко на войну. Дуже повільно збиратися (В. Мир.).

Набыти шя як Марко на войні. Швидко повернутися, недовго побувати де-небудь (В. Мир.).

Марья

Іті як штирі Марыї. Дуже п'янний (Пих.).

Ходити як Марья з веретенами. Мотатися з одного місця на друге (П.).

Хбдить як Марья Тиріна. Дуже неохайно вдягнений (Пих.).

Масарик

Як Томаш Гарик Масариком быв. Див. **Томаш.**

Масло

Добрий як з маслом хліба. Дуже добрий (про людину) (Русь.).

Ити як по машылі. Легко, без перешкод робитися, відбуватися (Св.).

Розмазнаный як жыдбовске масло. Дуже розпещений (про людину) (Вав.).

Розпещённый як жебрачой масло. Дуже розпещений (про людину) (Русь.).

Розпещёныи як масло. Дуже розпещений (Св.).

Скыснүте масло. Плаксива людина (З. Біл.).

Як з масла вуз. Розпещений, зманіжений (Кл.).

Масный

Не мäsне не солéне. Ніяке, невизначене.*

Масть

Заробіти на вушелáву масть. Нічого не заробити.*

Машшéный вшыткыми мастями. Досвідчений (Остр.).

Помастити палічкóвом маштю кого. Бити прутом (Ор.).

Мати

Іті мáтері яйца грызти. Податися геть (Русь.).

Нея мати. Бездушна, бессердечна людина (Остр.).

Матірь

Смотрити як бы віця, матірь забил кому. Див. **Отець.**

Матяш

За Матяш крали. Дуже давно (Бел.).

Мача

Зблейти ся як Дідикової мача. Збожеволіти (Остр.).

Істи як мача. Дуже мало істи (Кр. Б.).

Кáправой мача. Нерозумна дитина (Остр.).

Мачка

Добрі як мачці в упалиці. Дуже добре живеться (Русь.).

Дустати мачці з-пud хвоста. Не отримати нічого (Остр.).

Жыти як нее з мачком. Див. **Нес.**

Знáти як мачки сокáчка. Погано знати (Остр.).

Імáти мачку за хвует. Не пощастило в чому-небудь (Остр.).

Облéсныи як мачка. Дуже улесливий (Св.).

Позерáти як мачка. Уважно дивитися (Остр.).

Стригти як мачка на мыш на кого. Підстегріти (Русь.).

Тутó бы ани мачка не з'яла. Нісенітниця (Остр.).

Шкрýбати як мачка. Незрозуміло, перозбірливо писати (Остр.).

Шя бóю, як мачка лóю. Зовсім не боятися (Бел.).

Як збішёна мачка. Дуже злий (Остр.).

Як мачка наплáче. Дуже мало.*

Як обсыла́на мачка. Дуже мокрий (З. Біл.).

Машкара

Шкарéдныи як машкара. Дуже некрасивий (Вел. П.).

Машъеный

Не варéный, не машъеный. Див. **Вареный.**

Машеный

Говорити не солéне, не машъене. Див. **Соленый.**

Ме

Не знáти ани бе, ани ме. Див. **Бе.**

Медвідь

Розумітися як вовк (медвідь) на звіздах. Див. Вовк.
Як карпатський медвідь. Дуже товстий (Остр.).

Медуник

Дустати з медуніка фрому. Нічого не отримати (Р. Гр.).
Як медунік. Красива людина (Стащ.).

Мертвый

Выйшив бы і мертвому з вуха. П'янинця (Остр.).
Поможе як мертвому кадило. Зовсім не може допомогти.*
Сибро як мертвому на захбі. Хто-небудь не поспішає
(Вав.).

Як са мертвый з гробу збудить. Ніколи (Остр.).

Меч

Язык як меч. Див. Язык.

Миска

Вийдати порожні міски. Жебрати (Остр.).
Радше праєне як бы мав на місці вхабити. Ненажерливий
(Остр.).

Мити

Єдно друге міє. Дружно живуть (З. Біл.).

Михайко

Як Михайко з Рівніго. Дуже дурний (П.).

Мыш

Вхопитися як пацкань (мыши) до пасті. Див. Пацкань.

Лем са мышы наганяйуть. Зовсім порожньо (Остр.).

Стригти як мачка на мыш на кого. Див. Мачка.

Худобный як церъковна мыш. Дуже бідний (Кл.).

Мід

Добрий як мід. Дуже добрий (про людину) (Св.).

Мід з рота тече кому. Хто-небудь підлещується до кого-небудь (З. Біл.).

Мізіна

Выйті на мізіну. Збіднити (Вав.).

Міра

Бог стратив міру з кого. Див. Бог.

Божічко стратил міру з кого. Див. Божічко.

Жыдувська міра. Неточна міра (Остр.).

Не мати міри як січкаря. Надміро істи (Русь.).
Панбіг міру стратил од кого. Див. Панбіг.

Міст

З моста до прόста. Прямо, відверто (сказати) (В. Ор.).

Місто

Не бýло міста айде глі впáсти. Дуже тісно (Русь.).

Переложыти на дру́гой місто. Вкрасти (Остр.).

Місяць

Вказáти са як місяць з-поза хмáры. З'явитися на недовгий час (Русь.).

Дáти як рúський місяць прýиде. Ніколи.*

Мітла

Качмарська мітлá. П'яниця (Остр.).

П'яный як мітла. Дуже п'яний (В. Ор.).

Mіх

Діráвый міх. Захланина людина (Остр.).

З міхом вдáреный. Дуже дурний (Нов.).

Ключáный міх. Безвольна людина (Остр.).

Крутити шя як кіт г міху. Див. Кіт.

Махнутýй з міхом. Дуже дурний (В. Мир.).

Надутýй як міх. Дуже пихатий.*

Сипáти до діráвого міха. Робити даремну роботу (Св.).

Цма як г міху. Див. Цма.

Шырóкий міх. Багата людина (Остр.).

Як діráвый міх. Ненажерливий (Русь.).

Як міх попéлу. Тихий, мовчазний (Св.).

Як у міху. Дуже тихо (Русь.).

Мішок

Мáти ховáнця у мішку. Див. Хованець.

Пітý попóве до мішка. Див. Піп.

Позерáти попóве до мішка. Див. Піп.

Мішячок

Шьміяти шя як мішячок. Сильно сміятися (Св.).

Млака

За млаками. Дуже далеко (В. Мир.).

Млин

Голбдный як млин. Дуже голодний (Ряш.).

Молоти (лопотати) як млин (млінок). Безперервно говорити (Остр.).

Молоти як пустий млин. Безперервно говорити (Кл.).

Пустий млин. Балакуча людина (Кл.).

Млинець

Молоти з язиком як з млинищем. Див. Язык.

Як на млиницу. Дуже швидко говорити (Остр.).

Млинок

Молоти (лопотати) як млин (млінок). Див. Млин.

Млячай

Млячайбом годувати кого. Дуже товстий (Остр.).

Мишок

Смотріти Панацю до мишка. Див. Панац.

Мясо

Не риба, не мясо. Див. Рыба.

Модзьок

Курячий модзьок. Безлам'яна людина (Остр.).

Модзьок із курки. Безлам'яна людина (Остр.).

Мозог

Мозог схине кому. Хто-небудь напружено думає над чим-небудь (З. Біл.).

Мокрой

Іті як бы мокрой палив. Важко, з перешкодами робитися, відбуватися (Р. Гр.).

Повідати як мокрой горіть. Безсоромно брехати (Русь.).

Молити са

Са добре молять за кого. Щасливий (Остр.).

Молоко

Дустане (вypyросить) і од быка молока. Див. Бык.

Ай од буйка молока бы дбстал. Див. Буйк.

Вже не мати молоко на борбді. Подорослішати (Остр.).

Заробити на сіль до квасного молока. Див. Сіль.

Захщети са як циганіту молока. Див. Циганя.

Іші єс матерінське молоко пил. Був у дитячому віці (Вав.).

Лем потячой молоко хайбить кому. Дуже заможний, усім забезпечений (Пих.).

Мати матерінське молоко на борбді. Бути молодим, недосвідченим (Ор.).

Мáти матерíнске молóко на языку. Бути молодим, недосвідченим (Стар.).

Мáти матерíнске молóко пóпуд нýсом. Бути молодим, недосвідченим (Зав.).

Молóко по борóді тéкло кому. Був у дитячому віці (Ор.).

Пíти як до цигáнки молóко. Див. Циганка.

Пуйтí як до цигáнки кваси́й молóко. Див. Циганка.

Розлýтой молóко. Несчастна людина (Остр.).

Смýтися як шáленый з квáсного молóка. Див. Шаленый.

Море

Збéратися як тóрок на мóре. Див. Турок.

Лáти вóду до мóря (стúдні). Див. Вода.

Шíти як за мóре. Дуже довго не вертатися (Оль.).

Як мóре вýсхne. Ніколи не здійсниться (Остр.).

Як незасítýмой мóре. Ненажерливий (Русь.).

Як рýб в мóрю. Див. Рыба.

Моркva

Рýтися як свíня в мóркві. Див. Свиня.

Мороз

Мóрз обíшол кого. Сильно злякався (Зав.).

Моронгиль

Малýй як червéный моронгиль. Дуже маленький (Кл.).

Моталицí

Імáти моталицí. Бути сильно побитим (Остр.).

Мотати

Мóтать єдно по́за дру́ге. Незрозуміло говорити (З. Біл.).

Мотыка

Мáхат з ним як з мотýком. Дуже п'яний (Св.).

Правда як бы з мотýкы стрéлил. Див. Правда.

Мотовило

П'яный як мотовило. Дуже п'яний (Св.).

Мотор

Пýшний, што бы на сíм мотбрíв не зóбраł кого. Дуже пихатий (Вав.).

П'яный як мóтор. Дуже п'яний (Русь.).

Мотошка

Як мотóшка. Дуже п'яний (Остр.).

Мотуз

Треба слово тягати як за мотузом. Див. Слово.

Мотузок

Лем штранг (мотузок) вхабити кому. Див. Штранг.

Мотузки плести. Сваритися (Остр.).

Тягати за єден кінець (мотузок). Див. Конец.

Мох

Зарус мόхом. Дуже бідний (Остр.).

Мудрість

Тварити шя як бы шытку мудрість швіта жісти. Дуже пихато поводитися (Св.).

Мука

Із білої муки. Багатий (Остр.).

Мула

Дерти як мула. Тяжко працювати (Остр.).

Муравка

Шти під зелену муравку. Померти.*

Мурянка

Як мурянок. Дуже багато (Ор.).

Муст

Прямо з моста. Прямо, відверто (сказати) (Остр.).

Муха

Ані муха бы са не дустала меджі людей. Дуже тісно (У.).

Ані муху не чути. Дуже тихо (Остр.).

Ані як мусі на крыло. Зовсім нема чого-небудь (Русь.).

З тогó буде доброй лазиво про мухы. Див. Лазиво.

І муха крылом б'є кого. Нікому непотрібний, беззахисний.*

Мусі бы не убліжыв. Зовсім не винний (Остр.).

Мухы поброділи кого. Веснянкуватий (Стащ.).

Мухы їмати. Нічого не робити, байдикувати (Остр.).

Мухы са бойть Дуже боязливий (Остр.).

Муху лішне чути. Дуже тихо говорити (Остр.).

Сидіти як мухы. Дуже тихо поводитися (Русь.).

Слабый як муха ввосéни. Зовсім безсилий.*

Сліпа муха. Піделіпуватий (Стащ.).

Смотріти за мухами. Байдикувати (Ор.).

Тіхо, што било чути муху летіти. Дуже тихо (Кр. Б.).

Тіхо як муха. Дуже тихо говорити (Кл.).

Шыкобный як муха в колімазі. Неспритний, безпорадний (Вав.).

Як кыбы сліпа муха сіла на кого. Говорити нісенітницю (Остр.).

Як про пса муха. Див. Пес.

М'якына

Із пріса м'якына. Див. Прoso.

Н

Н

Надрагуля

Гварйти як кебі са надрагулі наїв. Говорити дурниці (Р. Гр.).

Надрагулю вýпив (з'їв). Божевільний (Остр.).

Наливайкош

Як наливайкош. Вайлуватий, мішкуватий (Кл.).

Народити са

Як кыбы са вчера нарбдин. Дуже повільно говорити (Остр.).

Нарубы

Вбертати нарубы. Пліткувати (Остр.).

Насіння

Дáбловой (чóртовой) насіння. Підла людина (Остр.).

Сáтаинове насіння. Підла людина (З. Біл.).

Насолити

Як кыбы насолів кому. Дуже швидко побігти (Остр.).

Натура

Чортўска натура. Смілива людина (Остр.).

Цигáнська натура. Неспокійна людина (Остр.).

Начало

Перéд начáлом світа. Дуже давно (Остр.).

Нащад

До нащáду. Повністю, цілком (згоріти, знищити) (Зав.).

Небо

Аж са нéбо затягло. Безсоромно брехати (Остр.).

Аж са нéбо трясé. Безсоромно брехати (Остр.).

Вже лем драбину трéбя, жебы са дустáв до нéба. Див. Драбина.

Малéнький, жéбы нéбо побéлив. Дуже високий.*

Мáтися як у сéмім нéбі. Щасливо жити.*

Мóже як нéбо бéлти. Дуже високий (Р. Гр.).

Нéбо прихýлив бы кому. Дуже любити, бути дуже прыхильним.*

Шéде до нéба обýта. Добра людина (Оль.).

Пхáти са як грíшина дúша до нéба. Див. Душа.

Пхáти шя як лютéран до нéба. Див. Лютеран.

Сíньой з нéба бы хотéти. Мріяти про що-небудь нездійсненне (Остр.).

Требáло як иса до нéба. Див. Пес.

Хвалýти до нéба. Персоціювати (Остр.).

Хотéти бы до нéба. Мріяти про що-небудь нездійсненне (Остр.).

Як грíм (нéрун) з ясибóго нéба. Див. Грíм.

Як ёдиу дам та вшýткы звéзды нéба ввýдиш. Див. Звізда.

Як сднú дáти та в Ялбóї нéбо ввýдиш. Див. Ялова.

Як на нéбі звéдох. Дуже багато (Я.).

Невареный

Áни неварéный áни непечéный. Сумний, без настрою (Б.).

Неволя

Жýти як бíдá з невольов. Див. Бíда.

Недíля

I на недíлю, i на кáждýй день. Із всіх боків добра дівчина (Русь.).

У понедéльок недíлю славýти. Див. Понедéльок.

Недочути

Шо недочúє то вýдуматъ. Глухуватий (Остр.).

Незнаття

Летéти як в незнаттю. Дуже швидко бігти (Русь.).

Немасный

Áни несолéный áни немáсный. Див. Несоленый.

Непечéный

Áни неварéный áни непечéный. Див. Невареный.

Нервы

Ити на нéрви кому. Набридати, докучати кому-небудь (Б.).

Несоленый

Ани несоленый ани немісний. Сумний, без настрою (Б.).

Нецюх

Сидіти як нецюх. Мовчати, поводити себе тихо (Св.).

Нивоч

Зыйти на нивоч. Збіднити (Як.).

Нитка

Змок, же німа єдибі сухой ніткы на кому. Чуже мокрий.*

Ничілниці

Ходить як нічілниці на кробах. Про невірну жінку (Сташ.).

Нищета

Зыйти на нищету. Збідніти (Біл.).

Нігда

На сятого нігда. Ніколи (Русь.).

Ніж

Ани на шпічку ніжка. Див. Шпічка.

Ніс

Водіти за ніс кого. Дурити кого-небудь.*

Гказати од ніса кому. Відмовити в чому-небудь (Св.).

Далі од ніса не видіти. Бути обмеженим (Ряш.).

Дістяти по нісі. Отримати догану (Зб.).

З нісом бы міг орати. Довгоносий (М.).

Істи, аж ся ніс натягіс кому. Жадібно істи (Р. и. Л.).

Не видіти власного ніса. Бути пихатим (Пих.).

Не видіти собі на кінець ніса. Див. Конец.

Не видіти собі на ніс. Бути пихатим (Пих.).

Ніс як вортівка у кого. Про людину з великим, широким носом (Пих.).

Ніс як кобаса у кого. Довгоносий (Кр. Б.).

Ніс як крампач у кого. Довгоносий (Б.).

Ніс як на польським вагоні так у кого. Про людину із здоровим, кривим носом (Св.).

Ніс як огурок у кого. Про людину із здоровим носом (Н. Ор.).

Ніс як ромпель у кого. Про людину із великим носом (Вав.).

Ніс як труба у кого. Довгоносий (Кр. Б.).

Соломку перетягти півділ ніс кому. Див. Соломка.

Спустити ніс. Бути незадоволеним (Пих.).

Ходити з задертим носом. Пишатися.*

Циганити, аж шя з носа і юрит кому. Безсоромно брехати (Н. Ор.).

Як на носі вирбсне вірьба. Ніколи (Кап.).

Ніхоть

Як за ніхтюм бруду. Дуже мало (Св.).

Як чорнобо за ніхтюм. Дуже мало (Кр. Б.).

Ніч

Піті на ніч. Безслідно пропасти (З. Біл.).

У ніочі воятів. Рано лягати спати (З. Біл.).

Шкаредый як ніч. Дуже некрасивий (Б.).

Нога

Аж г п'ятій ножі. Байдуже до чого або кого (Б.).

Аж нігти застіли під ким. Сильно злякатися (Пих.).

Аж пуд ногами скрипіть (піскать). Дуже холодно (Остр.).

Ани нігту з хіжки не витягне. Не виходити з дому, не йти між людей (В. Ор.).

Ані са ногти землі не тикають кому. Дуже пихатий (Вав.).

Взяти ногти на плечі. Втекти.*

Втікати, ани ногти на задок не доставаю кому. Дуже швидко бігти (Зав.).

Втікати добре ногти не поламе. Дуже швидко втікати (Ор.).

Горячого попелу ті на ногти. Див. Попіл.

Дати ногам знайти. Втекти (См.).

Де ногти попесять кого. Без певного напрямку (Д.).

Добре в'язы (ногти) не поламає. Див. В'язы.

Жити на високій (великій) нозі. Багато, розкішно жити (Р. н. Л.; Кл.).

З ногти на ногту. Дуже повільно (йти) (Св.).

Замерзнути од голови до нуг. Див. Голов.

Лéдва ногти волокті. Дуже повільно, стомлено йти (Русь.).

Лем бы ногти попельом посыпти кому. Нечастий гість.*

Лем ногти телембавуть кому. Дуже худий (Остр.).

Міряти од голови до нуг кого. Див. Голов.

На єдиній нозі лéдва стояти. Дуже тісно (Кл.).

Надварíли нóгы к о м у. Дуже високий (Зб.).
Не чути си анý нóгы анý рóкы. Сильно втомитися (Остр.).
Ногáми заплítать. Відставати (Остр.).
Пáдати з нуг. Дуже втомитися (Остр.).
Пéти як бы дíйник мéджí нóгы дáли кому. Див. **Дíйник**.
Помучí на нóгы кому. Допомогти (Остр.).
Постáвити на нóгы к о го. Допомогти (Остр.).
Постáвити са на нóгы. 1. Розвиваючись, досягти певного рівня. 2. Ставати заможним (Остр.).
Пудложýти нóгу кому. Зробити прикірсть (Остр.).
Самá рóка, самá нóга. Див. **Рука**.
Скóро нóгы потráтив. Побігти дуже швидко (Остр.).
Ставáти шя на зáднí нóгы. Оборонятися (Б.).
Стóїт як пес о п'яту нóгу. Див. **Пес**.
Стóјти на свóїх ногáх. Мати певне, усталене становище (Остр.).
Тáгати нóгы за собóв. Дуже повільно йти (Остр.).
Утíкати, лем нóгы бlíсли кому. Швидко утікати (Вел. П.).
Хыбуváти як псу п'ята нóга. Див. **Пес**.

Ногавицí

Вы́ростi з ногавíц. Подорослішати, стати парубком (Русь.).
Мúдрый як Соломоновы ногавíцí (гáчí). Дурний.*
Хlop в єдині ногавиці. Див. **Хlop**.

Ножик

Нóжик са в кишéни втвáрять кому. Обуритися (Остр.).
Тму мóжеш нóжиком рíзати. Див. **Тма**.
Як нóжик пуд реbро. Миттєво (Остр.).

Ножык

Мáйстер як за корóну нóжык. Див. **Майстер**.

Ножычкы

Цвíнькати з ножычками. Говорити зі злостю (Остр.).

Ножка

З нóжкы на нóжку. Дуже повільно (йти) (Св.).

Носити са

Высóко са носити. Пихато поводитися (Остр.).

Нус

- Ай си нус не відіти. Поводити себе пихато (Стац.).
 Ай в нбсі палец злобмить. Дуже нещасливий (Остр.).
 Ай з нбса злáто вýдобать. Щасливий (Остр.).
 Брýнкati по нбсі кому. Провокувати, дратувати (Остр.).
 Высóко двýгать нус. Пишатися (Остр.).
 Ворóна мóже на нбсі сидти кому. Див. Ворона.
 Все за нбсом. Йти прямо (Остр.).
 До нбса доч напáдть кому. Дуже лихатий (Остр.).
 Крутýти нбсом. Виявляти невдоволення (Остр.).
Не вýтягне з хýжы ай нус. Див. Хýжа.
 Не йде пуд нус кому. Не подобається (Остр.).
 Нус як боцанúв дзъобóк у кого. Довгоносий (Остр.).
 Нус як мнясáрушув гак у кого. Довгоносий (Остр.).
 Нус як чалиóк у кого. Довгоносий (У.).
 Одýйти із довгýм нбсом. Висміяти (Остр.).
 Пуд нбсом. Недалеко (Русь.).
 Рýно за нбсом. Без певного напрямку (Остр.).
 Спustýти нус як пулáк. Бути пригніченим, впадати в роз-
 нач (Русь.).
 Циганýти, аж са з-пуд нбса кýрить кому. Безсоромно
 брехати (Вел. П.).
Як кыбы лопáтов по нбсі дустáв. Див. Лопата.

Нухоть

- Ай тýлько як чорного за нұхтъом. Дуже мало (Кл.).
 Впхáти ѫглú пуд нұхтъ. Див. Ігла.
 Чорной з-за нұхтя бы не дав. Дуже скупий (Остр.).

Нуч

- Глúпый як нуч. Дуже дурний (Русь.).

Нюс

- Мáти материнске молбко побуд нюсом. Див. Молоко.

Нянько

- Ни нянька, ни мáмы, ни бráта, ни лáвы. Самотня людина,
 сирота (Русь.).
Сíлного нянька мáти. Бути парубком (Остр.).
Як нянько з нбого свéту прýиде. Ніколи.*

Обарянец

Достаті з обарянца діру. Нічого не отримати (Ор.).

Облак

Выйбий облак. Відчайдушний (Зб.).

Обнога

З діабла обнога. Див. Діабол.

З чорта обнога. Див. Чорт.

Чортова обнога. Підла, підступна людина (Кл.).

Образ

Спітый під образ бблжий. Дуже п'яний (Св.).

Образок

Красна як обрэзок. Дуже красива (про дівчину) (М.).

Не знат ўсіи жывы обрэзы робыти. Невмілій, недотепний (Стар.).

Овірка

Шыкбвный як овірка. Дуже спритний (Кр. Б.).

Огляданце

Достаті огляданце з чеканцамі. Нічого не отримати (Вав.).

Огурок

Ніс як огурок у кого. Див. Ніс.

Одміряти

Як кыбы одміряти. Рівно стільки, не більш ні мениш (Остр.).

Одрізати

Як кыбы одрізати (врізати, одрубати). Рішуче сказати (Остр.).

Одрубати

Як кыбы одрізати (врізати, одрубати). Див. Одрізати.

Одтяті

Як бы одтяті. Рішуче сказати (Св.).

Око

Бріх вытрáсти я бчі напáсти. Див. Бріх.

Вывалыти бчі як барав. Пильно, уважно дивитися (Кр. Б.).

Вышаліти бчі як цибулі. Пильно, уважно дивитися (Кр. Б.).

Вышаліти очіска як сбва. Пильно, уважно дивитися (Св.).
Вышаліті бчі як три дуткы. Дивитися дуже пильно (Вав.).
Йти, де бчы поведут кого. Без певного напрямку руха-
тися (Як.).

Йти шывт за очіма. Див. Шывт.

Мати гонбру по бчі. Див. Гонор.

Мати кліпки на очах. Див. Клапка.

Не посмітріти ани з тим бком, чо на пса на кого. Зов-
сім не звертати уваги (Зав.).

Очами колбти кого. Неприязно ставитися (З. Біл.).

Писє як и'ять на бко. Див. П'ять.

Позерати з кривым бком на кого. Недоброзичливо ста-
вятися (Св.).

Поз'єрати, добрі бчы не вискочат. Дуже пильно дивитися
(Ор.).

Смотрити, тіко бчі не охабити. Дуже пильно дивитися
(Гр.).

Цма, што бы за бчі поймал. Див. Цма.

Окілот

Тлустый як окілот. Дуже товстий (Св.).

Омылка

Найш омылки. Божевільний (Ор.).

Онучка

**Богатый, што на сёмый дружок онучки вішнат, я шесть по-
робжных.** Див. Дружок.

Знáти як стáру онучку. Дуже добре знати (Зав.).

Зо сухбі онучки бы вбду водкрутів. Людина виняткових
здібностей (Л.).

Опалка

Шыканный як онілка за вбтом. Неспритний (Св.).

Операція

Важкий як сліпе черéво перед операційю. Див. Сліпе че-
рево.

Опіца

Шкардный як опіца. Дуже некрасивий (Рус.).

Як сто рбків пред опіцами. Див. Рік.

Орешани

Йде як чайка з Орёшан. Див. Чайка.

Оріх

Здрáвый як хробáчный бріх. Хворий (Оль.).

Красна як бы на оріохах бýла вихованáна. Дуже красива (про дівчину) (М.).

Оса

До роботи як оса. Див. Робота.

Осика

Трясти шя як осїка. Трястися від холоду (М.).

Островка

Выйти на острóвку. Збідніти (Зб.).

Отець

Смотрити як бы віця, матіръ забилъ кому. Неприязно ставитися (Гр.).

Отруби

Мати отруби в голбві. Бути дурним (Зав.).

Офіра

Пти бóгу на офíру. Див. Бог.

П

П

Пав

Нéсти са як пав. Пихато поводити себе (Гр.).

Пава

Пышна як пáва. Дуже пихата (про жінку) (Н. Ор.).

Павел

Ходити од Шáвла до Пáвла. Див. Шавел.

Павучіння

Сиувáти павучіння. Потайки готувати прикрість (Остр.).

Паздíр'я

Лежати як пес на паздíрю. Див. Пес.

Снáти на паздíрю. Нічого не робити, байдукувати (Остр.).

Пазуха

Мати як гóлый під пазúхов. Нічого не мати (Кр. Б.).

Як у пázусі. Дуже тепло (Кл.).

Палачка

Пуйті з палачков. Жебрати (Остр.).

Палаш

Язык як палаш у кого. Див. Язык.

Палец

Ай в ібсі палец злобмить. Див. Нус.

Выщіцкáти з пальца. Говорити, не спираючись на факти.*
Давати пальці мéджі чуджі двéрі. Втрутатися не в свою
справу (Кл.).

З пальца бы кырве дав. Дуже добрий.*

Клáпнути по пальцох кому. Спíймати на місці злочину
(Остр.).

Купити за п'ять пальцу а шéсту долонь. Вкрасти (Русь.).

Лічйти на пальцох. Докладно пояснювати що-небудь
(Остр.).

Мáлый як медзяный палец. Дуже маленький на зrist
(Вав.).

На кáждый палец. Дуже багато (Остр.).

Не мати áни г индзéльним пальцу. Байдуже ставитися
(Ор.).

Пальці си грýзти. Бути у відчай (Остр.).

Пéред собóв пальца не вíджу. Дуже темно (Р. Гр.).

Попалити си пальці. Поллатитися за що-небудь (Остр.).

Пхáти пальці до вогня. Робити що не треба (Остр.).

Сам як палец. Зовсім самотній (М.).

Хоч бы до вбка палец вупхáв. Див. Воко.

Палець

Знáти як своїх п'ять пальців. Дуже добре знати (З. Рок.).

Палида

Взятí i жебráцку пáлицу. Все забрати (Остр.).

Вийти (зыйти) на жебráцку палицу. Збідніти, зубожіти
(Зав.);*

На жебráцку пáлицу. Повністю (Остр.).

Гырьовáта пáлица. Кирпоносий (Остр.).

Приїести на джадíвску палицу. Збідніти, вигоріти (Тор.).

Твердá пáлица. Вперта людина (Остр.).

Палo

Не сáло не палo. Див. Сяло.

Пам'ять

На вічну пам'ять. Навічно, назавжди робиться (Св.).

Пан

Ці до Івана, ці до пана. Див. Іван.

Панац

Смотріти Панацбви до мишка. Дрімати (Зав.).

Панбіг

Панбіг міру стратил од кого. Дуже високий (Вав.).

Панько

За царя Панька. Див. Цар.

Папір

Достати зо шунки папір. Див. Шунка.

Папуля

Папулю мати як двері. Бути дуже балакучим (Св.).

Пара

Áне гвары, áне пары. Див. Гвара.

Стратитися як пара над горьцом. Безслідно зникнути.*

Парада

Гказати параду кому. Відмовитися від зустрічей (Лит.).

Парапутя

Далéка парапутя. Далека рідня (Русь.).

Паровня

Як у паровни. Дуже тепло (Русь.).

Паска

Вельо пásкох трéба зесті кому. Не швидко відбудеться (Вав.).

Мибого пásок трéба зести кому. Не швидко відбудеться (Д.).

Позерáти як кебым пásку іззéла кому. Недоброзичливо дивитися (Д.).

Пасть

Вхóпитися як пáцкань (мыш) до пásti. Див. Пацкань.

Імýти са до пásti. Потрапити у важке положення (Остр.).

Паткань

Выбýтый як паткань. Дуже хитрий (М.).

Патрона

Глúхий як патрона. Зовсім глухий (З. Біл.).

Сліпий як патрона. Зовсім сліпий (Кл.).

Пацерки

Потратив пацерки. Вибили зуби кому (Остр.).

Пацкань

Вхопитися як пацкань (мыш) до пасті. Потрапити в складне становище.*

Паця

Жéрти як паця. Надмірно їсти (Гр.).

Мáти шя як паця в жýті. Добре, заможно жити (Н. Ор.).

Пінýзей як у жýда пáцят. Див. Пінýзі.

Тучиный як пáця. Дуже товстий (Вел. П.).

Цигáнськой пáця. Набридлива людина (Остр.).

Пекло

Анý в пéклі не згорíв. Дуже сміливий (Кл.).

Пíде ай до пéкла. Дуже сміливий (Вав.).

Тримáти як пíд пéклом слуп. Кріпко, надійно тримати (Зуб.).

Як у пéклі. Дуже тепло (У.).

Пелевня

Порóжня пелéвня. Дурна людина (Остр.).

Як в пелéвни. Зовсім порожньо (Остр.).

Пень

Глúхий як пень. Зовсім глухий (Н. Ор.).

Згнýтый пень. Непотрібна людина (Остр.).

Здрáвый як погнýтый пень. Хворий.*

Як пень за пóтяті. Дуже лінівий (Русь.).

Перед

Налляв са із пéреду. Дуже п'яний (Остр.).

Перескочити

Скóре перескóчиш як обýйдеш. Дуже товстий (Гр.).

Скóре перескóчиш як обléтиш. Дуже товстий (Кур.).

Перец

Достáти з перéца rípy. Нічого не отримати (Х.).

Перун

Волóсы як кéбы перун стрíлил до кéфы. Див. Волос.

До робóты як перун. Див. Робота.

Тріскáти як перун до берéзы. Сильно тріскати (Кур.).

Як грім (вірун) з ясного неба. Див. Грім.

Пес

Áни пес не брехне (не забрёше) за ким. Незначний, непотрібний (Св.).

Áни пес фалаток хліба не вóзьме од кого. Незначний, непотрібний (Вав.).

Бісідовати, же кебы тото пес ззів та здохне. Говорити дурниці.*

Бісідувати, шо áне пес бы не ззів. Говорити дурниці.*

Брехати як пес. Сильно лаяти (Остр.).

Выбабрасти як великий пес з малым. Обдуріти кого-небудь (Св.).

Вýнадати як на пса. Сильно кричати, лаяти (Русь.).

Голобдный як пес. Дуже голодний (Гр.).

Грызтия як псы. Постійно сваритися.*

Гулякати як на пса. Сильно кричати, лаяти (Кр. Б.).

До роботы як пес до кóча. Див. Робота.

Жýти як пес з мячком. Недружно жити (Св.).

Жýти як пес на хрúщох. Заможно, гарно жити (Лад.).

Жýті як пес у студні. Дуже погано жити (Вав.).

Жýті як псу на хвості. Дуже погано жити (Вав.).

За сім псу поїсти. Дуже багато з'їсти (Р. Гр.).

Забыти са як Бόльманув пес на гáти. Напружено думати (Стац.).

Збýти як пса кого. Дуже сильно побити (Гр.).

Змоукнутый пес. Безвольна, нерішуча людина (Остр.).

Істи са як псы. Запекло битися (Русь.).

Колí дерев'яны псы будуть брехати. Ніколи (Пих.).

Лежати як пес на паздір'ю. Нічого не робити, байдикувати (Остр.).

Мам рáда як псы джáда. Зовсім не радіти кому-небудь (Х.).

Мусайлí на іх глины шмарйті, де са псы кусалі. Див. Глина.

Не мати з чим пса вýгнати. Дуже біdnий (Остр.).

Не посмотрити ани з тим оком, чо на пса. Див. Око.

Ненажéртый пес. Ненажерлива людина (Остр.).

Пасує як псу дзвінок. Зовсім не личить, не пасує (Н. Ор.).

- Пес бороду ліже кому.** П'яниця (Остр.).
Позерати тим вбоком, що на вся на кого. Див. Воко.
Почастовати як пса. Відмовити при святанні (Остр.).
Проклинати як пса. Сильно лаяти (Остр.).
Пса чкода вигнати. Погана погода, сльота (Кл.).
Са хоче робити як псови воду хлентати. Дуже ліннівий (Русь.).
Старати шя як пес о п'яту лабу. Зовсім не дбати (Х.).
Стеклый пес. Дуже злий (Остр.).
Стойт як пес о п'яту ногу. Зовсім не дбати про що-небудь (М.).
Тікати як кідь бы са за ним псы гнали. Дуже швидко втікати (Кр. Б.).
Треба як пса до церкви. Зовсім непотрібний (Н. Ор.).
Требало як пса до неба. Зовсім непотрібний (Зб.).
Требало як пса на погріб. Зовсім непотрібний (Кур.).
Трясти са як пес. Сильно злякатися (Остр.).
Тягнути са як збитий пес. Дуже повільно, втомлено йти (Остр.).
Хыбувати як псу п'ята нога. Зовсім непотрібне (Б.).
Як бы пса без воду прегнати. Нашидкоруч зробити що-небудь (Х.).
Як про пса муха. Дуже мало (Остр.).
- Петро**
- Петро одомкнув (одомок) кому.** Померти (Остр.).
Правда, як на Петра сніг падать. Див. Правда.
Пуйті ід Петроби. Померти (Остр.).
- Пец**
- Бісідувати як кыбы з пеца впав.** Говорити дурниці (Остр.).
Впав із пеца. Дурний (Остр.).
Глухий як пец. Зовсім глухий (Кр. Б.).
Достати з пеца діру. Нічого не отримати (Зав.).
Не з єдного пеца хліба юсти. Бути досвідченим (Мир.).
Сидіти як ватраль на пецу. Див. Ватраль.
Хпасти з пеца на голобву. Говорити нісенітницю (Св.).
Як бы сме за пецом были. Дуже близько (Біл.).
Як з пеца на голобву. Зовсім нічого не дати (Зав.).
Як у пецу. Дуже тепло (Русь.).

Пивниця

Ходіти до другої пивниці. Порушувати подружню вірність (Біл.).

Цма як х пивниці. Див. Цма.

Пиво

Розуміти шя як курка до піва. Див. Курка.

Пиловина

Пиловіна (полова) в голові. Дуже дурний (Остр.).

Пипка

Стояти за піпку діму (бáга). Нічого неварте (Зав.).

Піппоть

Мати по піппоті. Дуже багато (Стар.).

Писана

Як Андрій з Писаної. Див. Андрій.

Пыск

Велікий пыск має. Пліткар (Остр.).

Замкнути пыск кому. Примусити замовкнути кого-небудь (Св.).

Запхати пыск кому. Примусити замовкнути кого-небудь (Гр.).

Заткáти пыск кому. Примусити замовкнути кого-небудь (Русь.).

Крутити пыском. Кохтувати (Остр.).

Невыпраный пыск. Сварлива людина.*

Пыск мат як Требішыв. Дуже балакучий (Вав.).

Утерáти сі пыск. Залицятися (З. Біл.).

Пысок

Заліпіти пысок кому. Примусити замовкнути (Остр.).

Під

Порядок як на Галайдбóвім піді. Див. Порядок.

Підкурити

Добrі підкурити кому. Завдавати неприємність (Б.).

Підскіна

Як старому коцурбóві на підскіні. Див. Коцур.

Піна

Аж пінá течé з рбта кому. Дуже злий (Остр.).

Піняжі

Мати піняжі як жыд свинь. Бути бідним (Св.).

Пінязи

Мáти пінязи як дýболов плеви. Дуже багатий (Н. Р.).

Мáти пінязи як старый хлоп. Дуже багатий (П.).

Мáти пінязи як цýган уш. Дуже багатий (П.).

На пінязи як чорт на грíшину дýшу. Дуже жадібний, захаланий (Х.).

Пінязі

За свої пінязі си жебráка купити. Любити випити (Д.).

Пінязей як на долоні вóлуїса у кого. Дуже бідний.*

Пінязей як у жýда пáцят у кого. Дуже бідний.*

Пінязі як трéсок у кого. Дуже багатий (Кр. Б.).

Юдашські пінязі. Зрадник (Остр.).

Як кыбí вóлы продáв, а пінязі стрáтив. Див. Вул.

Піп

Піп до кишéні взяв кого. Помер (Пих.).

Піти попóве до мýшка. Померти.*

Позерáти попóве до мýшка. Бути при смерті.*

Піпка

Ані пíпку догáну не вýкурив. Дуже рано (Остр.).

За пíпку догáну. Дарма загинути (Остр.).

Не стояти áне за пíпку дугáну. Нічого неварте.*

Пірко

Вже пíрко за кáлапом. Стати дорослим (про хлопця) (Остр.).

Пір'я

Газдувати як вýтор з пíр'ю. Див. Вýтор.

Жýти як дýша у пíр'ю. Див. Душа.

Зарастáти пíр'ю. Подорослішати (Остр.).

Пішник

Ітý на єдén пішник. Дружно жити (Кл.).

Стáрым пішником. По-старому, традиційно робиться щонебудь (Остр.).

Планый

Із доброго пла́ной зробити. Див. Добрий.

Планка

Бýти як кваснú пла́нку кого. Дуже сильно бити (Русь.).

З дру́гого коняря пла́нки. Див. Конярь.

Квасна пла́нка. Зла людина (Остр.).

Не з нашої плаікы. Чужий, сторонній (Остр.).

Як бы са квасіх плаонок наів. Дуже невдоволеній (Русь.).

Плахта

Ай з білом плахтом выстрáшыт кого. Дуже боязний (Вав.).

Плева

Мáти пінязи як дáболов плеvi. Див. Пінязи.

Плести

Плéсти два на три. Говорити дурниці (Б.).

Плéсти дві на три. Говорити дурниці (Ор.).

Плéсти дві позá три. Говорити дурниці (Кл.; Русь.).

Плéсти єдноў чéрэз дру́гой. Вести порожні балачки (Остр.).

Плече

Бог (а́нгел) за плечíма стóйтъ кому. Див. Бог.

Вжáти на свóї плеči. Брати на свою відповідальність (Св.).

Взяты ногы на плеči. Див. Нога.

Мáти голбову на плеčох. Див. Голова.

Переложыти з плеča на плеče. Недбале, байдуже ставлення до чого-небудь (Остр.).

Пліт

Бріх з пло́та выломýти. Див. Бріх.

Ворбну на пло́ті хказувáти кому. Див. Ворона.

Пітъ зогнáти ворбну з пло́та. Див. Ворона.

Скочіти за пліт. Дуже близько (З. Біл.).

Стáре як пліт по войні. Дуже старе, зруйноване (Зуб.).

Стойти як кіл в пло́ті. Див. Кіл.

Як кіл х пло́ті. Див. Кіл.

Плужнята

Ані до плужнýт колбк не затéше. Невмілий, недотепний (Зб.).

Плут

Вка́зувати на пло́ті білы ворбны кому. Обдурювати (Остр.).

Лем ід пло́тови прив'язáти. Дуже брехливий (Остр.).

Сам як кул в пло́ті. Див. Кул.

Ходыти як дрімота коло пло́та. Див. Дрімота.

Пияк

Глúхый як пияк. Зовсім глухий (Кур.).

Поза бúчки, поза пияк. Див. Бучок.

Побозі

Жыти побóзі. Дружно жити (Русь.).

Повага

Дáблувська повáга. Смілива людина (Остр.).

Повала

Хвáлы, до повáлы, а кýлы по зéмлю. Див. Хвала.

Повісмо

Вýроблена як повéсмо. Дуже втомлена (Русь.).

Повітря

Летíти як у повітрю. Дуже швидко бігти (Русь.).

Повча

Не зайде айí до Пóвчі на вóдпust. Незgrabний, неповорот-
кий (Остр.).

Погарик

Камарап íз пóгариком. Див. Камарат.

Не рад смотрит на пóвный погáрик. П'яница (Кур.).

Рад позéрат на дно погарíка. Див. Дно.

Погнитýй

Ходíти як погнítýй. Дуже повільно ходити.*

Погріб

Требáло як пса на погріб. Див. Пес.

Подолок

Сховáти са пуд пóдолок. Сильно злякатися (Остр.).

Позерати

Айí там не позерáти. Непriязно ставитися (Остр.).

Поїстка

Выбýтýй як поїстки. Дуже хитрий (Кур.).

Покровец

Выбýтýй як стáрый покрбвец. Хитрий, досвідчений
(Остр.).

Поле

Áни ня дóма не вхаблýй, áни до побля не заганýй. Посеред-
ня людина (Кл.).

Зустáти як стром в поблю. Див. Стром.

Поливка

Дві полівки єдна крूпа. Дуже мало чого-небудь (Зав.).

Полова

Гроші як полови у кого. Див. Гроши.

Мати полову в голові. Бути дурним (Русь.).

Пиловина (полова) в голові. Див. Пиловина.

Положыти

Бісідувати не возьмі (ни взяті), не полож (ни положыти).
Див. Взяти.

Помагати

Помагати тим, що нич не роблять. Байдикувати (Остр.).

Помело

З языка помело робити. Див. Язык.

Помершый

Шыпівати як за помершими. Дуже сумно співати (Х.).

Помыї

Помыї дати кому. Відмовити при сватанні (Остр.).

Помыїями почастовати кого. Відмовити при сватанні (Остр.).

Як з помыїй. Швидко рости (Остр.).

Помыла

Позерати як з-під помылъ. Недоброзичливо дивитися (В. Ор.).

Помыло

Як бы з-під помыла вытягнути кого. Змучений, безсилій (Гр.).

Помыток

Як помыток. Змучений, безсилій (Св.).

Понедільок

У понедільок неділю славити. Невчасно, із запізненням робити що-небудь (З. Біл.).

Поперъ

Недобрый як хрін з побрьйом. Див. Хрін.

Пуйті як кыбы попръбм засыпав кому. Швидко втекти (Остр.).

Поперъянчі

Як Поперъянчі. Дуже маленький на згіст (Остр.).

Попіл

Горячого попе́лу ті на нбгы. Рідко ходить в гості (Вав.).

Зничити на побіл. Повністю знищити (Св.).

Іші г попе́лу єс шя грáбал. Ще на світі не було кого-небудь (Х.).

Як міх попе́лу. Див. Mix.

Попіль

Колі ші са з побелом бáвив. Ще на світі не було кого-небудь (Русь.).

Бýти са як чортý в попе́лю. Див. Чорт.

Лем бы нбгы попільом посыпати кому. Див. Нога.

Пропасти як бlyixa у побілю. Див. Бlyixa.

Попка

Шумна як побка. Дуже красива (про дівчину) (Русь.).

Порига

До порýги. Дуже багато (Біл.).

Поріг

Оббивати чуджі порóгы. Жебрати.*

Порожній

Переливáти з пустого до поржнього. Див. Пустий.

Порох

Выбити поброх з кого. Побити (Т.).

На побох. Повністю (Т.).

Поруг

За побо́гом. Дуже близько (Остр.).

На побо́зі падати. Дуже втомитися (Остр.).

Порядок

Не з церквя́вым порядком. Що-небудь не в порядку (Остр.).

Порядок як на Галайдбóвім побді. Безладдя.*

Посел

Ай восла, ай послá. Див. Восел.

Посмотріти шя

Посмотріти шя як бы жєсти хцел. Недоброзичливо подивитися (Св.).

Пот

Аж потом залáло кого. Сильно злякатися (Остр.).

Потилиця

Колі я увіджу свою потилицу. Ніколи (Русь.).

Потич

Змерзіутый як потич. Дуже замерзлий (Біл.).

Потік

Летіти як вода на потоці. Див. Вода.

Як г літі вода на потоці. Див. Вода.

Потмелюх

Сидіти як потмелюх. Не брати участі в розмові (П.).

Потя

Потяті не убліжыть. Лагідний, спокійний (Остр.).

Як пень за потяті. Див. Пень.

Як потяті в гнізді. Дружно жити (Остр.).

Почохати

Не мож са ай почохати. Дуже тісно (Остр.).

Пошта

Як валальська пошта. Пліткар (Кр. Б.).

Правда

Ані на пра́ву не дихнүти. Брехати (Кур.).

Діду́вська пра́вда. Перевірена життям правда (Остр.).

Каждой дру́гой слóво пра́вда. Див. Слово.

Пра́вда, як бы з моты́ки стрілил. Брехня (Кор.).

Пра́вда, як вош кáшле. Брехня.*

Пра́вда, як кóза за кору́ну. Брехня (Остр.).

Пра́вда, як на Пéтра сніг пáдати. Брехня.*

Пра́вды, як в решéті вóды. Брехня.*

Пра́вда, як у кóзы (жáбы) хвóста. Брехня.*

Стáра пра́вда. Досвідчена людина (Остр.).

Хтóгды пóвіст пра́вду, кед шя забúде. Дуже брехливий (Як.).

Прага

Жáбу бúде гнáти до Прáги за кору́ну. Див. Жаба.

Прадід

За на́ших прáдіду. Здавна робиться що-небудь (Остр.).

Прайник

Трепáти (чесáти) языком як прайником. Див. Язык.

Язы́к як прáйник у кого. Див. Язык.

Прасвіт

Выдумувати од праєвіту. Пліткувати (Остр.).

Од праєвіту. Здавна робиться що-небудь (Остр.).

Праснути

Як кыбы праєсло. Рішуче сказати (Остр.).

Прибитий

Сидіти як приклінцювачий (прибитий). Див. **Приклінцюваний**.

Приватати

Ани пришыти ани приватати. Див. **Пришыти**.

Приклінцюваний

Сидіти як приклінцюваний (прибитий). Не рухатися з місця (Остр.).

Пришыти

Ани пришыти ани приватати. Недоладно сказати або зробити (Стар.).

Пророк

Повісти як старий пророк. Дуже розумно, доладно сказати (Русь.).

Просо

Із пробса мякіна. М'який, поступливий (Стащ.).

Прут

Быти прутом по вбі. Робити даремну роботу.*

Прутик

Як бы прутком ударити. Акуратно зробити (Русь.).

Псинець

Зима як в псинці. Див. **Зима**.

Псінка

Загрізти до псінки. Опинитися в безпорадній ситуації (Остр.).

Як на псінці (дічці). Дуже багато (Остр.).

Псота

Г псоті роснүти. Жити бідно (Стар.).

Зыйти на псоту. Збідніти (Св.).

Пувнуч

Як у пувночи. Дуже темно (У.).

Пуджак

Пуджак до конопель. Неохайна людина (Остр.).

Як пуджак до капусты. Неакуратно вдягнений (Стащ.).

Пудліжок

Як пудліжок. Дуже маленький на зріст (Стац.).

Пудскочити

Ані не пудскочить. Дуже лінивий (Д.).

Пудстрілити

Як кыбы пудстрілив кого. Дуже швидко побігти (Остр.).

Пудхвостина

Лізти як пудхвостина. Настирливо звертатися до кого-небудь (Т.).

Пуляк

Надуті са як пуляк. Розсердитися (Остр.).

Носатый як пуляк. Довгоносий (Стац.).

Спустіти нус як пуляк. Див. Нус.

Пуп

Бісідувати як калвійский пуп. Дуже швидко говорити (Остр.).

Перебігати як чорт попа кого. Див. Чорт.

Повідати як пуп на кáзанні. Зрозуміло пояснювати (Русь.).

Пхáти як чорт попа кого. Див. Чорт.

Пупок

Жáбі по пúпок. Див. Жаба.

Мáсти си пúпок. Дуже товстий (Зав.).

Пустий

Переливáти з пúстого до порóжнього. Вести непотрібні, малозмістовні розмови (Русь.).

Путь

Ані тов путьб не йде. Несприязно ставитися (Остр.).

Бісідувати з путé, тутó ані сóмар бы не зів. Говорити дурниці (Остр.).

Ітý у двí путь. Будучи п'яним, йти нерівно (Русь.).

Мáти са як горох при путь. Див. Горох.

По стáрой путь. По-старому відбувається (Остр.).

Стояти в путь кому. Заважати, перешкоджати (Остр.).

Пушка

Пітý як з пúшки дым. Безслідно зникнути.*

Пчола

Гучати як пчόлы у вúлию. Галасувати, гамірно поводити себе (Русь.).

Пропасти як Мúдьовы пчóлы. Безслідно пропасти (Ст.).
Як пчóлыв. Дуже багато (про дітей) (Ор.).

П'ясть

Бráти на п'ясть. Позичати без застави (Р. н. Л.).

Пасє як п'ясть на óко. Зовсім не личить, не пасує (З. Біл.).

П'ята

За п'ятáми. Дуже близько (Зав.).

Забýти клíнец до п'яты. Див. **Клинец.**

Їсти, аж до п'ят іде. Жадібно їсти (Р. Гр.).

Не мати то áні г п'яti. Байдуже ставитися (Н. Ор.).

Піти, лем н'яти блýсли. Швидко зникнути (Р. н. Л.).

P

P

Раб

Робítі як раб. Тяжко працювати (Вав.).

Радийо

Бісідувати як поламáной ráдijо. Дуже швидко говорити (Русь.).

Радусть

Ростý од радости. Бути дуже задоволеним (Остр.).

Рай

Жýті як у раю. Дуже добре, заможно жити (Вав.).

Ші тогдý, як в раю жéли. Дуже давно (Остр.).

Рак

Анý рýба, анý рак. Див. **Рыба.**

Зберáтися як рак на мак. Дуже повільно збиратися.*

Йти як рак. Дуже повільно йти (Ор.).

Іти як рак з дріждáми. Дуже повільно йти (Кр. Б.).

Імýти на ráках к ого. Спíмати на місці злочину (Остр.).

Пуйтý як рак за дрúждями. Довго не вертатися (Русь.).

Як на góri рак свýсне. Див. **Гора.**

Рамслі

Попрáвити рамслí на ногáвкох кому. Отримати відмову на цлюб від хлоїця (Р. н. Л.).

Рана

Ятрити рáны. Відновлювати исприємний спомин (Остр.).

Рахман

Убодраний як рахмáн. Дуже неохайно одягнений (Русь.).

Ребин

Худýй як рéбин. Дуже худий (Русь.).

Ребро

Пораховати рéбра кому. Побити кого-небудь (Лих.).

Як ножик пуд рéбрó. Див. **Ножик**.

Ревір

Ходити до чуджóго ревíру. Порушувати подружню вірність (Р. н. Л.).

Реч

Мáти рéчí як гóлич в субóту. Занадто балакучий (Остр.).

Мáти рéчí як кóза бíбкíв. Дуже балакучий (Св.).

Решето

В решéti вóду носítи. Робити даремну роботу.*

Мáти шя як на решéti вóда. Погано жити (Св.).

Правды, як в решéti вóды. Див. **Правда**.

Решéто зробити з кого. Постріляти дуже сильно (Остр.).

Умýти ша, а на решéti вóда останé. Погано вмитися (Ор.).

Як на решéti дíрок. Дуже багато (про людей) (Св.; См.).

Рыба

Анý рыба, анý рак. 1. Нерішуча людина. 2. Неясна річ (З. Біл.).

Велика рыба. Солідна, значна людина (Русь.).

Вхóпитися як рыба до сáку. Потрапити у важке становище.*

Жýти як рыба у вóді. Добре, заможно жити (Русь.).

Жýти як рыба в добрíй калубáні. Добре, заможно жити (Зб.).

Жýти як рыбы на сúху. Погано жити, бідувати (Остр.).

Жýті як рыба на сúхym берéжку. Погано жити, бідувати (Вав.).

Мáтися як рыба на сúхym рýню. Бідувати, погано жити (Р. н. Л.).

Не рыба не мýсо. 1. Нерішуча людина. 2. Неясна річ.*

Поіматися як рýба на гáчок. Потрапити у важку ситуацію (Кр. Б.).

Трястý са як рýба на рожнї. Дуже замерзнути (Русь.).

Фáйна рýба. Солідна, значна людина (Русь.).

Як рыб в мóрю. Дуже багато (Остр.).

Як рýбу втопítи. Байдуже (Остр.).

Рýбка

Дóбра рýбка. Солідна, значна людина (Остр.).

Рýзы

Пасéє як на свíню рýзы. Див. **Свіня**.

Узáв бы ай з бóга рýзы. Див. **Бог**.

Рýнива

Лáти як з рýниви. Сильно літи (про дощ) (Б.).

Рýнь

Мáтнися як рýба на сúхym рýнню. Див. **Рýба**.

Рýсь

Вóвча рýсь. Ненажерлива людина (Остр.).

Рíвne

Як Михáйко з Рíвиóго. Див. **Михайко**.

Ríg

Бráти як бáран на рóгы. Див. **Баран**.

Рóгы рóснут к ому. Дуже заклопотаний (Кур.).

Як в рóгу. Дуже темно (Св.).

Rík

Раз за угóрский rík. Зрідка відбувається що-небудь (Св.).

Рúский rík. Дуже довго (Вав.).

Як зозúля на Нéвый rík закýкат. Див. **Зозуля**.

Як сто рóків пред опíцáми. Давно вийшло з моди (Зав.).

Rípa

Жýти як свíнý в rípi. Див. **Свіня**.

На його шýї мóжеш rípu садýти. Див. **Шýя**.

Rístvo

Прийтý трéтíй день по rístvi. Див. **День**.

Рóбота

До рóботы як бryтов. Дуже працьовитий (Русь.).

До рóботы як жылéтка. Дуже працьовитий (Русь.).

До рóботы як оса. Дуже працьовитий (Б.).

До рóботы як пéрун. Дуже працьовитий (Кр. Б.).

- До роботы як пес до кінчика.** Лінівий (Кр. Б.).
До роботы як чорт. Дуже працьовитий (Кр. Б.).
До роботы як шаркань. Дуже працьовитий (Кр. Б.).
Робота горить під руками кому. Вмілий, працьовитий (Св.).
Робота йде од руки кому. Вмілий, працьовитий (Св.).
Робота од руки одішла кому. Зробити аби як, неясісно (Зав.).
Робота смієрдить кому. Дуже лінівий (Стац.).
Шмарити криж (хвіст) на роботу. Див. Криж.
 Ровень
Махнуті руками як Донатко на Собеску ровень. Див. Рука.
 Род
З нашого роду. Рідний, близький (Остр.).
 Родина
Родина по коліна. Далека рідня (Остр.).
Тешшьана родина. Далека рідня (Зб.).
Уйшьана родина. Далека рідня (Зб.).
 Рожень
Трясти ся як риба на рожні. Див. Риба.
 Розглас
Гойкати як розглас. Дуже голосно кричати (Кл.).
 Розум
Грабати ся в розумі. Замислитися (Остр.).
До студеньки по розум не ходит. Див. Студенька.
За сомарський розум. Безпричинно посваритися (Остр.).
Зйтти з розума. Збожеволіти (М.; Р. Гр.).
Кады вочі тады розум. Див. Воко.
Навчйти розуму кого. Побити (Остр.).
Перейти през розум кому. Одурити (Св.).
Побаламутити розум кому. Ввести в оману (Остр.).
Прити о розум. Збожеволіти (Гр.).
Прити по розум. Порозумнішати (Св.).
Продати розум. Збожеволіти (Остр.).
Пропитый розум. Безпам'ятна людина (Остр.).
Просвітив ся розум кому. Ралтово прийшла в голову думка (Остр.).

Рóзум стрáтити. Збожеволіти (Остр.).

Рóзум як у кúрки у кого. Дуже дурний (Кр. Б.).

Рок

Пушóв за Бодróг а прийде на téраз рок. Див. **Бодрог.**

Ромпель

Ніс як рóмпель у кого. Див. **Ніс.**

Роса

Як росá. Безслідно пропасти (Остр.).

Росада

Пóкы засáдить росáду, на дрúгум бóці капúста вýросте.

Дуже повíльний (Остр.).

Рости

Ростí як бы гнáти кого. Дуже швидко рости (Д.).

Рbesti як би тягáти кого. Дуже швидко рости (Зав.).

Рот

Аж з рóта сárкать кому. Дуже злий (Стащ.).

Аж пiнá течé з рóта кому. Див. **Пiна.**

Аní рот не запéрать. Дуже жадібно їсти (Остр.).

Выкру́чati рóтом. Кокетувати з ким-небудь (Остр.).

Запхáти рот кому. Примусити замовкнути (Т.).

Зашýтый рот. Мовчазна людина (Остр.).

Злýй, аж з рóта сáпать кому. Дуже злий (Русь.).

Мáти рот од вúха по вúхо. Сильно сміятися (Остр.).

Мiд з рóта течé кому. Див. **Мiд.**

Раз до рóта. Дуже мало (Остр.).

Рот нашýрóко. Ненажерливий (Остр.).

Рот не втвóрity. Мовчати (Остр.).

Сидíти як сýрота без рóта. Див. **Сирота.**

Слухати, лем рот втвóрity. Дуже уважно слухати (Русь.).

Рубати

Висóко рубáти. Мати значну суспільну вагу (Зав.).

Руг

Довéсти (скрутýти) до кúзього рóга кого. Довести до бідності (Русь.).

Дáбловы рóгы. Зла людина (Остр.).

Нагнáти до кúзього рóга кого. Довести до бідності (Р. Гр.).

Як свіні з рогами. Див. **Свіня.**

Ружа

Шумный як ружа. Дуже красивий (про хлощя) (Русь.).

Рук

Сто робку. Дуже давно не бачити кого-небудь (Русь.).

Рука

Аж са руки трясуть кому. Сильно злякатися (Остр.).

Вхабіти лем руки кому. Все забрати (Остр.).

Дзъобати з руки кому. Підлецуватися, запобігати (Остр.).

Єдна рука. Добрі товарищи (Остр.).

За горячі руки хватити кого. Спіймати на місці злочину (Біл.).

Зв'язати руки. Позбавити можливості зробити що-небудь (Остр.).

Злата рука. Вміла людина (Остр.).

Зложити руки. Переставати діяти, ставати пасивним (Остр.).

Зробити як з лівом руком. Погано, неякісно зробити (Св.).

Зробити як не зо своїми руками. Погано, неякісно зробити (Св.).

Зробіті як бы не мал рук. Погано, неякісно зробити (Вав.).

Лем руку натягнути. Дуже близько (Остр.).

Майстер на шытки руки. Див. **Майстер.**

Мати кривы руки. Невмілий, недотепний (Стар.).

Мати обі (дvi) ліві руки. Невмілий, недотепний (Р. н. Л.).

Мати обі праї руки. Вмілий (Русь.).

Мати руки як грэблі. Неспритний (В. Ор.).

Махнати руками як бог над Чабинями. Перестати звертати увагу (Н. Ор.).

Махнүти рукаў як бог на Татры. Перестати звертати увагу.*

Махнүти рукаў як Ісус на Стропкобы. Перестати звертати увагу.*

Махнати рукам як Христос на Карпаты. Перестати звертати увагу (См.).

Махнúти рúков як чорт на Вóснов. Перестати звертати увагу.*

Махнúті рукáми як Донáтко на Собéску рóвень. Перестати звертати увагу (Вав.).

Не чути си аní ибгы аní рúкы. Див. Нога.

Під рукáми гóрит к о м у. Дуже працьовитий (Б.).

Податí помúчну рúку. Допомогти (Русь.).

Приложыти рúкы до чого. Посилено працювати (Русь.).

Робýти як з чуджýма рукáми. Погано, неякісно робити (Кр. Б.).

Робýти як кыбý рúкы вýкрутило к о м у. Невміло працювати (Остр.).

Робóта гóрит під рукáми к о м у. Див. Робота.

Робóта йде од рúкы к о м у. Див. Робота.

Робóта од рúки одýшла к о м у. Див. Робота.

Рукáми на злáто обéртать. Вмілий, зручний (З. Біл.).

Самá рúка самá ибга. Дуже худий (Остр.).

Твérда рúка. Вольова, рішуча людина (З. Біл.).

Шыкбна рúка. Вміла людина (Остр.).

Язы́к як по лúкоть рúка у к о г о. Див. Язык.

Як бы рúков зни́ти. Безповоротно пройти, зникнути.*

Як на мóй рúкі вéрьба вырбсне. Ніколи (Вав.).

Рукав

Пудка́ти рукáвы. Тяжко працювати (Остр.).

Сыпáти як з рукáва. Добре знати що-небудь (Б.).

Сніг як із рукáва. Див. Сніг.

Шя вытягнúти як смárkelъ на рúкав. Див. Смаркель.

Рукавиця

Робýти як г рукавицьох. Невміло, неякісно робити (Св.).

Русаля

Выріхтувáти са як чорт на Русáля. Див. Чорт.

Ряд

Робýти на пиякýй ряд. Погано, неякісно робити (Як.).

Рянда

Як выжмыка́на рýнда. Змучений, безсилий (Кур.).

Сак

Вхóпитися як рыба до сáку. Див. Рыба.

Саламун

Мўдрый як Саламун краль. Дуже розумний (Св.).

Салянник

Як салáнник. Дуже товстий (Русь.).

Сам

Ані сам тому не вéрить. Сильно брехати (Остр.).

Знати як себе самого. Дуже добре знати кого-небудь (Д.).

Розправляти як сам про сéбе. Дуже тихо розмовляти (Лит.).

Сам свíй. Незалежна людина (З. Біл.).

Ходítи як сам не свíй. Бути смутним.*

Як про себé самóго. Зрозуміло говорити, пояснювати (Остр.).

Санкы

Йти як г літі на сáнкох. Див. Літо.

Ганьбítи шя як кобýла кед сáнкы перевéрне. Див. Кобыла.

Свадьба

Бýтый як вовк на свáдьбі. Див. Вовк.

Як в Тíхум на свáдьбі. Див. Тихе.

Як тыжденъ по свáдьбі. Див. Тыждень.

Свал

Мáти свáлы (сíлу) як женáтый ворóбель (кóгут). Слабосилий (Пих.).

Сват

Áне свáта, áне бráта. Нікого нема.*

Свиня

Мáти пíняжí як жыд свинь. Див. Піняжі.

Рýтися як свíня в мбркві. Перевернути все дотори дном (П.).

Тíвко сóбі иéсти як попóва свíня. Пихато, зарозуміло поводити себе (Біл.).

Свінья

Жыти як свíні в жыті. Гарно, заможно жити (Остр.).

Жыти як свінія в ріпі. Гарно, заможно жити (У.).

Знайти як свінія по-латинськы. Зовсім не розумітися на чому-небудь.*

Пажерою як свінія. Пенажерливий (Кл.).

Пасе як на свінню вінець. Зовсім не личить.*

Пасе як на свінню різы. Зовсім не личить.*

Рычати як свінія. Сильно кричати (Русь.).

Як кыбы чорт на дикую свіній зробив кого. Див. Чорт.

Як свінія з рогами. Дуже набридливий (Остр.).

Світ

Вернутися як з іншого світа мбя баба. Безслідно пропасти.*

До куниці світа. Див. Кунець.

З світа спорати (іспорати) кого. Вбити (Р. Гр.).

Знесті (зниести) із світа кого. Вбити, знищити (Остр.).

Ізбавити із світа кого. Вбити (Д.).

На другим куниці світа. Див. Кунець.

На кунці світа. Див. Кунець.

Перед началом світа. Див. Начало.

Піти на край світа. Довго не вертатися (З. Біл.).

Піти як на другий світ. Дуже довго не вертатися (Кр. Б.).

Подякувати тому світові. Померти (Вел. П.).

Побки люде на світі будуть. Див. Люде.

Побки світ світом. Вічно буде тривати (Русь.).

Помочі на другий світ кому. Довести до смерті (Остр.).

Пуйти на другий світ. Померти (Вел. П.).

Світ за вочима. Без певного напрямку (Вел. П.).

Світ за горы. Без певного напрямку (З. Біл.).

Світа збáвити. Вбити, погубити (Остр.).

Світа піти. Померти (Гр.).

Тілький світ. Дуже далеко (Пих.).

Цільний світ його. Дуже щасливий (Остр.).

Як з другого світа. Дуже тихо говорити (Остр.).

Як нянько з іншого світу прийде. Див. Нянько.

Свічка

Догоріла свічка кому. Помер (Вел. П.).

Із свічков (свічками) не найти кого. Нікого нема (Остр.).

Із свічков трéба глядати кого. Дуже важко шукати.*

Свічка догáрять кому. Залишилося недовго жити (З. Біл.).

Хоч бы свічков світів. Дуже темно (Русь.).

Як в цéркви свічок. Див. Церква.

Свой

Вказати свой кому. Виявити свої можливості (Остр.).

Прийтí на свой. Добре повезло (Остр.).

Себе

Анý пуд сéбе, анý на сéбе. Нічого нема (Остр.).

Село

Сéло запéрти. Невчасно, із запізненням робити (Біл.).

Як вóда гóрі сéлом потéче. Див. Вода.

Серна

Летíти як сéрна. Дуже швидко бігти (Св.).

Серстъ

Богáтства як у жáбы сéсрсти у кого. Див. Богатство.

Не по сéрсті. Не подобатися (Гр.).

Робýти прóти сéрсти. Не подобатися (Остр.).

Серце

Аж са сéрце рáдує. Гарно зробити (Остр.).

Бóга в сéрцю не має. Див. Бог.

Мáти тáжке сéрце на кого. Бути ображеним на кого-небудь (Св.).

Сéрце не має. Безсоромний (Остр.).

Сéрце са смéе кому. Подобається (Остр.).

Ятрити сéрце кому. Відновлювати исприємний спомин (Остр.).

Сибíр

Як на Сибíрі. Дуже холодно (Вав.).

Сива

Мáти сíлу як Ількóва сíва. Див. Сила.

Сидíти

Лем сéсти й сидíти. Див. Сісти.

Сила

Мáти свáлы (сíлу) як жеñатый ворóбель (кóгут). Див.

Свал.

Мáти сíлу як Ількóва сíва. Слабосилий.*

Сын

Пти як блудный сын. Безслідно пропасти (Б.; Лит.).

Труманув сын. Дурна людина (Остр.).

Сыр

Добра грудь сыра. Див. Груда.

Добра грудка сыра. Див. Грудка.

Матися як хробак у сырі. Див. Хробак.

Сыр на бороді мати. Бути молодим, недосвідченим (Зуб.).

Сміяти ся як глупий зо сыра. Див. Глупый.

Сміятыя як шаленый із сыра. Див. Шаленый.

Шмийти ша як шаленый до сыра. Див. Шаленый.

Сирота

Бідняный як сирота. Дуже бідний (Русь.).

Опівся як сирота на велигден. Дуже п'янний (Гав.).

Сидіти як сирота без рота. Мовчки сидіти (Остр.).

Сирохман

Наїстися як сирохман на велигден. Наїстися понад міру (Пих.).

Сіль

Вертіти шя як кёбы му соли до задку напхал. Поводити себе неспокійно (Св.).

Заробіти на сіль до квасного молока. Нічого не заробити.*

Заробіти на червеноу сіль. Нічого не заробити.*

Любіти як сіль у вбці. Дуже не любити.*

Сіно

Єдної по сіні, другої по соломі. Недружно жити (Русь.).

Лем вв'язати до ясланиці а дати сіна. Див. Ясланица.

Як дошь на сухой сіно. Див. Дошь.

Сісти

Лем сісти й сидіти. Нема можливості зробити що-небудь (Остр.).

Січка

Січка в голові. Дуже дурний (Остр.).

Січкарня

Істи як січкарня. Надмірно їсти (Русь.).

Не мати міри як січкарня. Див. Міра.

Сказати

Висóко скакáти. Займати важливу посаду (Зав.).

Скала

Колý скáлы зазеленіо́ть. Ніколи (Пих.).

Скúпый як скáла. Дуже скупий (Вав.).

Твердýй як скáла. Здоровий, кріпкий (Остр.).

Достати з воды скíрку. Див. Вода.

Склéп

Бігáти як жы́д по порóжнім склéпі. Див. Жы́д.

Скок

На єдéн скок. Дуже близько (Остр.).

Скончити

Анý зачатý, анý скончити. Див. Зачати.

Шí не зачáв а вже скбичив. Див. Зачати.

Скора

З дýбла скóра. Див. Дýбол.

З чóрта скóра. Див. Чорт.

Лем кість а скóра (кóжа). Див. Кість.

Натягнúти скóру кому. Побити (Остр.).

Са стрáшыти, аж са скóра стрáслы на кому. Сильно перелякатися (З. Біл.).

Скóро із скóры выскочити. Сильно злякатися (Остр.).

Скóру бы з чоловíка здер. Дуже настирливий, наполегливи (Остр.).

Як скóра із дýкого. Неакуратний (Остр.).

Скотина

Бýти як скотину. Дуже сильно бити (Остр.).

Скрипítі

Аж скрипítъ. Дуже холодно (Остр.).

След

Як бы слéды до бóчки накláсти. Дуже тісно (Лит.).

Слимак

Йти як слýмак. Дуже повільно йти (Б.).

Слиминак

Са тягнúти як слиминáк. Дуже повільно рухатися (Русь.).

Слина

Бішідува́ти (лябда́ти), што слíна на язы́к принéсе. Говорити дурниці (М.).

Сліпá са збігать кому. Дуже хотіти їсти (Остр.).

Слых

Áни слíху, áни дýху. Зовсім нікого нема (Б.).

Áни хýру, áни слíху. Ди . Хýр.

Слід

Áни слíду не зустáло за ким. Безслідно зникнути (Остр.).

Áни тым слíдом. Зовсім не звертати уваги (Остр.).

Сліпе черево

Вáжный як слíпе черéво пéред операцíйов. Дуже серйозний."

Сліпýй

І слíпýй бы вýдів. Дуже світло, (Остр.).

Слово

Единý слóво не повíсти áни за годíну. Дуже повільно говорити (Станц.).

За кáждой слóво трéба датý корóуну кому. Дуже повільно говорити (Остр.).

За слóво трéба платíти кому. Дуже повільно говорити (Остр.).

Забýв дóма слóва. Мовчазний, неговíркий (Остр.).

Íмýти за слóво кого. Скориставшись сказаним словом, змусити виконати те, що сказане, обіцяне (Остр.).

Істи слóва. Довíрливо слухати (Остр.).

Кáждой дрúгой слóво прáвда. Брехн., (Остр.).

Мáти велике слóво. Бути впливовим (Св.).

Не допýстити крýвой слóво на кого. Не дати в образу кого-небудь (Остр.).

Не повíв ни слóво. Мовчазний (Остр.).

Сíлні слóва лем має. Хвалькуватий (Т.).

Слóво трéба дéрти з кого. Дуже повільно говорити (Остр.).

Стóйти си за слóвом. Бути серйозним (Остр.).

Tréba слóво з клíщáми тягáti. Дуже повільно говорити (Вав.).

Tréba слóво тягáti як за мотúзом. Дуже повільно говорити (Св.).

Трέба сліво тягáти як од ялóвой корóбы тéля. Дуже повільно говорити (Х.).

Слон

З комáра зробítи сомáра (слóна, волá). Див. **Комар.**
Мáти вúха як слон. Див. **Вухо.**

Слота

Сидíти як слóта на дерéві. Засмучено сидіти (Св.).

Слуп

Тримáти як пíд пéклом слуп. Див. **Пекло.**

Слухати

Аж зле слúхати. Безсоро́мно брехати (Остр.).

Слúхати áни не дýхати. Дуже уважно слухати (Русь.).

Смалець

Хісна як з чóрта смáльцу. Див. **Хосен.**

Смаркель

Вытягнúтý як смárkelъ. ірон. Дуже нарядний (Св.).

Вытягнúти шя як смárkelъ на доч. ірон. Вирядитися, старанно причепуритися (Н. Ор.).

Шя вытягнúти як смárkelъ на рúкав. ірон. Вирядитися, старанно причепуритися (В. Мир.).

Смерек

Высóкий як смérek. Дуже високий (Вав.).

Йти пíд смéreky. Померти (В. Мир.).

Смéртка

Мóже бti i по смéртку. Дуже повільний, забарний (Зав.).

Смéрть

Бы быв дóбрýм по смéрть ходýти. Дуже повільний, забарний.*

Бісідуváти як перéд смéртьов. Дуже тихо говорити (Д.).

До смéрти. Навічно, назавжди (Остр.).

Здогадáти шя аж трéтíй день по смéрти. Див. **День.**

Із смéрти зrобítи смíх. Несерйозний, пустотливий (Остр.).

Пíти як по смéрть. Довго не вертатися (Св.).

Полíшáти як пéред смéртьов. Зовсíм погíршати.*

Тварýти са як два днí по смéрті. Див. **День.**

Сmíтя

Як смíтя. Дуже багато (П.).

Сміх

Із смерти зробить сміх. Див. Смерть.

Смішки

Смішкы робіти. Насміхатися (Остр.).

Смола

Волочіти са (тягнути са) як смола. Дуже повільно йти (Остр.).

Йти як смола по дереві. Дуже повільно йти (Ор.).

Смотріти

Два раз треба на цього смотріти, жебы го збачил. Дуже маленький на зрицт (В. Мир.).

Смрад

Áни смрад не зустáв за ким. Безслідно пропасти (Остр.).

Снинський камінь

Вéргнути як чорт Снинським каменем. Див. Чорт.

Снып

Áни снып не знáти зав'язáти. Невмілій, недотепний (Ор.).

Сніг

Правда як на Пéтра сніг пáдать. Див. Правда.

Пропасти як лíньський сніг. Безслідно пропасти.*

Сніг як із рукава. Дуже густий, сильний.*

Як пéрший сніг. Безслідно пропасти (Остр.).

Сніп

Збити як сніп жýта. Сильно побити (Св.).

П'яный як сніп. Дуже п'яний (Кр. Б.).

Сова

Вывалити очіска як сובה. Див. Око.

Надутýй як сובה. Дуже пухнатий, гордий (Остр.).

Сок

Як ялóвый сок. Дуже упертий (Кл.).

Сокачка

Знáти як мáчка сокачка. Див. Мачка.

Сокира

Брати на сокиру. Позичати без застави (Зав.).

Солома

Ай солому на криж не переложýть. Дуже лінивий (Остр.).

Взяты в зубы як вітор солому. Див. Зуб.

Єдноб по сіні, другой по соломі. Див. Сіно.

Молотити порожню солому. Вести порожні розмови.*

На порожню солому молотити. Вести порожні розмови (Остр.).

Солому чéрез солому не переложить. Дуже лішивий (З. Біл.).

Соломка

Ані соломку не урвати. Зовсім нічого не робити (Пих.).

Соломку перетягти пòпід ніс кому. Провокувати.*

Соломон

Мудрый як Соломон. Дуже розумний (Вел. П.).

Соленый

Говорити не солéне, не мащéне. Говорити дурниці.*

Не масне, не солéне. Див. Масний.

Солонина

Боятися як жыд солоніны. Див. Жыд.

Сомар

Бісідувати з путé, тутó ани сомáр бы не зів. Див. Путь.

Вытéратъ як сомар лем ўха хýблать кому. Дуже дурний (З. Біл.).

З комарá зробити сомарá (слóна, волá). Див. Комар.

Залюбéный як сомар до кóпы шíна. ірон. Сильно закоханий (Св.).

Затнути са як сомар. Упертися, затятися (Остр.).

Зробити сомáра з кого. Обдурити кого-небудь (Гр.).

I сомар похóпить. Зрозуміло пояснювати (Остр.).

I на сомарá то є вéльо. Дуже багато роботи, вантажу (Остр.).

Няй твой сомар йде допéреду. Вважати себе переможеним (Остр.).

Позерáти як сомар до хмар. Тупо, незрозуміло дивитися (Остр.).

Розумítи шя як сомар до кóпы шíна. Зовсім не розумітися на чому-небудь (Св.).

Сонце

Зацланýти сónце кому. Заважати (Остр.).

Лінь як гад на сónці. Див. Гад.

Пóкы са вбéрне та сónице зáйде. Дуже повільний, забарний (Остр.).

Сорочка

Дав бы зо сéбе послíдно сорóчку. Дуже добрий.*

Знáти як свою сорóчку. Дуже добре знати (Остр.).

Сорóчка са розпáде на кому. Брудний, неакуратний (Остр.).

Шí втогдý в добгуй сорóчцí (кошúлі) ходив. Був у дитячому віці (Л.).

Сосна

Велíкий як сбсна. Дуже високий (Стащ.).

Спати

Аж са спáти хóче. Дуже повільно говорити (Остр.).

Спíванка

Пся спíванка. Брехня (Остр.).

Стáра спíванка. Давня, добре відома історія (Остр.).

Сповíдь

Вычíстýти як на спóвіді кого. Сильно вилаяти.*

Сполошáный

Втіка́ти як сполошáный. Дуже швидко втікати (Св.).

Спутáный

Ходíти як спутáный. Дуже повільно ходити.*

Стáйня

Тéпло як у стáйні. Дуже тепло (Кр. Б.).

Стéбло

Ай стéбла. Зовсім нічого нема (Остр.).

Ай стéблом не пúгне. Дуже лінівий (Остр.).

Тонкýй як стéбло. Дуже стрункий (Остр.).

Стек

Вылляти си стек на кому. Сердитися (Остр.).

Стеранка

Стéранку має на шýї. Брудний, неакуратний (Остр.).

Стýлец

З высокóго стýльца на мáлый шéсти. Втратити посаду (Ор.).

Стиранка

Кóрец стиранки мýсиш жéсті. Див. Корец.

Стіна

Глухий як стіна. Зовсім глухий (Вел. П.).

Збліти як стіна. Сильно перелякатися (З. Біл.).

Метати до стіни грох. Даремно говорити (Русь.).

Стіп

Зостати (стояти) як кам'яний стіп. Сильно здивуватися, оставшіті (Н. Ор.).

Стовп

Жыти як головенка за стовпом. Див. Головенка.

Зустати як стовп. Сильно здивуватися, оставшіті (Остр.).

Лінівый як стовп. Дуже лінівий (Русь.).

Як телефонный стовп. Дуже високий (Остр.).

Сторожка

Не знати ани сторожку до воза зробити. Невмілий, недотепний (Русь.).

Стояти

Стояти за своїм. Виявляти рішучість (Остр.).

Стратити

Радше з ним стратити як найті. Дурний (Остр.).

Страх

Купіти за кус страху. Див. Кус.

Страшок

Як страшок до бандуров. Дуже неохайний, неакуратний (Русь.).

Як страшок до капусты. Дуже неохайний, неакуратний (Кр. Б.).

Як страшок до конопель. Дуже неохайний, неакуратний (Х.).

Стрібло

Як живой стрібло. Жвавий, дуже швидкий (Остр.).

Стріла

Полетіти як стріла. Втекти (Остр.).

Стрілити

Як кыбы стрілив. Ралтово, неочікувано (Остр.).

Стріха

Зробити вгинь на стрісі. Див. Вгинь.

Стром

Заблудіти міджі тръбма стромáми. Запутатися у нескладній ситуації.*

Зустáти як стром в плю. Залишитися без будь-якого майна. (Остр.).

Як листя на стромі. Див. Лист.

Стропковы

Махнúти рúков як Ісус на Стропкóвы. Див. Рука.

Струна

На тонкý стрўні грати. Поводитися необережно, здійснювати що-небудь небезпечне (Остр.).

Тонéнькý як стрўна. Дуже худий (Русь.).

Студенька

До студéнькы по рóзум не хóдит. Дуже розумний (Б.).

Студня

Жыті як пес у стúдні. Див. Пес.

Ляты вóду до мбрáя (стúдні). Див. Вода.

Ходйті до чўджой стúдні. Порушувати подружню вірність (Вав.).

Стулец

Помухтí на стулéц. Допомогти отримати добру посаду (Остр.).

Ступляй

Не валúшен áни до ступлái стáти. На кіщо нездатний.*

Цілувáти стúпляй кому. Принижуватися перед ким-небудь (З. Біл.).

Субота

Мáти рéчі як гблич в субóту. Див. Реч.

Сука

Одпáсті сúкі од хвбста. Стати дорослим (Вав.).

Сукня

Бáбська сúкня. Бабій (З. Біл.).

Суль

Пуйті як суль у вóді. Безслідно пропасти (Русь.).

Сухýй

Робйті як кыбы са на сухúм хóвзати. Погано, повільно робити (Д.).

Сухоты

Мáти кíшенькóвы сухóты. Не мати грошей.*

Сухотини

Мáти свíньськы сухотíны. Бути дуже товстим.*

Сяк

Áни так áни сяк. Див. Так.

Сяло

Не сáло не пáло. Ралтово, несподівано (Зав.).

Сян

Недóбрý як Сян. Дуже злий (Русь.).

Сятýй

Як тí єдиу дам, та са тí вшýткы сáты з'являть. Сильно вдарили.*

Сятýй вечур

Забагнúти са як в сятúм вéчері цíганови ягоды. Закортіти неможливого (Русь.).

Захцéті са як циганскому дзéцку ягод на сáты вéчур. Див. Дзецко.

Лем до бóчки на сáты вéчур одложýті. Див. Бóчка.

Несáтый лем раз на сáты вéчур. Ненажерливий, вічно голодний (Вав.).

Сято

Перекладáти як жыдóве сáто. Див. Жыд.

Сывато

Одкладáти як цíган сывáто. Див. Цíган.

Т

Т

Табíшка

З табíшков пришóв. Бідний (Остр.).

Як з порóжньов табíшков. Бідно жити (Остр.).

Так

Анý так, анý сяк. Ні таким способом, ні іншим (Остр.).

Талафатка

Зýйти на талафáтку. Збідніти, зубожіти (Вид.).

Талиян

Гварýти як талиян. Дуже швидко говорити (Зав.).

Як талиян. Дурний, нетямущий (Св.).

Талпа

Глúпый як тálпа. Дуже дурний (Н. Ор.).

Там

Áни го там, áни го ту. Недотепний (Св.).

Áни з ним гев, áни там. Див. Гев.

Áни ия гев, áни ия там. Див. Гев.

Áни ия ту, áни ия там. Див. Ту.

Танець

Упérтый як жыд у таңці. Див. Жыд.

Танір

Як на таңіри. Дуже гарно, чітко видно що-небудь (Русь.).

Татры

Махнúти рúков як бог на Татры. Див. Рука.

Теліга

Лем до теліги (до вóза) запрячі. Дуже дурний (Остр.).

Як теліга. Некмітливий (Стащ.).

Теля

Би вицьцал і з яловой корóви тéля. Див. Корова.

Выросты як на вóзі жýдовой тéля. Див. Вуз.

Глúпый як тéля необлизáне. Зовсім дурний (Б.).

Забытлíве тéля. Забудькувата людина (Вав.).

Ітý як бы тéля падáло з кого. Дуже повільно йти (Р. н. Л.).

Йогó телíя мýсить напéред (допéреду) йти. Прагнути бути першим в усьому (Остр.).

Іти як Галайкóве тéля. Безслідно зникнути (Н. Ор.).

Позерáти як тéля. Тупо, здивовано дивитися (Русь.).

Призерáти шя як тéля на вóвы (мальовáны) ворóта. Тупо, здивовано дивитися (Св.).

Тréба слóво тягáти як од яловой корóвы теля. Див. Слово.

Йти як тéмный. Зовсім нічого не бачити (Ор.).

Темник

Глúпый як тéмник. Дуже дурний (У.).

Тендеріца

В голóві тендеріца. Дуже дурний.*

Терка

За бáбы Тéркы. Див. Баба.

Терка

Захтіти шя як стáрый бáб'ї тéрок. Див. Баба.

Тéркы обивати. Жити бідно (Св.).

Терлица

Языком трепати як із тéрлицов. Див. Язык.

Терліця

Сúхий як терліця. Дуже худий (Кр. Б.).

Терня

Бýти тéрньом в вóці кому. Перешкоджати, заважати; бути нелюбим кому-небудь.*

Допýтый як жыдівське тéрня. Дуже набридливий (Р. н. Л.).

Жýти як на тéрни спáти. Погано жити.*

Мáти са як гóлый у тéрни. Див. Голый.

На тéрня положýти. Зробити прикрість (Остр.).

Остáти як гóлый х тéрни. Див. Голый.

Тигер

Злый як тýгер. Дуже злий (Вел. П.).

Тыжденъ

Робити, як бы тыжденъ не юсти. Дуже повільно робити (Кл.).

Як тыжденъ по свáдьбí. Зовсім порожньо (Остр.).

Тимко

За цáря Тимкá. Див. Цар.

За цáря Тимкá, колý (як) бýла зéмля мняхкá. Див. Цар.

Тыпак

Выїхнýти на сúхий тыпак. Збіднити, зубожіти (Ор.).

Тирья

Хбдить як Тýрья. Дуже неохайно вдягнений (Пих.).

Тихе

Як в Тýхум на свáдьбí. Дуже тихо (Остр.).

Тілный

Ітý як тілный. Дуже повільно йти (Р. н. Л.).

Тімия

Мáти аж по самóй тімия к ого. Дуже набрид хто-небудь (Русь.).

Тінь

Влásнуй (свóй) тіни са боить. Дуже боязкий (Остр.).

Хбдить як тінь. Хворобливий (Остр.).

Тісто

Не з нашого тіста. Чужий, сторонній (Остр.).

Тло

До тла. Повістю (З. Біл.).

Тма

Тму мжеш ібжиком рѣзати. Дуже темно (Остр.).

Товчок

Товчком бїтый. Дуже товстий (Остр.).

Толока

Пустити язык на толбку. Див. Язык.

Томан

Забудлівый як тóман. Забудькуватий (Кл.).

Томаш

Як Тóмаш Гáрник Масáрником быв. Дуже давніо (Остр.).

Тополя

Высóкий як тополя. Дуже високий (Б.).

Топоря

Мúдрой топоря. Вміла людина (Остр.).

Топур

Затятýй топур. Впerta людина (Остр.).

Трава

Берéжок з трáвом зáрос кому. Див. Бережок.

На зелéну траву не вýйти. Збіднити (Остр.).

Циганити, аж трáва в'яне. Безсоромно брехати.*

Як кыбы на зелéну траву вýшов. Хворобливий (Остр.).

Трапати

Трапити двí на три. Говорити дурниці (М.).

Трапета

Трястý ся як трепéта. Сильно замерзнути (Остр.).

Трицаток

Вýвісти на писéй трицáток кого. Довести до бідності (Остр.).

Зустáти на писéй трицáток. Збідніти, зубожіти (Русь.).

Положýти на писéй трицáток. Розорити (Русь.).

Тріска

Пінázі як трíсок у кого. Див. Пінязі.

Тромф

Датý тромфа кому. Взяти гору над ким-небудь (Русь.).

Троп

Або гоп, або троп. Див. Гоп.

Труба

Ніс як труба у кого. Див. Ніс.

Трусь

Як трусят. Дуже багато (про дітей) (Русь.).

Тряско

Трясті ся як Тряскó. Сильно дрижати від холоду (Русь.).

Ту

Áни го там, áни го ту. Див. Там.

Áни ня ту, áни ня там. Нема можливості зробити що-небудь (Св.).

Турак

Малый як Турáк. Дуже маленький на зрист (Русь.).

Турня

Высокий як турня. Дуже високий (Кл.).

Турок

Збéратся як турок на мóре. Дуже повільно збиратися.*

Турок шалéный. Божевільна людина (Б.).

Тхуръ

Стричі як тхуръ. Підстерігати (Русь.).

Тютка

Прийті на трéтій день тютку вітати. Див. День.

У

У

Увца

Йти як блúдна увца. Йти, не вибираючи шляху (Ор.).

Уго

Істи, аж мати бунчи за угáми. Див. Бунчи.

Удень

Вíдно як удéнь. Дуже гарно видно (У.).

Уль

Як г úлі. Дуже гамірно (Св.).

Упадок

Упасти до упáдку. Збідніти, зубожіти (П.).

Упалачка

Добrі як мачці в упалáчці. Див. Мачка.

Упрасти

Як кебы упрайв. Дуже красива (про дівчинку) (Р. Гр.).

Урфій

Пышний як юрфій. Дуже пихатий (У.).

Уста

Не знáти єста отворити. Мовчати (Зав.).

Утікати

Утікати, як кідь бы хтось бмав кого. Дуже швидко втікати (Кр. Б.).

Ухо

Аж по єха. Дуже багато (Зб.).

Аж по єха масти кого. Дуже набрид хто-небудь (Св.).

Бісідуваті як вітор до ух зафукат кому. Див. Вітор.

Вызéрать як сомар лем єха хýблать кому. Див. Сомар. Дати пóза єха кому. Побити (Сп.).

Добрі єха не попукали кому. Довірливо слухати (З. Біл.).

Істи, аж за ухами гýрі робили кому. Дуже жадібно істи (З. Біл.).

Істи, аж уха одставают кому. Дуже жадібно істи (Б.).

Істи, аж шя за єхами порóшыт кому. Дуже жадібно істи (М.).

Сидіти на єхоч. Погано чути (М.).

Слухати, аж єха отвáряти. Дуже уважно слухати (Лит.).

Єха клáсти по собі. Передчувати біду (В. Ком.).

Уша

Мáти пінязи як цíган уш. Див. Пінязи.

Ушко

Достáти гомбíчку през єшка. Див. Гомбічка.

Ф

Ф

Файта

Нáша фáйта. Рідна, близька людина (Остр.).

Фалат

Як фáлат цигáнки. Дуже неохайна (про жінку) (Вав.).

Фалаток

Ані пес фалаток хліба не вбъзме од кого. Див. Пес.

Добрий як фалаток хліба. Дуже добрий (Св.).

За кождым фалатком хліба двері отворяті. Жебрати (Вав.).

На марны фалатки. На дрібні шматки (З. Біл.).

На фалатки. На дрібні шматки (Гр.).

Фалда

Поправити фалди на кабаті кому. Отримати відмову на шлюб від дівчини (Р. н. Л.).

Фасоля

Вже й са фасоля вварила. Дуже довго триває (Остр.).

Глупий як фасоля. Дуже дурний (Кр. Б.).

Од фасолі. Здалека починати розповідь (Остр.).

Ференц

За Ференц Йожка. Дуже давно (Св.).

Фига

Достати фігу борбуву (макобуву). Нічого не отримати (Св.).

Філм

Йти як спомаленій філм. Дуже повільно йти (Лит.).

Фігель

Прийті на фігель. Зрозуміти що-небудь (Остр.).

Філер

Ани гунцута філера. Див. Гунцут.

Філозоф

Премудрий як філозоф. Дуже розумний (Кл.).

Фінанс

Перевесті як фінанс козу. Одурити кого-небудь (Вав.).

Фінанц

Йти як фінанц. Пихато поводитися (Зав.).

Наштваний як фінанц на козу. Дуже сердитий.*

Фішкаль

Выйти як фішкаль. Дуже хитрий, досвідчений (Кур.).

Добрий фішкаль. Хитра людина (Остр.).

Фішкаріш

Мудрий як фішкаріш. Дуже розумний (Вел. П.).

Філялка

Пуйти філялки пахати. Померти (Т.).

Фляшка

Приліпів са на фляшку. П'яниня (Остр.).

Форма
Дустати з медуника фбрму. Див. Медуник

Фотка

Як на фбтці. Гарно, чітко видно (Остр.).

Фрамфорец

На фрамфбрці. На дрібні шматки розбити (Остр.).

Фрыштик

Ші до фрыштика. Дуже рано (З. Біл.).

Фташок

Шыкóвый як олов'яный фташок. Неспритний, безпорадний (Н. Ор.).

Фудамент

Згоріти до фудамéнту. Повністю згоріти (Зб.; Русь.).

X

X

Хвала

Хвáлы до повáлы, а кы́лы по зéмлю. Хвалькуватий (Кл.).

Хвіст

Бігти, аж хвіст задрати. Дуже швидко бігти.*

Жýті як псу на хвóсті. Див. Пес.

Зоз пшиячого хвоста створéный. Невмілий, недотепний (В. Ком.).

Одпáсти лíшки од хвоста. Див. Лишка.

Одпáсті сúкі од хвоста. Див. Сука.

Утýгти хвіст. 1. Засоромитися. 2. Стати покíрним (З. Біл.).

Хвалитися як лíшка з хвóстом. Див. Лишка.

Чéсти як у зáця хвóста у кого. Див. Честь.

Шмарýти криж (хвіст) на роббту. Див. Криж.

Хвуст

Анý хвуст не двýгне. Дуже лінівий (Остр.).

Вытерти попуд хвуст кому. Побити (Остр.).

Вказáти хвуст кому. Відмовити при сватанні (Остр.).

Дустати мачці з-пуд хвóста. Див. Мачка.

Задéрти хвуст. Втекти (Остр.).

Імýти мачку за хвуст. Див. Мачка.

Тýгати хвуст за соббв. Жити бідно (Остр.).

Утігти хвуст. Утекти (Русь.).

Язік як у коробы хвуст у кого. Див. Язык.

Хыжа

Ани ногу з хыжы не вытягне. Див. Нога.

Не вытягне з хыжы ани нус. Не выходить из дома, нейти меж людей (Остр.).

Тепло як у старій хыжі. Дуже тепло (Кр. Б.).

Ходити од хыжы до хыжы. Жебрати (Як.).

Хыр

Ани хыру, ани слыху. И следу нема (Св.).

Ани хыру, ани щаду. И следу нема (Ор.).

Хыбret

Лем хыбret заздрити кому. Втекти (Біл.).

Хирьев

Як у Хирьови дяку. Дуже много (про что-нибудь приемное) (Русь.).

Хліб

Ані пес фалаток хліба не вóзме од кого. Див. Пес.

Гледати си більшый хліб од білого. Прагнути більш крашного життя (Св.).

Добрий як з маслом хліба. Див. Масло.

Добрий як фалаток хліба. Див. Фалаток.

За каждым фалатком хліба двері отворяті. Див. Фалаток.
Іти як кідь бы нігда хліб не відів. Дуже повільно ити (Кр. Б.).

На хліб бы примастил. Дуже добрый (Св.).

Не з єдного пеца хліба їсти. Див. Пец.

Недобрий як хліб з честком. Дуже злий (Біл.).

Рості на піклуванум хлібі. Жити в достатку (Остр.).

Трέба ші вельо хліба зести. Не швидко відбудеться (П.).

Чуджый хліб їсти. Служити (Остр.).

Хlop

Мáти пінязи як старый хlop. Див. Пінязи.

Хlop в єдні ногавиці. Дуже худий (В. Мир.).

Хlop за шытки дрібны. Незграбна, неоковирина людина (Кур.).

Хlop як боб. Маленький, миршавий чоловік (Б.).

Хlop як з клобча батіг. Слабосилий чоловік (Кр. Б.).

Хмаря

Велікий, лем му щутку а хмáры білýти. Див. **Щутка.**

Вказáти са як місяць з-поза хмáры. Див. **Місяць.**

Гучить як у хмáрі (хмáрах). Дуже шумно (Кл.; Р. Гр.).

Дірáва хмáра. Плаксива людина (Остр.).

До хмар голов дусéгне. Дуже високий (Остр.).

За хмáрами. Дуже далеко (З. Біл.).

Позерáти до хмар. Нічого не зауважувати навколо (Остр.).

Позерáти як з-під хмар. Похмуро дивитися (Кр. Б.).

Позерáти як сомár до хмар. Див. **Сомар.**

Розййтися як чорна хмáра. Посваритися.*

Хованець

Мáти ховáнця у мíшку. Бути заможним, багатим (Оль.).

Ходити

Ходítи як бы нігда не йсти. Дуже повільно ходити.*

Хосен

Хéна як чóрта смáльцу. Зовсім нема користі.*

Храп

Мáти храп на кого. Бути злим на кого-небудь.*

Хребет

Чоловíк без хребтá. Див. **Чоловíк.**

Хрестян

Наш хрестýн. Своя людина (Остр.).

Христос

Мáхнути рукóв як Христóс на Карпáты. Див. **Рука.**

Невíйний як Христóс. Зовсім безвинний (Русь.).

Чесный як Христóс. Бездоганно чесний, правдивий (Остр.).

Хрин

Недóбрый як хрин з побрýном. Дуже злий (Н. Ор.).

Стáрый хрин. Стара людина (Св.).

Хробак

Мáтися як хрóбак у сýрі. Гарно, заможно жити (Кр. Б.).

Хруш

Жыти як пес на хрúщох. Див. **Пес.**

Хряп

Мáти хряп на кого. Бути злим на кого-небудь (Кол.).

Хтем

До хтэму. Повністю залишитися без чого-небудь (Русь.).

Худоба

Жéрті як худоба. Надмірно їсти (Вав.).

Хустя

Попráвiti хустя на кому. Отримати відмову на шлюб від дівчини (Ст.).

Ц

Ц

Цап

Глúпый як цап. Дуже дурний (Б.).

Пупúв цап. Дурень, який виставляє себе за розумного (Остр.).

Скакáти як цап. Нечітко, з пропусками пояснювати (Остр.).

Стопорýти са як цап. Обуритися (Остр.).

Цар

За цáря Пáнька. Дуже давно.*

За цáря Тýмка. Дуже давно (Б.).

За цáря Тимká, колý (як) бýла зéмля мняхká. Дуже давно (Остр.).

Цверна

Сúхый як цвéрина. Дуже худий (Вав.).

Церква

Вкрав бы ай з вовтарý з цéрквы. Див. Вовтарь.

Тýхо як х щéркvi. Дуже тихо (Св.).

Тréба як пса до цéрквы. Див. Пес.

Уж вýйти лем цéрков запéрти. Із запíзнинням робити що-небудь (Біл.).

Як в цéркви свéчок. Дуже багато (Остр.).

Церковля

За дерев'янuy церкóвli. Дуже давно (Остр.).

Цибуля

Вывáлити óчі як цибúlі. Див. Око.

На ма́ти ánі в цибúlі. Байдуже ставитися до чого-небудь (Р. и. Л.).

Циган

Забагиúти са як в сятум вечері ціганови ягоды. Див. **Ся-
тый вечер.**

Мáти пíнязи як цíган уш. Див. **Пíнязи.**

Одкладáти як цíган съв то. Постійно відкладати справу
(Зав.).

Цигáне в брюсі гráвуть кому. Дуже голодний (Остр.).

Цигáне са по черéві б'ють кому. Дуже голодний.*

Циганка

Шти як до цигáнки молóко. Випити із задоволенням (Х.).

Пуйтý як до цигáнки квасной молокó. Випити із задово-
леним (См.).

Як фáлат цигáнки. Див. **Фалат.**

Як шатрóва цигáнка. Дуже неохайна (про жінку) (М.).

Циганя

Захцéти са як циганýту молóка. Дуже закортіти чого-не-
будь (Гр.).

Цигаретля

Як вытряшёна цигарéтля. Дуже худий (Остр.).

Цидилко

Зыйти на жебрацке цидíлко. Збідніти, зубожіти (Біл.).

Цівка

Щдить як з цівки. Про сильний дощ (З. Рок.).

Цівка

Шchorи́ла як цівка. Дуже чорна (З. Рок.).

Цімпер-цампер

Розбýти на цімпер-цáмпер. Повністю знищити (Ор.; П.).

Цінь

Свóго ціню са бóйт. Дуже боязкий (Вав.).

Ціпы

Збýтый як з ціпáми. Сильно побитий (Як.).

Мíряти ціпы. Битися між собою (Остр.).

П'яный як ціпы. Дуже п'яний (Кр. Б.).

Ціцка

Велíку ціцку сеáти. Добре жити (Остр.).

Мáтерину ціцку сеав. Був у дитячому віці (Остр.).

Од мáтеринuї ціцкы. З дитячих літ відбувається що-небудь.
(Остр.).

Позерати як кыбы ціцку ссав. Нічого не розуміючи дивиться (Остр.).

Ціцька

Добрий як маміна ціцька. Дуже добрий (Кр. Б.).

Цма

Спіти як цма. Дуже п'яний (Зав.).

Цма, што бы за бчі поїмал. Дуже темно (Св.).

Цма, што бы краял. Дуже темно (Св.).

Цма як г міху. Дуже темно (Св.).

Цма як х пивніці. Дуже темно (Св.).

Цура

Забрати до цури. Повністю все забрати (про одяг) (Русь.).

Цяпкати

Аж цяпкати з кого. Тяжко працювати (Остр.).

Цькіна

Як бы горох на цькіну метал. Див. Горох.

Як бы плюл на цькіну. Ніщо не діє, не впливає (Н. Ор.).

Ч

Ч

Чабини

Махати руками як бог над Чабинами. Див. Рука.

Чай

Слабий як чай. Безсилий.*

Чайка

Йде як чайка з Орешан. Дуже п'яний (Кур.).

Чалинок

Нус як чалинок у кого. Див. Нус.

Чало

Злату звізу на чалі хотіти. Див. Звізда.

Чара

Дым а чара. Див. Дым.

Час

З часу на час. Зрідка відбувається що-небудь (Русь.).

Чеканце

Достаті огляданце з чеканцами. Див. Огляданце.

Черево

Не мати дна в череви. Див. Дно.

Цига́не са по чéреві б'ють кому. Див. **Циган.**

Черепи́на

Мати в голові черепину. Див. **Голова.**

Черепо́к

Плака́ті до черéпка. Сильно плакати (Вав.).

Череп'я

Стáрой черéп'я. Зайва, непотрібна людина (Остр.).

Честок

Недóбрый як хліб з чéстком. Див. **Хліб.**

Честь

Чéсти як у зáця хвóста у кого. Безсвісний (Кр. Б.).

Чыр

Бóчку чýру мóшіш жéсти. Див. **Бóчка.**

Чир

Студéный чир. Безвольна, інершуча людина (Остр.).

Як кыбы́т (кідь) чир кипéв (кипítъ). Незрозуміло, неясно говорити (Остр.).

Чік

П'я́ный як чік. Дуже п'яний (Св.).

Чіп

П'я́ный як чіп. Дуже п'яний (Б.).

Чіпча

В чіпчати са народити. Бути щасливим (Русь.).

Чіпчик

Г чіпчику шя народити. Бути щасливим (Св.).

Чоловíк

Наш чоловíк. Близька людина (Остр.).

Скóбу бы з чоловíка здер. Див. **Скора.**

Чоловíк без хребта. Безпринципна людина (Остр.).

Чорный

Анй бéлыи, анй чорныи. Див. **Бéлыи.**

Чорт

Анй чóрта са не бойть. Дуже сміливий (Остр.).

Бýти са як чорти в побелю. Сильно битися між собою (Р. Гр.).

Богáтый як чорт. Дуже багатий (Ст.).

Боя́тися як чорт кадýла. Дуже боятися (Кр. Б.).

Боя́тися як чорт ладáну. Дуже боятися (Кр. Б.).

Бояти шя як чорт шваченої воды. Дуже боятися (М.).
Вéрнути як чорт Снінським каменем. Сильно кинути що-небудь (Ст.).

Взятý як чорт на старýй довг. Вкрасти (Р., Гр.).
До робóты як чорт. Див. **Робота.**

Дустáти чóрта старого. Нічого не отримати (Остр.).
Жéти як бы мéджí нýми чорт сýдл. Недружно жити (Гр.).
З чóрта обниóга. Неспокійна людина (Кур.).

З чóрта скóра. Неспокійна, непосидюча людина (Остр.).
Завислýвый як чорт на грýшну дúшу. Дуже заздрісний (Б.).
Махнýти рúков як чорт на Вóсенов. Див. **Рука.**

На пíнязи як чорт на грýшну дúшу. Див. **Пінязи.**

Перебíгáти як чорт попá кого. Переривати під час розмови (Русь.).

Пуйтý як чорт з грýшибв душóв. Безслідно зникнути (Русь.).

Пхáти як чорт попá кого. Насилу, проти волі пхати кого-небудь (Русь.).

Сáде й на чóрта. Дуже смíливий (Остр.).

Трястý са як чорт за грýшибв душóв. Дуже жадібний (Остр.).

Хíсна як з чóрта смáльцу. Див. **Хосен.**

Чорт са меджí них замíшáв. Недружно жити (Остр.).

Чóрты вжáли кого. Помер (М.; Як.).

Як бы чорт мéджí них прýшол. Недружно жити (Св.).

Як кыбы чорт на дýкуй свíні зробíв кого. Бридкий, дуже потворний (Остр.).

Як бы чорт спáти ходíв до кого. Бридкий, дуже потворний.*

Чуджýй

Як про чуджóго. Погано, неякісно (Остр.).

Ш

Ш

Шавел

Ходáти од Шáвла до Пáвла. Безрезультатно ходити (Св.).

Шайба

Шайба хóпит кого. Працювати з натхненням (Св.).

Шайнер

Бісідувати як Шайнер. Дуже тихо говорити (Русь.).

Шаламун

Мудрый як Шаламун. Дуже розумний (Н. Ор.).

Шалений

Мáти як шалéний шáпок. Дуже багато чого-небудь (Пих.).

Мудрый як сто шалéних. Дуже дурний (Кр. Б.).

Сміятыся як шалéний із сýра. Безпричинно сміятыся.*

Сміятыся як шалéний з квáсного молбка. Безпричинно сміятыся.*

Шьмийти ша як шалéний до сýра. Безпричинно сміятыся (Лит.).

Шалька

Гварýти як бы са шáльки наїсти. Говорити нісснітницю (Р. Гр.).

Шалька

Шáлька шáла на кого. Збожеволіти (Біл.).

Шанець

Добrí як грофови у шáнці кому. Див. Гроф.

Ітý од шáнцу до шáнцу. Бути п'яним (Пих.).

Шáнці мрýти. Бути п'яним (Остр.).

Шапка

З пуд шáпки не вýдно кого. Дуже маленький на зrіст (Остр.).

Мáти під шáпков. Бути п'яним.*

Мáти як шалéний шáпок. Див. Шалений.

Сомáрська шáпка. Нáївна, простодушна людина (Остр.).

Твуй дíдо мбюй бáбці носíв вóду (Істі) в шáпці. Див. Дідо.

Шаркань

До робóты як шárкань. Див. Робота.

Злыj як шárкань. Дуже злий (Вел. П.).

Шафран

Дорóгый як шáфран. Дуже дорогий.*

Шваблик

Выналенý швáблíк. Непотрібна людина (Остр.).

Шваблікы присипали кого. жарт. Довго не вертатися (Кур.).

Як шваблики в шкатульці. Дуже тісно (Русь.).

Швайка

Вертіти шя як кéбы швайку до зáдку вópxav кому. Поводитись неспокійно (Св.).

Швайндлі

Захворіти на зáпал швайндлів. Див. Запал.

Швігнути

Як кыбы швігнути. Рішуче сказати (Остр.).

Швідер

Позерáти швідrom. Погано бачити (Остр.).

Шыбеніця

Іти як кідь бы ішов на шыбеніцю. Дуже повільно йти (Кр. Б.).

Шыло

Шылом кáшу їсти. Робити безглузду роботу (З. Біл.).

Шýрший

Шýрший як добвый. Дуже товстий (Х.).

Шыя

Аж по шыю. Дуже багато (Лит.).

На шýй можеш рíпу садýти. Дуже брудний (Остр.).

Стерáнку має на шýй. Див. Стеранка.

Шіно

Бухнута як кóза до кóпys шýна. Див. Коза.

Залюбéный як сóмар до кóпys шýна. Див. Сомар.

Розумýти шя як сóмар до кóпys шýна. Див. Сомар.

Шкамент

До шкамéнту. Повністю, зовсім (Кл.).

Шкатулька

Як шваблики в шкатульці. Див. Шваблик.

Школа

Стáра шkóла. Дуже розумна людина (Остр.).

Шкумент

До шкумéнту. Повністю, зовсім (Вав.).

Шпацир

Пустýти язык на шпáцир. Див. Язык.

Шпічка

Ани на шпічку нбжа. Зовсім нема чого-небудь (Вав.).

Штанга

Довгий як штанга. Дуже високий (Остр.).

Штимент

До штименту. Повністю, зовсім (Св.).

Шток

Стойт як шток. Дуже п'яний (Як.).

Штранг

Лем штранг (мобузок) вхабіти кому. Відібрati все (Остр.).

Штумент

До штументу. Повністю, зовсім (Кур.).

Шунка

Достати зо шунки лапір. Нічого не отримати (Х.).

Ш्वіт

Видіти ш्वіта як кобыла шыліпа. Мало бачити (Х.).

Згладити з тóго ш्वіта кого. Вбити (Біл.).

Зо ш्वітом шя зрівнати. Жити як всі (Св.).

Йти ш्वіт за очіма. Йти без певного напрямку (Х.).

Піти до ш्वіта. Подорослішати (Біл.).

Пóкаль ш्वіт буде стояти. Вічно буде тривати (Бел.).

Тварити шя як бы шýтку мудрість ш्वіта жéсти. Див. Мудрість.

Шькіпа

Сухий як шькіпа. Дуже худий (Кур.).

Шылеп

Мáти курячый шылеп. Погано бачити (Русь.).

П'янýй як шылеп. Дуже п'яний (Русь.).

Шыліпка

Мáти кúры шыліпки. Погано бачити (Св.).

Шыніг

Шынігом прикурýло кого. Довго не вертатися (Б.).

Шьорт

Шьорти взялий кого. Зник, подався геть (Зб.).

Шьорти дúшу взялий кому. Помер (Зб.).

Щ

Щ

Щабель

Зыйти на послідний щабель. Збідніти, зубожіти (Біл.).

Щад

Ани хыру ани щаду. Див. Хыр.

Шутка

Велікый, лем му щутку а хмáры білýти. Дуже високий.*

Ю

Ю

Юда

Як юда Шкарігбдский. Підлій, підступний (Русь.).

Юдаш

Юдаш Іскарібдеский. Підла, підступна людина (Св.).

Юс

Злый як юс. Дуже злий (Русь.).

Я

Я

Ябко

Коли вéръба ябко зробить. Див. Веръба.

Ябчанка

Дітей як у рушáнського Ябчанки. Див. Дітина.

Ягня

Як ягня. Тихий, скромний (Остр.).

Ягнятко

Блágый як ягнятко. Тихий, спокійний (Вав.).

Ягода

Забагнүти са, як в сятум вéчері цíганови ягоды. Див. Ся-
тый вечур.

Захцéти са, як циганскому дзéцку ягод на сýтый вéчур.
Див. Дзецко.

Красна як ягода (ягодка). Дуже красива (про дівчину)
(Ст.).

Молóде як о Здвіжкі ягода. Див. Здвига.

Як цигáнкська дітіна в зýмі ягоды. Див. Дітина.

Ягодка

Красна як ягода (ягодка). Див. Ягода.

Язик

Мати в язікого кого. Обмовляти кого-небудь (Зав.).

Язик як брітва у кого. Язикатий (Зав.).

Язык

Аж языку вывалити. Тяжко працювати (Остр.).

Бішідувати (лябдасти) што сліша на язык принесе. Див. Слина.

Вжити до языка кого. Обмовляти кого-небудь (Ор.).

Вжити з языка кому. Випереджувати в розмові (Св.).

Взяти на язык кого. Вилаяти (Остр.).

З языка помело робити. Брехати.*

Загрызти до языка. Замокнути (Остр.).

Закусыти собі до языка. Замокнути, мовчати (Русь.).

Мати материнське молоко на языку. Див. Молоко.

Мати язык по клубы. Бути балакучим (Кр. Б.).

Молоти з языком як з млинцом. Багато говорити (Св.).

Обрушити язык на кого. Кричати на кого-небудь, ляжти кого-небудь (Ор.).

Прецьвенкити язык кому. Примусити замокнути (Ор.).

Прикусыти собі язык. Замокнути (Русь.).

Пристрігти язык кому. Примусити замокнути (Р. н. Л.).

Прустертти язык на кого. Кричати на кого-небудь (Русь.).

Пудрізаний язык. Балакуча людина (Остр.).

Пустити язык на толоку. Багато говорити (Ор.).

Пустити язык на шпацир. Багато говорити (Св.).

Робити аж під языком мокро кому. Більше говорити ніж робити (Х.).

Свёрбит язык кого. Мати нестремис бажання розповісти що-небудь (Кур.).

Трепати (чесати) з языком як з прайником. Багато говорити (Б.; Н.; Ор.).

Тримати язык за зубами. Мовчати (Св.).

Шо прийде на язык кому. Говорити не думаючи (Остр.).

Язык вывалити на кого. Кричать на кого-нибудь (Зб.).

Язык як меч у кого. Языкатий (Русь.).

Язык як палаш у кого. Языкатий (Русь.).

Язык як по лукоть рука у кого. Дуже балакучий (Р. Гр.).

Язык як прайнок у кого. Дуже балакучий (Русь.).

Язык як у коробы хвост у кого. Дуже балакучий (Русь.).

Язык як у Яні день у кого. Дуже балакучий (Русь.).

Языком трепати як із тёлицев. Багато говорить (Стац.).

Яйце

Заобхджувати як з мальованим яйцом. Занадто піклуватися про кого-нибудь (Стац.).

Йти як мальоване яйце. Повільно йти (Св.).

Іти матері яйця грызти. Див. Мати.

Іти як з яйцями. Повільно й обережно йти (Кр. Б.).

Імити на яйцю. Спімати на місці злочину (Остр.).

Парайді ходить, же ане бы яйце з головы не впало кому. Пихато, зарозуміло поводити себе.*

Пóкы выловиш, то курка яйце знёссе. Див. Курка.

Сидіти як квоква на яйцю. Див. Квока.

Шобы ани яйце з головы не впало. Дуже повільно йти (Кл.).

Ялица

Коли з ялици лист одпаде. Ніколи (Д.).

Ялова

Як сдиу дати, та в Ялобі нéбо ввидиш. Сильно вдарити.*

Яма

Выстойти яму. Нічого не робити.*

Ян

Язык як у Яні день у кого. Див. Язык.

Япко

Ани не мат де япко хпáсти. Дуже тісно (Св.).

Ярмак

Крутити шя як жыд по ярмаку. Див. Жыд.

Ярок

Як гбрі ярком вбда пїде. Ніколи (Зав.).

Ярмо

Парадитися як корова в ярмі. Див. Корова.

Ясланица

Лем ввязати до ясланиці а дати сіна кого. Невмілий, недотепний (Д.).

Яслі

Высокі яслі мати. Нічого не робити, байдикувати (Д.).

Яшурка

Як яшурка. Вмілий (Остр.).

СЛОВНИЧОК МАЛОЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ

баго, багов — тютюн

бандурка — картопля

бант — сідало

банюр — баюра

баюс — вуса

быцок — лелека

бібки — кізяки

бланарь — кушнір

бобирькы — кізяки

боканчі — черевики

бокорван — чорт

боцан — лелека

бочкір — постіл

бубон — барабан

бувак — бик

бугіляр — гаманець

бужня — синагога

бунча — гуля

бутор — меблі

валал — село

ватраль — ледар

воздух — повітря

вывірка — білка

выжерка — обжера

кладна книжка — ощадна книжка

влак — поїзд

вовад — сліпень, гедзы

водпust — проща

возарня — сарай для возів

ворга — губа

воробель — горобець

востроговка — острева

вортівка — знаряддя для перекопування землі, корчування пнів в насіках

воціль — сталь

воятити — родити

гайшник — очкур

гаман — біблійна постать
гараниця — закусити на один ковток
гарапаш — черепок
гаринга — оселедець
гача — лопа
герличка — горлиця
глоц — чоловік
глушка, глушкая — тиф
глядило — дзеркало
гнес, гнес — сьогодні
голич — церукар
головенка — поліно
гринка — оселедець
грядя — поздовжній сволок, який підтримує стелю в хаті
губа — гриб
гужов — ліскова палиця, яка служить для укріплення ланцюга на возі
гуннат — шкібеник, пустун
турка — ковбаса з м'яса, печінки й крові
гусечка — гусачий кал

гавра — вовча нора
гамба — рот
гачі — сідні штані
гафор — камфора
гвінт — собачий кал
герок — пальто
герциля — ячменна крупа
гомбічка — гудзик
грайцарь — стара грошова одиниця
грис — молочна каша
кроф — графін
груля — картопля

дедына — село
лжал — жебрак
ложмуркнути — клішнути
дикый — дикий қабан
дыннянка — соус із дині
доган, дуган — тютюн
дрянга — огорожа для овець

дутка — стара грошова одиниця
дюгов — пробка, затичка
дяка — воля

жалудок — шлунок
жывот — життя
жылетка — лезо для бриттія

зайда — клунок
зап'ятка — каблук
заход — туалет
заран — завтра
Здвига — осіннє церковне свято, вщестя
зносок — малесеньке яєчко без жовтка, перше або останнє, яке
курка знесь

игла, ігла, їгла — голка

кабат — спідниця
калап — капелюх
камарат — товариш
камінець — градобій
канон — гармата
катафій — кантар
кертина — кротовина
кефа — щітка
кидля — спідниця
кылы — грижа
кланиця — бічна підпорка на возі
клапки — шори
клат — колода
клубы — боки (частина тіла)
ковпак — шляпа
кобіца — колода
когут — лівень
конати — вмирати
конячка — кінський кал
корец — міра об'єму
коруна — 1. грошова одиниця, 2. корона
космачка — аргус

коцур — кіт
коч — коляска
кошуля — сорочка
крамнач — кирка
крижмо — подарунок білого домашнього полотна, що давався з нагоди хрещення дитини

лазиво — драбина
лампаш — ліхтар
лашю — дешево
левеш — картопляний суп
ливча — піциорка для драбини на возі
лигати — ковтати
листок — проїзний блест
лінський — торішній
ліці — віжки
лябда — бацька

марантель — мурашка
мадрегуя — белладона
матка — кінка
медзяний палец — мізинчик
мізіна — бідність
млака — кілюжа
млинец — жорна
млячій — трава, якою годували корів, щоб добре доїлися
моронгиль — мурашка
мотошка — від слова мотатися
муравка — трава
мурянка — мурашка

надрагуля — беладонна
нарубы — навиворіт
натура — характер
нешох — кошмар
нидзельний палец — мізинець
ничільниці — ремізка
ногавиці — штани
нянько — батько

обарянец — перевесло

облак — вікно
обнога — відсадок
образ — картина
овірка — білка
околот — вимолочений сін з жита
омылки — ріжки маткові
опалка — корзина
опіца — мавна
островка — отвір в постолах для шнурків
отруби — висівки

паздр'я — костриця, терміття
палачка — коритце на хліб
папуля — писок
пасть — пастка
паткань, пацкань — щур, пацюк
наця — порося
пацерки — намисто
пелевня — господарське приміщення, в якому зберігали збіжжя,
солому, сіно і т. п.
перец — пряник
пиловина — тирса
шипка — люлька
шноть — гортань
пышк — писок
під — горище
підекіна — призьба
пікльуваний хліб — хліб із найвищого сорта білого борошна
пішник — стежка
планка — яблуко
плужнята — коління
повага — характер
новала — стеля
погарик — чарочка
подолок — спідня спідниця
шоїстка — запобіжник
покровец — килим
поливка — юшка, суп
помыла, помыло — водорий
помыток — ганчірка для миття посуду
понерь — чорний перець

попка — лялька
порига — від слова ригати
потич — синій гриб
потмелюх — підступна людина, лицемір
потя — шташеня
пейнка — дічка
песота — бідність
пуджак — опудало
пудліжок — малесенький горіх (дерево)
пудхвостина — підхвістя
пуляк — індик
пуніка — гвинтівка

рамелі — загладжена складка на штанах
ревір — ділявка
реч — бесіда
рынь — гравій
ровень — рівнина
розглас — дротове радіомовлення
ромниль — давній високий келишок, міра на горілку
Русалія — зелені свята
рянда — ганчірка

салянник — хрущ
свал — м'яз, мускул
серенчливий — щасливий
серна — козуля
сирохман — сирота
склен — магазин
след — оселедець
сліне черево — сліна кника
слун — стовн
смаркель — совлі
смотріти — дивитися
сокачка — жінка-кухарка, що приготовляла обрядну весільну їжу
стек — сказ
стетранка, стиранка — затирка
стовн — в значенні підзорки димохода над принічком
сторожка — заколесник
страшок — опудало
стрям — дерево

ступляй — слід
сукня — спідниця

табішка — сумка з домотканого полотна
талафатка — дрібниця, пусте
талья — підошва
теляга — передня або задня частина воли
тендеріца — кукурудза
терка — терей
тышак — тичина
трепета — осика
троміф — котир
турня — дзвінниця

уналачка — користе на хліб
урфій — панич

файта — порода, рід
фалаток — шматок
фаюда — складка на спідниці
фига — дуля
фігель — жарт, штука
філер — грошова одиниця
фінанс, фінант — прикордонник
фінкаль, фінкарін — ювіяк
фірамфорец — жмутик, клаптик
фрьштик — спіданок

хыжа — хата
хырбет — спина
хованець — домовик
хосен — користъ

циерна — нитка
цигаретля — папіроса
цидилко — сумка з домотканого полотна
цивака — устаткування для відводу диму з печі
цима — темно
цикіна — стіна

чапок — човник у ткацькому верстаті
чіча, чічик — перетинка

чалений — дурний

чалька — отруйна рослина

чанец — рів, канал

чаркаць — дракон, змій

чавблик — сірник

чайка — чило

чавунді — обман, дурисвітство

чайдер — сверялик

чакмент, чкумент — фундамент

чактулька — коробка

чамигуватый — рівний

чинацір — прогулянка

чинічка — кіничик

чинн'я — ціпок, наличка

чинмент, чтумент — фундамент

чинтранг — мотузок

чумный — гарний

чунка — шинка

чукіша — тріска

яеланица — ясли

юс — нечистий дух

А	18
Б	18
В	25
Г	37
Г	45
Д	46
Е	54
Ж	54
З	56
И	61
І	61
Ї	61
Й	62
К	62
Л	77
М	80
Н	88
О	94
П	96
Р	111
С	118
Т	130
У	134
Ф	135
Х	137
Ц	140
Ч	142
Ш	144
Щ	148
Ю	148
Я	148

Надія Вархол — Анатолій Івченко

**ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРОК
СХІДНОЇ СЛОВАЧЧИНИ**

Видання перше.

**Видало Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі,
відділ української літератури в Пряшеві, 1990**

як свою 443 публікацію

**Відповідальний редактор Мирослав Немет
Художньо-технічний редактор Ladislav Čuper
Обкладинку оформив Мілан Нагалка**

**Друкували Дуклянські друкарні, ш. п. в Пряшеві — Стор. 160 — А4 5,35
— BAS,98 — Тираж 450 — 12/2.**

Кіс 12,— в.

ISBN 80—08—00654—4

Nadežda Varcholová — Anatolij Ivčenko

**FRAZEOLOGICKÝ SLOVNÍK LEMKOVSKÝCH NÁRECI
VÝCHODNÉHO SLOVENSKA**

Vydanie prvé

**Vydalo Slovenské pedagogické nakladatelstvo v Bratislave,
oddelenie ukrajinskej literatúry v Prešove, 1990**

ako svoju 443. publikáciu

**Zodpovedný redaktor Miroslav Németh
Výtvarno-technický redaktor Ladislav Čuper
Obálku navrhol Milan Nahálka**

**Tlačili Duklianske tlačiarne, š. p. v Prešove — Strán 160 — A4 5,35 — VH
5,98 — Náklad 450 — 12/2.**

Kíč 12,— v.

ISBN 80—08—00654—4